Pöytäkirja PTK 138/2021 vp

Täysistunto

Tiistai 23.11.2021 klo 14.02—20.17

Täysistunto alkoi klo 14.02. Täysistunto päättyi klo 20.17.

Puhetta johtivat puhemies Anu Vehviläinen (14.02—15.44 ja 18.29—20.17) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.44—18.29).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 65-69/2021 vp.

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa (Operation Inherent Resolve, OIR)

Valtioneuvoston selonteko VNS 9/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.03 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen jatkamiseen kansainvälisen Isisin vastaisen koalition Operation Inherent Resolve -kriisinhallintaoperaatiossa Irakissa. Selonteossa luodaan myös katsaus Naton Irakin-koulutusoperaatioon NMI:hin, jonka laajentamista valmistellaan.

Kansainvälinen Isisin vastainen koalitio perustettiin vuonna 2014. Suomi on ollut alusta alkaen mukana koalition toiminnassa ja kuuluu myös sen pienryhmään. Koalitiossa on 83 jäsentä, ja sen toiminta tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin Isisin aiheuttaman uhkan estämiseksi. Koalition sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Suomi on osallistunut vuodesta 2015 lähtien. Vuodesta 2017 lähtien Suomen antama koulutus ja neuvonanto on koskenut Pohjois-Irakin kurdien peshmerga-joukkojen lisäksi Irakin keskushallinnon alaisia turvallisuusjoukkoja myös muualla Irakin alueella.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti siitä, kun kansainvälisen koalition toiminta Irakin hallituksen ja turvallisuusjoukkojen tukena käynnistyi seitsemän vuotta sitten. Isis on julistettu voitetuksi sen menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017. Tämä mahdollisti maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun käynnistymisen ja jälleenrakentamisen aloittamisen. Arvioiden mukaan palanneita on noin 4,8 miljoonaa, mutta Irakissa on edelleen noin 1,2 miljoonaa sisäistä pakolaista. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne myös jäädään. Kansainvälisen yhteisön tuki tähän on edelleen tarpeen.

Irakin turvallisuustilanne on parantunut Isisin sotilaallisen lyömisen jälkeen, mutta se on edelleen hauras ja altis muutoksille. Vaikka Isisin hallussa ei enää ole maa-alueita, on sillä edelleen Irakissa kannattajia ja nukkuvia soluja. Isisin vastaisen koalition työ Irakin turvallisuusjoukkojen tukemiseksi, maan turvallisuussektorin kehittämiseksi ja turvallisuustilanteen vakauttamiseksi on tässä tilanteessa edelleen tarpeen.

Irakissa järjestettiin ennenaikaiset parlamenttivaalit 10.10. Vaalit olivat vastaus vuodesta 2019 jatkuneisiin mielenosoituksiin, joissa irakilaiset vaativat hallitukselta toimia korruptiota vastaan sekä parempia peruspalveluita ja työpaikkoja. Vaalit sujuivat pääosin rauhallisesti, eikä vaalivilppiä havaittu. Äänestysaktiivisuus jäi kuitenkin matalaksi, noin 43 prosenttiin. Vaalien jälkeen ilmapiiri on ollut jännitteinen. Vaalien alustavaa tulosta ovat kyseenalaistaneet etenkin ne puolueet, jotka ovat menettämässä asemiaan. Virallisen vaalituloksen vahvistuminen kestänee vielä viikkoja. Bagdadissa on esiintynyt jonkin verran mielenosoituksia vaalien jälkeen. Turvallisuustoimia on lisätty sen jälkeen, kun Irakin pääministerin Mustafa al-Kadhimin virka-asuntoon tehtiin 7.11.2021 lennokki-isku. Kansainvälinen yhteisö tuomitsi iskun laajasti.

Irakin julkinen talous on huomattavissa vaikeuksissa, ja koronapandemia on kuormittanut terveysjärjestelmää. Taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten rinnalla olisi tärkeää tehostaa korruption vastaisia toimia, parantaa Irakin keskushallinnon ja kurdien itsehallintoalueen yhteistyötä sekä uudistaa turvallisuussektoria. Suomi pyrkii tukemaan Irakin va-

kauttamista ja jälleenrakentamista kokonaisvaltaisesti. Suomen Bagdadin-suurlähetystö on avattu uudestaan vuonna 2019. Suomen kehitys- ja humanitaarinen apu Irakille on ollut vuodesta 2014 lähtien yhteensä noin 38 miljoonaa euroa. Suomi tukee Irakissa Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamista YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta sekä humanitaarista miinanraivausta. UNDP:n tuen myötä mahdollistetaan paikallisväestön paluu koteihinsa kestävällä tavalla. Tähän kuuluu infrastruktuurihankkeita, esimerkiksi koulujen ja terveyskeskusten kunnostamista, pienyrittäjyyden tukemista ja sovinnon rakentamista paikallisyhteisöissä.

Suomi osallistuu Irakissa myös EU:n EUAM Iraq -siviilikriisinhallintaoperaatioon. Operaatio tukee Irakin turvallisuussektorin kehittämistä antamalla tukea Irakin sisäministeriölle ja kansallisen turvallisuusneuvonantajan toimistolle. Suomalaiset asiantuntijat ovat operaatiossa hyvin edustettuina: siellä on viisi suomalaista asiantuntijaa, ja operaation varapäällikkö on suomalainen. Myös EU:n delegaation päällikkö Bagdadissa on Suomen kansalainen.

Irakin vakauden ja turvallisuuden palauttaminen ja Isisin torjuminen on tärkeää Irakin vakauden ja siten myös alueellisen vakauden kannalta, mutta myös Suomen ja Euroopan turvallisuuden kannalta. Menetetystä asemastaan huolimatta Isis kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja.

Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu Irakissa myös Naton NMI- eli Nato Mission Iraq -koulutusoperaatioon. Sitä koskeva voimassa oleva kansallinen osallistumispäätös mahdollistaa osallistumisen viidellä sotilaalla. Tällä hetkellä operaatiossa toimii kolme suomalaista sotilasta. NMI täydentää Isisin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa keskittyen strategisen tason neuvonantoon ja tukeen Irakin puolustussektorin reformille.

OIR-operaation ollessa viimeisessä vaiheessaan ja pitkälti saavutettua tavoitteensa on Nato valmistautunut vahvistamaan omaa Irakin-koulutusoperaatiotaan. Naton operaation tavoitteena on ollut varmistaa kansainvälisen tuen jatkuvuus Irakin turvallisuussektorille vastaisuudessakin ja vastata Irakin hallituksen yksilöimiin koulutustarpeisiin. Myös Suomi varautuu siihen, että sotilaallisen kriisinhallinnan painopiste Irakissa tulee siirtymään OIR-operaatiosta NMI-operaatiolle. Kun Naton koulutusoperaation laajentaminen etenee tähän vaiheeseen, tullaan Suomen osallistumistasoa käsittelemään sotilaallista kriisinhallintaa koskevan lain mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa esitetään, Suomen tarkoituksena olisi jatkaa Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaa. Osallistumisemme OIR-operaatiossa jatkuisi 1.1.2022 alkaen nykyisen kaltaisella noin 75 sotilaan vahvuudella vuoden 2022 loppuun asti. Kuten ennenkin, osallistuminen pitäisi sisällään koulutus- ja neuvonantotoiminnan, tarvittavan omasuojan sekä kansalliset tuki- ja huolto-osat. Arviona on, että vuoden 22 osalta osallistumisen kustannukset olisivat yhteensä noin 15,7 miljoonaa euroa ja näistä ulkoministeriön pääluokassa noin 8,4 miljoonaa euroa ja puolustusministeriön pääluokassa noin 7,3 miljoonaa euroa. Osallistumisen jatkaminen voidaan toteuttaa valtioneuvoston julkisen talouden vuoden 21—24 suunnitelman mukaisesti. Suomalaisten antama koulutus on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisena yksikkönä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteessa. Se on myös kehittänyt joukkojen kykyä hallita paremmin turvallisuustilanteita ja -alueita.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Osallistumisella Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaista toimintaa.

Osallistuminen kehittää myös kansallisen puolustuksemme suorituskykyjä. Koalition kokonaisvaltaisella toiminnalla pyritään tukemaan Irakin turvallisuustilanteen parantumista. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.11 **Kristiina Salonen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monenkeskisessä maailmassa vakaus ja turvallisuus rakentuvat yhteisten pyrkimysten perustalle. Kansainvälinen yhteistyö onkin välttämätön keino tarttua rauhaa koetteleviin ja rajat ylittäviin uhkiin. Näin on myös terrorismin kohdalla.

Suomi on jo vuosien ajan tehnyt työtä kansainvälisen terrorismin torjumiseksi ja kitkemiseksi Irakissa. Maan vakaudella on suoria vaikutuksia myös Euroopan ja Suomen turvallisuuteen. On tärkeää osallistua kokonaisvaltaisesti Irakin vakauttamista tukeviin toimiin, sillä maan turvallisuustilanne on edelleen hauras ja altis nopeille muutoksille. Tästä syystä Suomi jatkaa OIR-operaatioon osallistumista 75 sotilaalla vuoden 2022 loppuun asti.

Suomi osallistuu Irakissa OIR-operaation lisäksi Naton johtamaan koulutusoperaatio NMI:hin. Molempien operaatioiden pyrkimyksenä on vahvistaa Irakin omien turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isisin uhkaa ja valaa yhteiskuntaan vakautta. Tavoitteena on tulevaisuudessa vastata entistä tehokkaammin maan oman turvallisuussektorin tarpeisiin ja luoda sitä kautta kestävämpää rauhaa.

Yhteiskuntien jälleenrakennus ei ole koskaan helppoa. Irakin osalta kyse on vuosikymmenien prosessista, joka edellyttää niin sotilas- ja siviilikriisihallintaa, kehitysyhteistyötä kuin talouskasvunkin edistämistä. Tavoitteena on vahvistaa tuetun maan itsenäistä kykyä vakauden ja turvallisuuden ylläpitoon.

Suomi on Irakissa mukana myös Euroopan unionin Irak-siviilinkriisinhallintaoperaatiossa. Suomi edistää maan kehittymistä lisäksi YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta.

Arvoisa puhemies! Vaikka vakaus on askel kerrallaan ottanut sijaa Irakissa, turvallisuustilanne on edelleen alueellisesti vaihteleva ja herkkä sisäisille jännitteille. Kuten selonteossa kuvataan, Isisin kannattajia ja nukkuvia haaroja on alueella yhä tuhansia. Iskuja on viime aikoina kohdistettu erityisesti sotilas- ja poliisikohteisiin.

Kotiinpaluuta odottaa edelleen yli 1,2 miljoonaa irakilaista oman maansa sisäisinä pakolaisina. Isisin kaltainen terroristiliike on taitava hyväksikäyttämään ihmisten tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta ja tyytymättömyyttä. Kuten koko maailma todisti Afganistanin kohdalla, vakaus voi olla hetkessä eilispäivää. Joukkojen ennenaikaisella pois vetämisellä voisi olla myös Irakissa kohtalokkaita seurauksia. Operaation käynnissä olevassa neljännessä vaiheessa tavoitteena on turvallisuustilanteen vakauttaminen. Selonteossa tunnistetaan Irakissa yhä vallitseva tarve laaja-alaiseen ja pitkäjänteiseen tukeen jälleenrakennustyössä.

Kriisinhallinnan tulevaisuutta pohdittaessa on tärkeää ammentaa oppia Afganistanin tilanteesta ja hyödyntää tutkijoiden perusteellisia selvityksiä. Tämä koskee operaatioiden tavoitteiden tarkentamista sekä tehokkaampaa sovittamista vallitsevaan toimintaympäristöön. Kuten Afganistanista opittiin, jos vetäytyminen ei ole tarkkaan suunniteltu, vaarana on vuosien työn romuttuminen.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä puoltaa selonteon mukaisesti ja Irakin turvallisuustilanteen nojalla Suomen osallistumisen jatkamista Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön myös ensi vuonna. OIR-operaatio tuottaa meille kahdensuuntaista arvoa. Rauhan vahvistamisella tartumme muuttoliikkeen taustavaikuttajiin. Osallistuminen kehittää kansallisen puolustuksen suorituskykyjä tarjoten arvokasta kokemusta neuvontatehtävistä kansainvälisessä operaatiossa.

Kriisien ja konfliktien monimutkaistuessa Suomen vahvuus yhteiskuntien jälleenrakentajana on kokonaisvaltainen näkemyksemme rauhantyöhön. Yhteiskuntaa eheytetään vahvistamalla demokratiaa, kitkemällä korruptiota sekä panostamalla koulutukseen ja kansalaisten tietotaidon parantamiseen. Läsnäolomme Irakissa edustaa Suomen kokonaisvaltaista lähestymistapaa kestävän vakauden edistämiseksi. [Mikko Savola: Hyvä puhe! Asiallinen!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.16 **Veijo Niemi ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro.

Tasavallan presidentti ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta linjasivat 11. marraskuuta, että Suomi jatkaa osallistumista OIR-kriisinhallintaoperaatiossa Irakissa noin 75 sotilaalla vuoden 2022 loppuun asti. Tämä sisältää osallistumisen koulutus- ja neuvonantotehtäviin sekä tarpeellisiin esikunta-, hallinto ja tukitehtäviin Irakissa.

Vuonna 2014 Isis julisti perustaneensa Irakin ja Syyrian alueille ulottuvan kalifaatin. Syyskuussa 2014 perustettiin Irakin tueksi Yhdysvaltojen johtama kansainvälinen Isisin vastainen koalitio. Suomi liittyi koalitioon vielä samana vuonna. Isisin hallinto kaatui vuonna 2019, mutta itse järjestöä ei ole onnistuttu kukistamaan. Isis on ajettu maan alle, josta käsin se toimii aktiivisesti ympäri Irakia. Väkivaltaisia järjestön organisoimia radikaaleja soluja on edelleen paljon, ja ne suunnittelevat jatkuvasti uusia iskuja. Isisillä on paljon voimavaroja, ja se osallistuu entistä enemmän myös lailliseen liiketoimintaan. Isisin perinnönjatkajia löytyy myös leireiltä ja vankiloista. Ihmisiä pidetään vangittuina isoissa keskittymissä, joissa on jopa tuhansia ihmisiä. Tämä lisää väkivallan uhkaa ja mahdollistaa Isisin aatteiden hengissä säilymisen ja laajan leviämisen.

Vaikka Irakissa on nyt turvallisempaa kuin Isisin hirmuvallan aikana, jätti se jälkeensä tuhoutuneita asuinalueita ja laajaa yhteiskunnallista sekasortoa. Maan nykyistä hallintoa leimaa mielivaltaisuus ja syvä korruptio, ja sitä esiintyy yhteiskunnan kaikilla tasoilla korkeimmasta johdosta alimpiin virkamiehiin saakka. Oikeusistuimet toimivat miten sattuu, ja kansalaisten luottamus oikeusjärjestelmään on todella heikkoa. Irakin ongelmat koskevat lähes kaikkia yhteiskunnan eri sektoreita. Lisäksi šiiojen ja sunnien jännitteet ovat edelleen vakavia ja syviä.

Irakin toimintaympäristön ja maassa tehtävän kriisinhallintatyön vaikuttavuuden ymmärtämiseksi on hahmotettava myös maan äärimmäisen monimutkaiset verkostot. Suomen ja Euroopan unionin on mietittävä tarkasti, minkälaista tukea maan eri toimijoille annetaan ja minne suunnattu tuki oikeasti valuu. On hyvä muistaa, että maa on edelleen ulkovaltojen pelikenttä. Erityisen tarkasti on seurattava, millaiseksi Yhdysvaltain presidentin Joe Bidenin Irak-politiikka lopulta muodostuu. Eriävistä mielipiteistä huolimatta Biden on sanonut vetävänsä joukkonsa taistelutehtävistä Irakissa kuluvan vuoden loppuun men-

nessä. Biden on todennut, että tulevaisuudessa Yhdysvaltojen rooli tulee olemaan kouluttamisessa ja tukemisessa, jotta Irak pystyisi itse jatkamaan taistelua Isisiä vastaan.

Arvoisa puhemies! OIR-operaatiossa on käynnissä niin sanottu neljäs vaihe, ja tavoitteena on turvallisuustilanteen vakauttaminen, joka kestää arviolta 12—24 kuukautta. Tavoitteen voi sanoa olevan jopa toivottoman optimistinen maassa, jonka yhteiskuntajärjestelmä on äärimmäisen hauras ja epävakaa. Selonteon mukaan tulevaisuudessa tavoitteena on OIR-operaation alasajo ja toiminnan keskittäminen Nato-operaatioon. Syynä tähän on se, että kahden rinnakkaisen koulutusoperaation ylläpitäminen ei ole tarpeellista. Yhdestä isommasta Nato-operaatiosta on varmasti hyötyä myös Suomelle poliittis-sotilaallisen dialogin näkökulmasta.

Yksi keskeinen Isisin vastaisen koalition tavoite on ollut estää vierastaistelijoiden pääsy Syyriaan ja Irakiin. Keskeisiä keinoja ovat olleet rajaviranomais- ja poliisiyhteistyö sekä lainsäädännön muutokset. Irakiin ja Syyriaan tulevien vierastaistelijoiden määrä on käytännössä ehtynyt. Koalition tulokset ovat olleet monilta osin hyviä, ja koulutus palvelee myös aina kouluttajaa. Suomalaiset joukot ovat saaneet Irakista arvokasta kokemusta, joka hyödyttää myös kansallista puolustuskykyä ja antaa uusia välineitä islamistisen radikalisaation torjuntaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat edelleen operaatioon osallistumista, koska sillä on merkittävä rooli kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaisessa toiminnassa. Irakin vakauttaminen on Suomen ja myös koko maailman etu. Sillä on lisäksi suoria vaikutuksia Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Irakin turvallisuustilannetta parantamalla torjutaan myös massasiirtolaisuuden ongelmia. Perussuomalaisten mielestä ihmisiä tulee auttaa kotimaassaan sellaisten olosuhteiden saavuttamiseksi, joista ei tarvitse lähteä pakoon Eurooppaan. Se on kaikkien kannalta kestävin ja pysyvin tapa auttaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

14.21 **Sofia Vikman kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta ovat merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistumista kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin perustelee konfliktimaiden yhteiskuntarauhan edistäminen sekä oikeusvaltioperiaatteen ja demokratian voimistaminen. Vahvistamalla Irakin oikeusvaltiokehitystä ja vakauttamalla turvallisuustilannetta rakennamme edellytyksiä kestävälle rauhalle. Vaikutamme näin kansainvälisen terrorismin ja muuttoliikkeen juurisyihin. Osallistumalla kriisinhallintaoperaatioihin parannamme myös puolustuksemme kansainvälistä yhteistoimintakykyä, josta on hyötyä kotimaan puolustuksessa. Kaikki tämä vahvistaa osaltaan Suomen kansallista turvallisuutta.

Tästä kokonaisuudesta on kyse turvallisuusyhteistyössämme Irakissa. Tarkoituksena on, että Suomi jatkaa osallistumista OIR-operaatioon noin 75 sotilaalla ensi vuonna. Kokoomuksen edustakuntaryhmä kannattaa lähtökohtaisesti tätä linjausta.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut vahvasti mukana OIR-operaation toiminnassa vuodesta 2015 lähtien. Operaatiossa on kyse ennen kaikkea Irakin tukemisesta terrorismin vastaisessa taistelussa ja maan turvallisuustilanteen vakauttamisesta. Koalition toiminta Irakissa on ollut kokonaisvaltaista. Eniten näkyvyyttä ovat saaneet sotilaalliset toimet Isisiä vastaan, mutta työssä ovat painottuneet lisäksi maan jälleenrakennus ja humanitäärinen apu. Operaation seurauksena Isisin toimintaedellytykset ovat heikentyneet. Osa taistelijoista jää Lähi-idän alueille, mutta osa suuntaa sieltä kohti Eurooppaa. Isisin ideologiaa

kannattavat toimijat muodostavat edelleen vakavan alueellisen ja globaalin turvallisuusuhan.

Isisin propagandassa kannustetaan iskuihin länsimaita vastaan. Uhka koskee myös Suomea. Tämä korostaa kansallista tarvettamme ylläpitää tilannekuvaa Isisin toiminnan kehityksestä.

Arvoisa puhemies! Turvallisuusyhteistyö Irakin kanssa ei ole ongelmatonta. Irakin turvallisuutta heikentävät Isisin lisäksi lukuisat maassa toimivat aseelliset ryhmittymät. Irakin toimintaympäristön ja maassa tehtävän kriisinhallintatyön tavoitteisiin pääsemiseksi on tärkeää hahmottaa maan monimutkaiset verkostot. Meidän on mietittävä, minkälaista tukea maan eri toimijoille annetaan ja kenelle tuki lopulta valuu, jotta korruption ja epävakauden kitkemisen sijaan emme tule vahingossa edistäneeksi niitä. Jotta operaation tavoitteet voidaan saavuttaa, meidän on tunnistettava ja onnistuttava ratkomaan näitä ongelmia.

Suomen on myös pohdittava keinoja lisätä Irakin hallitukselle painetta ottaa vastuuta maansa tilanteesta. Tähän liittyy kysymys Irakin kansalaisten palautuspolitiikasta. Suomessa irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä. Suomen taloudellinen ja muu apu Irakille on ollut mittavaa. On kestämätöntä, että Suomella ei kuitenkaan ole Irakin kanssa palautussopimusta ja Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan. Näin ei voi jatkua. [Mika Niikko: Julmaa puhetta!] Turvapaikkajärjestelmämme ei voi toimia oikeudenmukaisesti ilman toimivaa palautuspolitiikkaa. Suomen taloudellinen tuki Irakille on ehdollistettava sille, että maa vastaanottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kansalaisensa kansainvälisen oikeuden ja velvoitteidensa mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on ollut Suomelle luontainen ulkopolitiikan osaamisalue, jota meidän on edelleen kehitettävä. Osallistumispäätöksiä tehtäessä on punnittava mahdollisuutemme edistää konfliktialueen vakautta ja toisaalta osallistumista on arvioitava suomalaisten turvallisuuden ja Suomen tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Kriisinhallinnan toimintaympäristö muuttuu, ja konfliktit muistuttavat yhä useammin sisällissodan kaltaisia aseellisia valtakamppailuja, jotka johtuvat valtioiden heikkoudesta tai romahtamisesta. Myös Afganistanin operaation lopputulos pakottaa meidät pohtimaan vakavasti toimintatapojamme jatkossa. Pelkkä lipun näyttäminen operaatioalueella ei riitä tavoitteeksi. Meillä on ensinnäkin oltava alusta pitäen selkeänä tiedossa se, mitä lisäarvoa kansainväliset operaatiot eri muodoissaan voivat Suomelle ja etenkin kansalliselle turvallisuudellemme tuoda, toiseksi meillä on oltava aina selkeä vaikuttavuusarvio siitä, mihin operaatiolla pyritään ja ovatko sen tavoitteet realistisia.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Kriisinhallinnasta on helppo pitää juhlapuheita ja hienoja konferensseja. Mikäli haluamme käytännössä olla vaikuttava toimija kriisinhallinnassa ja rauhanrakentamisessa, Suomessa on käynnistettävä laaja pohdinta toimintamme painotuksista ja suuntaviivoista. Tähän viitattiin myös kriisinhallinnan parlamentaarisen komitean työssä. Tarvitsemme pitkäjänteisen [Puhemies koputtaa] ja nykyistä kirkkaamman vision Suomen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan painopisteistä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

14.27 **Mikko Savola kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan käsittelyssä on nyt seitsemäs Irak-selonteko. Suomi on osallistunut operaatioon Irakissa vuodesta 2015 lähtien. Operaatioon osallistumalla torjumme terrorismia, vahvistamme vakautta ja turvallisuutta sekä kehitämme Puolustusvoimiemme valmiuksia. Yleinen asevel-

vollisuus ja reservissä hankittu osaaminen luovat vahvan pohjan kriisinhallintaosaamisellemme. Operaatiossa yhdistyvät kansainvälinen vastuunkanto ja kansallisen puolustuksen tarpeet. Vuosien operaatiosta huolimatta Irakin turvallisuustilanne on edelleen hauras. Vaikka Isis on julistettu voitetuksi, se kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja Irakissa. Tämä pitää pyrkiä estämään.

Keskustan eduskuntaryhmä painottaa operaatioon osallistuvien suomalaisten sotilaiden turvallisuuden takaamista. Kriisinhallintaoperaatioon osallistuvat suomalaiset tekevät tärkeää työtä vaativissa olosuhteissa. Omasuojan ja varusteiden on oltava kunnossa. Suomalaiset kriisinhallintajoukot työskentelevät parhain mahdollisin varustein. Tästä on pidettävä huoli jatkossakin.

Arvoisa puhemies! Jatkamme operaatioon osallistumista pääosin kurdialueella Erbilissä. Vaarallisin turvallisuustilanne on Bagdadin pohjoispuolella. Emme osallistu koulutusoperaatioon etulinjassa. Kokonaisvaltainen toiminta Irakissa on tuottanut tulosta, mutta koalition läsnäoloa edelleen tarvitaan. Irakin taloustilanne on jatkunut heikkona. OIR-operaation tehtävänä on osaltaan pyrkiä luomaan maahan vakautta ja vaikuttaa myös siihen, ettei ihmisillä olisi syytä lähteä hakemaan parempaa elämää Euroopasta. Suomessakin juuri irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä.

Irakin vakauttaminen edellyttää sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa, kehitysyhteistyötä, kauppapolitiikkaa, diplomatiaa, toimivia instituutioita ja poliittista jälleenrakennusta. Turvallisuudeltaan parempi, poliittisesti vakaampi ja taloudellisesti omavaraisempi Irak ei olisi hallitsemattoman muuttoliikkeen lähde. Kaikki liittyy kaikkeen. Vakaammassa Irakissa kansalaiset eivät olisi myöskään niin alttiita hybridivaikuttamiselle, johon Valko-Venäjä syyllistyi houkuttelemalla ja lennättämällä lähinnä Irakin kurdeja väärin perustein Valko-Venäjälle ja sitä myöden sieltä Puolan rajalle.

Arvoisa puhemies! Nato-operaatiota ollaan laajentamassa Irakissa maan pyydettyä Natolta vahvempaa panostusta koulutustoimintaan. Nato-operaatio on Yhdysvaltojen johtamaa OIR-operaatiota hyväksyttävämpi Irakissa. Kun OIR-operaatiota supistetaan ja tehtäviä karsitaan, Naton operaatiota vastaavasti laajennetaan. On mahdollista, että Suomi jatkaa nyt päätettävässä OIR-operaatiossa täysimääräisesti vuoden 2022 loppuun saakka. Keskustan eduskuntaryhmä näkee tärkeänä — kun painopiste siirtyy OIR-operaatiosta Naton operaatioon — että valiokuntakäsittelyssä pyrittäisiin selvittämään, onko operaatio Irakin kansalaisten silmissä hyväksyttävämpää juuri Naton alaisuudessa. Tällä on merkitystä myös Suomen osallistumisen edellytyksille jatkossa.

Suomen osallistuminen Naton koulutusoperaatioon vahvistaisi edelleen yhteistoimintakykyämme monikansallisessa operaatiossa läheisten liittolaistemme kanssa. Tällä olisi tärkeä merkitys kansainvälisen kriisinhallinnan osaamisen kehittämiselle ja verkottuneelle kansallisen puolustuskyvyn vahvistamiselle. Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on keskeinen osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista Irakin-operaatiossa noin 75 sotilaalla ensi vuoden ajan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Hanna.

14.32 **Hanna Holopainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irak on Euroopan lähinaapurustoa. Irakin vakaudella tai epävakaudella on suoria vaikutuksia sekä Per-

sianlahden alueen että Euroopan ja sitä myötä myös Suomen turvallisuuteen. Tämän selonteon tilannekuva jakaa meille erityisen tärkeää tietoa, jotta voimme ymmärtää paremmin Suomen osallistumisen jatkamista turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa.

OIR-operaatio toteutetaan Irakin hallituksen pyynnöstä, ja osallistujamaat ovat sopineet joukkojen asemasta kahdenvälisesti Irakin hallituksen kanssa. OIR-operaation oikeutus tähtää terroristijärjestö Isisin kukistamiseen Irakin ja Irakin autonomisen kurdialueen turvallisuusviranomaisten tuen kautta. Operaatio tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan, jossa korostetaan YK:n jäsenmaiden aktiivisen yhteistyön välttämättömyyttä Isisin torjumiseksi. Vaikka terroristijärjestö on menettänyt maa-alueensa, sillä on edelleen kannattajia ja yhä kyky tehdä yksittäisiä iskuja.

Suomi on pitänyt tärkeänä kokonaisvaltaista osallistumista Irakin vakauttamista tukeviin toimiin. Suomi jo tukee Irakin vakauttamista muun muassa kehitysyhteistyöllä, rahoittamalla humanitaarista miinatoimintaa ja osallistumalla sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan.

Arvoisa puhemies! Selonteon perusteella voimme suhtautua Irakin tulevaisuuteen varovaisen optimistisesti. Irakin omat ja kansainväliset toimet maan rauhoittamiseksi ovat alkaneet vaikuttaa. Yksi osoitus toimien menetyksellisyydestä on, että kehitys on mahdollistanut miljoonien maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne jäädään. Toinen osoitus toimien menestyksestä on, että maassa on lokakuussa toteutettu parlamenttivaalit, jotka sujuivat pääosin rauhallisesti. Irakilla on nyt ainakin periaatteessa tilaisuus edetä kohti rauhallisempia aikoja. Maa on silti hyvin epävakaa ja tarvitsee laaja-alaista ja pitkäjänteistä tukea yhteiskunnan vakauttamiseksi ja jälleenrakennuksen toteuttamiseksi.

Selonteon mukaan maan tilanne saattaa myös heiketä. Sisäisen vakauden kannalta keskeistä on turvallisuussektorin uudistaminen. Sitä Suomi juuri tukee. Tässä mielessä olemme alueen rauhan rakentamisen ytimessä.

Arvoisa puhemies! Irakin moninaiset ongelmat ovat heijastuneet Eurooppaan hakeutuvien turvapaikanhakijoitten määrään. Suomessa irakilaiset ovat selonteon mukaan suurin turvapaikanhakijaryhmä. Ja vaikka turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut, Irak ei edelleenkään ole turvallinen maa läheskään kaikille. Vuonna 2020 Maahanmuuttovirasto myönsi 683 irakilaiselle hakijalle kansainvälistä suojelua ja 98 hakijalle muun oleskeluluvan. Usein julkisessa keskustelussa vaaditaan pakolaisten auttamista heidän kotimaissaan. Suomen ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden operaatiot Irakissa tukevat juuri tätä.

Arvoisa puhemies! Irak on ollut aiempina vuosikymmeninä merkittävä vientimaa Suomelle. Kauppasuhteiden elpyminen edellyttää kuitenkin maan merkittävää vakautumista. Jälleenrakennussuunnitelman mukaan Irakin öljytulot suunnattaisiin yhteiskunnan ja talouden perusinfrastruktuurin kehittämiseen, kuten sähköntuotantoon, televerkkoihin ja vesijärjestelmiin, terveydenhuoltoon ja koulutukseen sekä yksityissektorin osuuden kasvattamiseen maan taloudessa. Tässä työssä tulee varmasti olemaan käyttöä myös suomalaisten yritysten osaamiselle.

Arvoisa puhemies! Nämä eduskunnan saamat selonteot ovat todella tärkeä väline, joilla me päättäjät voimme seurata Suomen kriisinhallintaa maailmalla. Samalla selonteot myös valaisevat epävakaiden alueiden kehityksen pitkää kaarta ja tulevaisuudennäkymiä. Afganistanin tapahtumat ovat esimerkki siitä, että poliittinen ja julkinen keskustelu oli ehkä osin erillään siitä, millainen maan tilanne ja suomalaisjoukkojen toiminta-alue todella oli.

Tämän selonteon tilannekuva vaikuttaa hyvin realistiselta ja on muutenkin kokonaisuutena onnistunut. Selonteko kuvaa edellistä paremmin operaation luonnetta, historiaa ja toimintaympäristöä. Ehkä silti pitkää kaarta siitä, miten Suomi on ollut mukana operaatiossa ja miltä tulevaisuus näyttää, olisi voitu avata vielä laajemminkin.

Arvoisa puhemies! Tärkeänä yksittäisenä asiana vihreä ryhmä nostaa vielä esiin kriisinhallintaan osallistuneiden tuen ja kuntoutuksen merkityksen. Nämä ammattisotilaat ja reserviläiset sekä heitä tukeneet siviilit toteuttavat Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaa käytännössä ja ansaitsevat siitä kiitoksen ja tuen. Samoin tukea ja kiitosta ansaitsee arvokasta työtä tekevä Suomen Rauhanturvaajaliitto. Vihreä eduskuntaryhmä kiittää näitä uuden ajan veteraaneja ja tukee selonteossa kerrottuja Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan toimia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mustajärvi.

14.37 **Markus Mustajärvi vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin eri kansainvälisiin operaatioihin osallistumiseen liittyvästä päätöksenteosta ja sen johdonmukaisuudesta: OIR-operaation eri vaiheissa päätöksenteko on perustunut selontekoihin. Samoin rinnakkaiseen Naton koulutusoperaatioon osallistuminen kytkettiin selontekomenettelyyn, vaikka se koski alussa vain yhtä esikuntaupseeria. Malin operaatioon osallistumisesta tehtiin vain selvitys, vaikka Malin ja naapurimaiden turvallisuustilanne on erittäin heikko ja heikkenee koko ajan. Ulkoasianvaliokunta ja puolustusvaliokunta huomauttivat asiasta ja edellyttivät, että mikäli Suomen operaatio-osallistumista laajennetaan tai jatketaan, on selontekomenettely välttämätön.

Mutta itse asiaan:

On tärkeää, että Suomi kantaa kansainvälistä vastuuta ja osallistuu aktiivisesti rauhanturvaamiseen ja kriisinhallintaan. Isisin eteneminen oli pysäytettävä ja sen sotilaallinen voima tuhottava. Nyt olisi kyettävä vakauttamaan turvallisuustilanne.

Tietä pysyvään rauhaan ei Irakissa ole mahdollista löytää, ellei koko yhteiskuntaa saada vakautettua. Se ei liene helppoa, kun keskushallinto ja maakunnat kilpailevat luonnonvarojen hyödyntämisestä saatavista varoista. Irakin hallinto on rapautunut, poliittinen järjestelmä heikko ja osallistuminen vaaleihin alhaisella tasolla, mikä kuvannee poliittisen järjestelmän uskottavuutta. Irakissa on keskushallinnon turvallisuusjoukkojen lisäksi uinuvia Isisin soluja, puolisotilaallisia joukkoja, eikä Isisin kukistamisessa tärkeässä roolissa olleiden kurdien vallanjako ole vielä demokratian kannalta hyväksyttävässä kunnossa.

Irak elää naapurivaltioitten ristipaineessa. Pakolaisia on sekä Irakissa että maan rajojen ulkopuolella. Vankileireillä ilman oikeudenkäyntiä elävät vangit muodostavat otollisen värväyskohteen ääriryhmille. Suomen osallistumisen edellytyksiä tulee arvioida, ja on syytä varautua toimintaympäristömuutoksiin ja itsenäisiin ratkaisuihin.

Arvoisa puhemies! Selonteossa kuvataan Irakin turvallisuustilannetta ristiriitaiseksi. Yhtäällä sanotaan, että turvallisuustilanne on parantunut mutta on edelleen hauras, se vaihtelee alueittain ja on altis nopeille muutoksille, toisaalla, että yleistilanne jatkuu epävakaana ja mahdollisesti heikkenee. Samoin todetaan, että lennokki-iskujen ja improvisoitujen räjähteitten lisäksi suoran aseellisen hyökkäyksen uhka on olemassa. Tosin Irakin autonomisella kurdialueella turvallisuustilanne on muuta maata parempi.

Kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin osallistuttaessa pitää päätös tehdä aina perusteellisesti harkiten. Pitää myös miettiä, mikä on paras panos—tuotos-suhde Suomen ja

kohdemaan kannalta. Ja voidaan kysyä, hajottaako Suomi voimavarojaan liian moneen osaan.

Siviilikriisinhallinnassa Suomen rooli ja osaaminen olisivat vahvimmillaan. Koulutus, kaupallisen yhteistyön edistäminen, toimivan poliittisen järjestelmän ja hallinnon rakentaminen sekä jälleenrakennus ovat Suomelle luontevia osa-alueita. Tavoitteena tulee olla, että Irakin turvallisuudesta vastaavat mahdollisimman pian maan omat viranomaiset.

Arvoisa puhemies! Jotta kunkin kohdemaan tilannetta voisi ymmärtää, täytyy asioita tarkastella pidemmällä aikavälillä. Irakin historia on sotaisa vuosikymmenten ajalta. Pitää myös kysyä, minkälaisen pohjan terrorismin nousulle antoi Irakin massamittainen pommitus vuonna 2003. Hyökkäystä perusteltiin joukkotuhoaseilla, joita ei sitten löytynytkään. Mitään selvää suunnitelmaa sodanjälkeiselle ajalle ei ollut, ja se kostautui myöhemmin.

Irakissa siirrytään OIR-operaatiosta Naton johtamaan NMI-operaatioon, johon Suomikin lähti mukaan aiemmin vähillä puheilla. NMI-operaation sanotaan näyttäytyvän hyväksyttävämpänä irakilaisten silmissä, koska esimerkiksi šiiakapinalliset vaativat nimenomaan yhdysvaltalaisten joukkojen poistumista maasta. Pitääkin kysyä, opittiinko Afganistanin 20 vuoden kokemuksista mitään.

Suomella on sotilaallisesti liittoutumattomana maana suurempi liikkumatila toimia rauhanturvaajana kansainvälisissä kriiseissä. Se, joka on sodan osapuoli, leimautuu automaattisesti ja menettää roolinsa neutraalina toimijana. Ja kannattaa muistaa, että Irak oli vuosikymmenien ajan Suomelle tärkeä vientimaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

14.42 **Mikko Ollikainen r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei ole kansainvälisen näyttämön passiivinen sivustakatsoja eikä ummista silmiään ongelmilta. Meidän tulee tehdä töitä niiden asioiden eteen, joihin me uskomme, eli ihmisoikeuksien, kansalaisjärjestöjen ja oikeusvaltion puolesta. Maailmanlaajuisesti ongelmien ratkaisemiseksi tarvitaan kansainvälisiä operaatioita. Suomi pystyy ja haluaa toimia aloitteellisesti konfliktien ratkaisemiseksi, ja meillä on siitä paljon kokemusta.

Nästa år kommer Finland att delta med cirka 75 soldater i säkerhetssektorns utbildningssamarbete i Irak och irakiska Kurdistan. Finland har deltagit i operationen sedan 2015. Finlands linje är att stödja stabiliseringen av Irak bland annat genom utvecklingssamarbete, finansiering av humanitär minröjning och deltagande i militär och civil krishantering. Svenska riksdagsgruppen stödjer ett fortsatt deltagande i operationen. Det är i Finlands intresse. Mångsidiga operationer utvecklar också de förmågor och färdigheter som behövs i kriser.

De sorgliga händelserna i Afghanistan denna höst och behovet av att evakuera och rädda människor påminde oss om att krishanterarnas säkerhet är på vårt ansvar. Vi måste lägga särskild vikt vid att garantera tryggheten för de soldater som Finland sänder till området. Därför ska man kontinuerligt bedöma säkerhetsläget och dra nödvändiga slutsatser, vilket man också har gjort.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten selonteossa muistutetaan, Irak on ollut aiempina vuosikymmeninä merkittävä vientimaa Suomelle, myös kotimaakunnalleni Pohjanmaalle ja sen vientiyrityksille. Nykyään irakilaiset ovat Suomen suurin turvapaikanhakijaryhmä. Nyt

käsiteltävänä olevan kaltaisilla operaatioilla voimme vaikuttaa maahanmuuton taustalla oleviin syihin. Muun muassa epävakaus, turvattomuus ja näköalattomuus ovat syitä, joiden takia ihmiset joutuvat pakenemaan kodeistaan. Vuonna 2020 Maahanmuuttovirasto teki 1 820 irakilaisen henkilön turvapaikkahakemusta koskevaa päätöstä. Näistä 1 039 tapausta oli sellaisia, että joko turvapaikkahakemukseen annettiin kielteinen päätös tai sen käsittely raukesi. Suomen on jatkettava osallistumistaan turvallisuuden palauttamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin niin kauan, kunnes turvapaikanhakijoita joutuu palaamaan Irakiin.

Ärade fru talman! Regeringen har förbundit sig till att skapa riktlinjer för krishanteringen som sträcker sig över flera valperioder. Det arbetet avslutades på våren. Den parlamentariska kommittén ansåg entydigt att ambitionsnivån för den finländska krishanteringen bör höjas. I linje med regeringens målsättning ska Finland öka sitt aktiva och mångsidiga deltagande i krishanteringen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä näkee tärkeänä, että Suomi vahvistaa kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriisinhallinnassa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Komitean mietintöä lainatakseni: ”Humanitaarisen toiminnan, kehitysyhteistyön, rauhanvälityksen ja muiden poliittisten toimien ja kriisinhallinnan kokonaisuutta pyritään vahvistamaan, jotta kohdemaiden vakautta ja turvallisuutta voidaan tukea kestävällä tavalla.” Tämä aihe on erityisen ajankohtainen tänään, kun eduskunnassa vierailee ihmisoikeusaktivisti Nadia Murad, jolle myönnettiin 2018 Nobelin rauhanpalkinto. Hänen tarinansa on vakava muistutus meille siitä, miksi emme voi ummistaa silmiämme ongelmilta ja että Suomea tarvitaan kansainvälisessä toiminnassa.

Det är väldigt fint att Finland har allt fler kvinnor i den civila krishanteringen, också i ledande positioner. Däremot ska Finland ännu ambitiöst jobba för målsättningen att öka kvinnors deltagande specifikt i militär krishantering. Detta är viktigt också med tanke på resolution 1325 av FN:s säkerhetsråd, om bland annat kvinnors deltagande i konfliktlösning. Att Finlands internationella jämställdhetspris i år gick till att stoppa våld mot kvinnor i Turkiet är värt att uppmärksammas som en viktig del av det utrikespolitiska och säkerhetspolitiska arbetet.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen tavoitteena tulee olla turvallisuuden, kestävien ratkaisujen ja vakauden rakentaminen. Suomi osallistuu ja vaikuttaa aktiivisesti sekä EU:n että YK:n operaatioihin, ja näin tulee olla jatkossakin. Suomi on maa, joka kantaa kansainvälisen vastuunsa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

14.48 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko sisältää sekä hyviä että huonoja uutisia. Hyvä uutinen on, että Isisin valta on heikentynyt huomattavasti ja OIR-operaatiossa on edetty sen viimeiseen vaiheeseen, turvallisuustilanteen vakauttamiseen. Huono uutinen sitä vastoin on, että tilanne Irakissa on edelleen herkkä ja maassa on Isisin nukkuvia soluja.

Elämme kireiden suurvaltasuhteiden aikaa. Yhdysvallat ei kaikkialla näyttäydy paikalle toivottuna hyväntekijänä, ja sisäpoliittisesti asia on Irakissa arka. Hallitus on pyytänyt apua, mutta parlamentin viesti on ollut toinen. On itsestäänselvää, että suomalaisten sotilaiden turvallisuudesta on huolehdittava ja heillä on oltava riittävä varustus ja voimankäyttöoikeudet itsepuolustukseen.

Vaikka Irakin tilanne ei ole identtinen Afganistanin kanssa, on syytä tunnustaa, että sen jälkeen, kun olemme viimeksi Irak-operaatiosta keskustelleet, kansainvälinen yhteisö on kokenut syvän epäonnistumisen interventiossaan Afganistanissa. Siitä on opittava, ja sen on heijastuttava toimintaamme. Emme saa joutua tilanteeseen, jossa huomaamme antamamme koulutuksen ja resurssien päätyneen vääriin käsiin. Siksi on tärkeää, että Suomen osallistuminen on tarkoin rajattua.

Yksi syistä Suomen osallistumiseen operaatioon on terrorismin torjunnan lisäksi vaikuttaminen muuttoliikkeen taustalla oleviin syihin. Ajatellaan, että turvalliselta alueelta ei ole tarvetta lähteä. Kuitenkin irakilaisia nähdään tällä hetkellä suurin joukoin Valko-Venäjän tuomina EU:n rajoilla. Monet heistä ovat lähteneet Irakin Kurdistanin alueelta, joka on maan muihin alueisiin verrattuna rauhallinen. Mediassa ihmiset kertovat, että heillä ei ole Irakissa tulevaisuutta, koska siellä ei ole töitä ja korruptio kukoistaa. Pitkittynyt kriisi on tehnyt heistä alttiita muun muassa tällaiselle hybridivaikuttamisessa hyödyntämiselle. Kuten aiempina vuosina selonteon käsittelyn yhteydessä, nytkin on tarpeen kysyä hallitukselta, mitä se tekee palautussopimuksen aikaansaamiseksi Irakin kanssa.

Arvoisa puhemies! Kun tavoitteena on yhteiskunnan vakauttaminen, turvallisuussektorin ja sotilaallisen koulutuksen ohella yhä tärkeämmiksi nousevat muut toimet. Yhteiskunta, jonka rakenteet eivät toimi tai jossa ihmisillä ei ole toimeentuloa, ei pysy turvallisena, vaikka turvallisuusjoukot olisivat kuinka osaavia. Yksityisen sektorin jaloilleen saaminen on elintärkeää maan tulevaisuuden kannalta. Kehitysyhteistyön kautta voidaan parantaa koulutussektoria, jolla on merkittävä rooli myös demokratiakehityksessä. Vaalien alhaisesta äänestysprosentista päätellen nuoret eivät kyllä usko poliittisen järjestelmän kautta vaikuttamiseen, mistä on syytä olla huolissaan.

Moni Isisin toiminnan kohdannut on joutunut näkemään asioita, joita ihmismieli ei kestä. Siksi alueella tarvitaan myös psykososiaalista tukea. Nuori sukupolvi tarvitsee eväät elää vapaana traumoista ja hirmutekojen kauhuista. Tarvitaan uskoa, uskoa tulevaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Usein sanotaan, että ihmisiä on autettava heidän kotimaassaan. Tämä operaatio on osaltaan sitä. On kaikkien etu, että Irakin yhteiskunta vahvistuu ja kansalaisten olot paranevat. Emme kuitenkaan voi tehdä sitä irakilaisten puolesta, sellainen muutos ei ole kestävää. Irakilaisilla itsellään on avaimet eteenpäin.

Terrorismin uhka on yhteinen, ja sen kitkemiseksi on tehtävä yhdessä sitkeästi työtä. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista operaatiossa. Toivomme, että tarve sille jää lyhyeksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Ja sitten ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

14.53 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos eduskuntaryhmille erinomaisista puheenvuoroista, joista hyvin laajassa joukossa ilmaistiin tuki tälle selonteon linjaukselle ja suomalaisille rauhanturvaajille, jotka tekevät tärkeää työtä Irakissa. He varmasti ansaitsevat ja tarvitsevat kaiken sen tuen, mitä tämä sali voi heille tässä työssä antaa.

Useampi edustaja puuttui termiin juurisyyt: miten konfliktien ja ongelmien juurisyihin puututaan, olipa kysymys sitten muuttoliikkeestä tai terrorismista. Olen samaa mieltä edustajien Niemi ja Savola, Vikman ja Tanus kanssa juuri siitä, että tämä on sitä juurisyihin puuttumista, mitä tässä nyt teemme. Olemme siellä alueella liikkeellä, pyrimme estämään konfliktin kärjistymisen, pyrimme estämään uusien pakolaisvirtojen syntymisen, pyrimme estämään sen, että ihmiset joutuisivat lähtemään kodeistaan.

Täällä moni myöskin kysyi irakilaisten palauttamisesta. Jos tässäkin kerron ensin hyvät uutiset — meillä on palautussopimus EU:n puitteissa. Jos kerron huonot uutiset — Irak ei sitä palautussopimusta noudata. Mistään Euroopan maasta ei oteta tällä hetkellä kaikkia irakilaisia takaisin. Irak on tehnyt tässä sitten poikkeuksen niin, että vapaaehtoisesti palaavat otetaan ja rikoksiin syyllistyneet otetaan. Mikä on syy, miksi Irak ei tätä EU:n kanssa tekemäänsä sopimusta noudata, siitä voi varmasti pitkäänkin puhua. Ymmärtääkseni kysymys on muun muassa siitä, onko Irak valmis ottamaan Syyriassa olevat kymmenet tuhannet irakilaiset takaisin ja millä tavalla se näkee näiden henkilöiden turvallisuusriskit. Tämä on myöskin monimutkainen kysymys. Olen samaa mieltä ihmisten kanssa siitä, että Irakin pitäisi tätä noudattaa.

Omasuojaan ja meidän sotilaidemme turvallisuuteen puututtiin monissa puheenvuoroissa, Savolan ja Tanuksen puheenvuoroissa erityisesti. Suomi on vahvistanut muun muassa Arbilin lentokentän lähellä olevaa tukikohtaa tässä mielessä, millä tavalla se erilaisia iskuja ja erilaisia sotilaallisia toimenpiteitä voi kestää. Tilanne ei aina ole ollut sielläkään alueella rauhallinen.

Täällä myöskin otettiin hyvin esille se, että Irakin vakauttamisessa tarvitaan muutakin kuin sotilas- ja siviilikriisinhallintaa. On tehty miinanraivausta, on tehty kehitysyhteistyötä, mutta ennen kaikkea tarvitaan sitä taloudellista yhteistyötä, johon Irakin kanssa aikaisemmin on hyvin pystytty. Edustajat Holopainen ja Ollikainen ja Vikman hyvin tätä kuvasivat.

Ja vähemmistöjen suoja, joka ennen kaikkea edustaja Ollikaisen puheenvuorossa vielä nousi esiin jesidien kohdalla, on äärimmäisen tärkeä. Tänään täällä eduskunnassa monet meistä ovat kuulleet ja tavanneet Nadia Muradia, ja hän on kertonut siitä karusta kohtelusta, jota jesidivähemmistö maassa on saanut.

Ja aivan lopuksi: Monet vertasivat tätä Afganistanin tilanteeseen ja Afganistanin oppeihin, ja olen samaa mieltä, että silloin, kun kansainvälinen yhteisö suunnittelee poislähtöä, niin sen pitää olla hyvin suunniteltu, koordinoitu, harkittu toimenpide. Varmasti se tulee joskus Irakissa vastaan, ja toivottavasti se sujuu koordinoidummin, paremmin kuin mitä olemme nähneet Afganistanissa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin. — Kysyn, onko halukkuutta debatointiin, ja näyttääpä olevan, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytävän puheenvuoroa. — Debatin aloittaa edustaja Salonen.

14.56 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni puhuja nosti esiin Irakin ristiriitaisen suhtautumisen kv-joukkoihin ja erityisesti Yhdysvaltoihin. Ensin Irakin parlamentti hyväksyi päätöslauselman, jossa vaadittiin kansainvälisten joukkojen poistamista maasta — kuitenkaan hallitus ei parlamentin päätöslauselman mukaisia päätöksiä tehnyt. Sen jälkeen Irakin hallitus on toistuvasti todennut tarvitsevansa kv-joukkojen ja asiantuntijoiden tukea. Nyt sitten meneillään on siirtyminen OIR-operaatiosta

NMI-operaatioon, ja kuten useat ovat todenneet, tämä näyttäytyy ikään kuin Irakissa hyväksyttävämpänä toimintana.

Edustaja Savola nosti esiin mielenkiintoisen näkökulman, että voisimme ikään kuin varmistua siitä, että myös NMI-operaatiolla on Irakissa hyväksyttävyyttä. Tämä varmasti on vaikeaa Irakin tilanteen tuntien, mutta miten ministeri Haavisto asian näkee?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niemi.

14.58 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puheenjohtaja! Edellisessä puheenvuorossani puhuin Suomen osallistumisesta Kaukoidän konfliktipisteiden vakauttamiseen. On syytä tarkastella mielestäni asiaa myös toisesta suunnasta: kuinka tuemme oman maamme kestävää turvallisuutta ja varmistamme näihin operaatioihin myöskin henkilöitä. Suomalainen maanpuolustustahto on Euroopan korkein. Tukemalla oikeudenmukaisuutta, kansallista identiteettiämme ja sitoutumista kotiseutuumme puolustustahto nousee. Meidän reservimentaliteetilla on Suomessa perinteet. Se yhdistää kansalaisia. Toivon entistä suurempaa panostusta ja määrärahoja reserviläisten vielä monimuotoisemman toiminnan tukemiseen ja harjoitteluun huomioiden esimerkiksi tämä lyijykielto. Siihen tarvitsisi saada poikkeus reserviläisharjoittelun mahdollistamiseksi. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

14.59 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen taloudellinen ja muu apu Irakille on ollut mittavaa. On kestämätöntä, että Suomella ei kuitenkaan ole Irakin kanssa voimassa olevaa palautussopimusta ja Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen. Turvapaikkajärjestelmämme ei voi toimia oikeudenmukaisesti ilman toimivaa palautuspolitiikkaa. [Mika Niikko: Mikä on kokoomuksen vaihtoehto?] Näin ei siis voida jatkaa.

EU:n kanssa yhteisrintamassa toimiminen on tietenkin kannatettavaa, mutta myös kansallisia toimia tarvitaan. Miten hallitus varmistaa, että Irak vastaanottaa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kansalaisensa kansainvälisen oikeuden ja velvoitteidensa mukaisesti? Kysyn: Mitä hallitus on tehnyt palautussopimuksen eteen, ja miten neuvotteluissa on edetty, tai onko edetty? Miten asiaa on edistetty, jotta Suomen ja Irakin välinen yhteistyö olisi toimivaa ja velvoitteisiin pohjautuvaa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

15.00 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun lukee tätä selontekoa — ja myöskin tämän keskustelun pohjalta, mitä on käyty — on nähtävissä, että tämä OIR-operaation, Yhdysvaltain vetoisen operaation, painopiste on muuttumassa Nato-vetoiseksi eli OIRista NMI-operaatioksi.

Nyt kysyisinkin, arvoisa ulkoministeri, sitä, kuinka Suomi on tämän OIRin jälkeen valmistelemassa tätä operaation jatkoa: olemmeko me kuinka siinä mukana, ja mitä keskusteluja te käytte tämä operaation jatkosta siinä vaiheessa? Mielestäni tämä on kaiken kaikkiaan senkaltainen kriisinhallintatehtävä, että siinä Suomen kannattaa olla mukana, kun miettii niitä kaikkia operaatioita, missä Suomi on kriisinhallintatehtävissä mukana. Tässä ovat mukana kumppanimme, muun muassa Ruotsi ja Australia Nato-kumppaneina, ja jos

tämä menee Nato-vetoiseksi operaatioksi, niin [Puhemies koputtaa] vielä laajemmin, ja se edesauttaa myöskin meidän puolustuskykyämme. Mutta kysymys on siitä, kuinka tätä valmistellaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Soinikoski.

15.01 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomella on maineikas historia rauhanvälityksessä ja kriisinhallinnassa. Suomen tulee jatkossakin olla aktiivinen konfliktien ennaltaehkäisyssä ja rauhanrakentamisessa. Pienenä valtiona meidän tehtävänämme on rakentaa eri toimijoiden välille siltoja, jotka lisäävät globaalia vakautta. Suomen osallistuminen OIR-operaatioon tukee tätä tavoitetta. OIR-operaation tavoitteena on Irakin turvallisuustilanteen vakauttaminen kansainvälisellä yhteistyöllä. Suomen osallistuminen painottuu koulutus- ja neuvontatoimintaan, joiden tavoitteena on vahvistaa Irakin ja Irakin autonomisen kurdialueen turvallisuusjoukkojen kykyä torjua Isis sekä tukea valtiovallan kontrollia, alueellista turvallisuutta ja vakautta Irakissa.

Maailmasta on tullut entistä pienempi paikka. Alueellisilla konflikteilla ja epävakauksilla on globaalisti verkottuneessa yhteiskunnassa aina välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Tämän takia vakauden rakentaminen ja ylläpitäminen palvelevat myös meidän suomalaisten etua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

15.02 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka Irakin tilanne ei ole identtinen Afganistanin kanssa, meidän on opittava siitä kokemuksesta, mitä Afganistanin operaatio toi tullessaan. Antamamme koulutus ja resurssit eivät saa päätyä vääriin käsiin. Kysyisinkin ministeriltä: millä tavoin olette tämän Afganistanin kokemuksen ottaneet huomioon, tai millä tavalla se heijastuu nyt näissä meidän tulevissa operaatioissa?

Toinen asia, mitä haluaisin kysyä: kun annamme siellä koulutusta ja neuvonantoa ja toisaalta tiedämme, että monet siellä ovat kohdanneet sellaisia asioita, joita ihmismieli ei todella kestä tai joita on vaikea kestää, tarvitaan psykososiaalista tukea, ja tämän puute voi heijastua monella tapaa toimintoihin, käyttäytymiseen ja niin edelleen. Millä tavalla tämä asia huomioidaan meidän operaatioissa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

15.03 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen koulutusyhteistyöhön Irakissa on tuottanut hyvää hedelmää alueen turvallisuustilanteen vakauttamiseksi. Suomalaiset ovat kouluttaneet vuoden 2020 loppuun mennessä yli 5 000 Irakin Kurdistanin turvallisuusjoukkojen ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta. Tällä kaikella koulutuksella on ollut vaikutus myös siihen, että tämä tuo turvallisuutta Euroopan unionille ja Suomeen saakka.

Tästä huolimatta, että turvallisuustilanne paranee Irakissa, meillä on edelleen ongelma kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden palauttamisen suhteen. Olisin kysynyt ministeriltä sitä, että mitä muuta tälle voitaisiin tehdä kuin kehitysapurahan maksamisesta neuvotella. Se ei ole johtanut mihinkään. Kun me tiedämme, että Suomessa on menneinä vuosi-

na useita tuhansia henkilöitä jäänyt maahan tai lähtenyt täältä muualle Eurooppaan saatuaan kielteisen turvapaikkapäätöksen, [Puhemies koputtaa] niin olisiko tällainen säilöön ottaminen niiden henkilöiden osalta hedelmällistä sen suhteen, [Puhemies koputtaa] että tulisi matkustushalua palata takaisin Irakiin, jos ei muuten halua poistua maasta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

15.04 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on siis osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien, ja työllämme on ollut merkitystä ja osallistumisen jatko operaatiossa on perusteltua.

Palaisin myös itse vielä tähän palautussopimusasiaan, joka on noussut useammassa puheenvuorossa esiin. Kuten edustaja Vikman ryhmäpuheenvuorossamme totesi, on erittäin vaikeasti perusteltavaa, jos maa kieltäytyy ottamasta takaisin omia kansalaisiaan ja samaan aikaan edellyttää kansainvälistä apua. EU-tason sopimuksesta ministeriltä jo äsken kuulimme, mutta kaipaisin vielä tarkennusta siihen, käydäänkö kahdenvälisiä neuvotteluja tässä asiassa kuitenkin edelleen. Kysyisin myös: onko Suomen lähetystön avaaminen uudelleen Bagdadiin mitenkään helpottanut tässä asiassa ja muutenkin helpottanut tukitoimien koordinointia? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen Kimmo.

15.05 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Suomen osallistuminen Irakissa turvallisuussektorin koulutusprojektiin, jolla lisätään turvallisuutta ja vakautta alueella, nauttii tämän salin jakamatonta tukea, ja se on tärkeä asia. Ministeri pohdiskeli näitä juurisyitä, ja onhan se surullista tunnistaa, että Mesopotamia, Kaksoisvirran alue, jota voidaan hyvin kutsua ihmiskunnan sivilisaation kehdoksi — ensimmäiset kaupunkivaltiot ovat siellä aikanaan ilmestyneet, ja aikanaan se on myöskin ollut satoja vuosia ellei tuhansiakin vuosia globaalin sivilisaation keskus silloin abbasidien kalifaatin aikaan — on tällaisessa kaoottisessa tilanteessa. Ja silloin, kun lähdetään pohtimaan nyt tulevaisuutta tästä eteenpäin, niin täytyy varmistaa, ettei nyt vain turvallisuussektorin kautta vakautta paranneta, vaan tämän poliittisen järjestelmän kehittäminen, oikeusvaltioperiaatteiden kehittäminen ja yhteiskunnan jälleenrakennustyö ja kehitysponnistelut ovat tietysti kaiken avain juuri, ja sekin täytyy tunnistaa tässä kokonaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

15.06 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko osuu myöskin Irakin kehityksen kannalta erittäin kriittiseen kohtaan. Niin kuin täällä on todettu, niin Irakissa on käyty juuri vaalit. Tässä selonteossa viitataan moneen otteeseen myöskin siihen, miten yhteistyötä tämän hallituksen kanssa tehdään, ja emmehän me vielä tiedä edes tarkkaan, mitä ne hallituksen ohjelmat ja ne uudistustarpeet tulevat siellä olemaan. Tässä on todettu myöskin se, miten tämä kansainvälisten joukkojen läsnäolo on toisaalta sisäpoliittisesti erittäin hankala aihe.

Joten: miten me nyt pystymme seuraamaan tätä hallituksenmuodostamisprosessia ja myöskin sen mahdollisia vaikutuksia sitten näiden kansainvälisten joukkojen toiminta-

edellytyksiin tuolla alueella? Ja ennen kaikkea, mikä sen vaikutus on suomalaisten joukkojen turvallisuuteen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

15.07 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin täällä monet kollegat ovat todenneet, tosiaankin tämä sali kokonaisuudessaan tukee tätä koulutusoperaatiota.

Sitten myöskin nämä palautussopimukset ovat nousseet esille useissa puheenvuoroissa. Olisinkin halunnut ministeriltä vielä tiedustella siitä: Nyt on nähty tässä hybridivaikuttamisoperaatiossa se, että kuitenkin tuolta Valko-Venäjältä palautetaan ihmisiä nyt myös Irakiin, ja ainakin niiden haastattelunpätkien perusteella, mitä kansainvälinen media on saanut, tuntuu, että eivät ne ihmiset nyt valtavan vapaaehtoisesti ole palaamassa sinne Irakiin. Onko nyt niin, että tämmöinen hybridivaikuttajavaltio pystyy paremmin palauttamaan niitä kansalaisia kuin sitten EU, joka tällä hetkellä tekee ja sen jäsenvaltiot tekevät monipuolista yhteistyötä Irakin kanssa ja pyrkivät auttamaan siellä sen kansalaisia? Mitä tässä olisi tehtävissä, jottei tämä tilanne vaikuttaisi kansalaisistakin, siis suomalaisista, todella erikoiselta ja kummalliselta? Luulen, että tällainen yhtenäinen tuki tämäntyyppisille operaatioille saattaa hyvin nopeasti heikentyä, [Puhemies koputtaa] jos tuntuu, että sille emme saa sitten vastinetta toiselta puolelta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

15.09 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset tukevat kansainvälistä terrorisminvastaista taistelua, niin kuin tuossa edustaja Niemi perussuomalaisten ryhmäpuheessa kertoikin. Näin ollen tätä osallistumista OIR-operaatioon voidaan pitää hyvinkin perusteltuna. Autetaan siellä, missä ongelma on.

Minuakin kiinnostaa tämä palautussopimus Irakin kanssa. Kerroitte, ministeri, että EU:lla on yhteinen palautussopimus. No, se ei näytä toimivan kauhean hyvin. Muistaakseni myös Ruotsilla on kahdenvälinen palautussopimus. Onko teillä tietoa, miten se Ruotsin ja Irakin välillä toimii?

Sitten kyllä haluaisin kuulla, minkälaisia keskusteluja EU-pöydissä on käyty tästä palautussopimuksen toimivuudesta, koska käsittääkseni se ei ole mikään sopimus, jos sitä vain toinen osapuoli noudattaa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

15.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelystä. Täällä on puhuttu Afganistanista. Näimme, miten nopeasti Afganistan 20 vuoden tuen jälkeen romahti, ja on tärkeää tukea Irakia ja jatkaa tätä työtä OIR- ja Nato-koulutusoperaatioiden kautta.

Aina silloin kun on aihetta antaa kiitosta, olen tottunut sen tekemään, ja haluan tällä kertaa kiittää ministeri Haavistoa ja ministeri Kaikkosta siitä, että otitte tämän huolestuneen viestin vastaan rauhanturvaajien ja kriisinhallintaveteraanien kuntoutusrahojen massiivisista leikkauksista ja tänään tuossa täydentävässä talousarviossa nämä leikkaukset perutaan ja 120 000 euroa osoitetaan kriisinhallintaveteraanien kuntoutukseen. Toivon, arvoi-

sa ministeri Haavisto, että yhdessä pidämme tästä rahasta huolta tulevaisuudessakin. Ei jätetä yhtään naista eikä miestä, joka näihin vaativiin tehtäviin lähetetään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäenpää.

15.11 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin edustaja Mustajärven huomautus Malin operaation käynnistymisestä selvityksen perusteella eli ilman selontekoa oli minun mielestäni aiheellinen, ja haluaisin kysyä ministeriltä, miksi Malin operaatiosta ei tehty selontekoa.

Sitten tämä Irakin kanssa tehty palautussopimus, joka nyt meitä kaikkia täällä salissa varmaan ihmetyttää: Ministeri Haavisto nosti esiin, että vapaaehtoisesti palaavat ja rikoksiin syyllistyneet Irak ottaa vastaan. No, koska laittomasti maassa — eli Suomessa — oleskelu on mielestäni laitonta ja siten mielestäni rikollista, niin kuinka vakava rikoksen pitää olla, vai riittääkö siihen palauttamiseen, että oleskelee maassa laittomasti, vai onko niin, että [Puhemies koputtaa] Suomi nielee tämän, että maassamme oleskelee laittomasti myös Irakin kansalaisia?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Taee.

15.12 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irakia on huono verrata Afganistaniin siitä näkökulmasta, että Irak on ehkä yksi maailman rikkaimpia maita. Se ei tarvitse suomalaisten rahoja. Irakissa vallitsee korruptio, ja näin ollen ne rahat menevät väärille tileille, vääriin suihin, ja se on asia, joka täytyy nostaa myöskin keskusteluun erityisesti irakilaisten kanssa ja meidän kumppaneittemme kanssa.

Irak tarvitsee rauhaa ja rauhan vuoksi koulutusvientiä, yksityisen sektorin nostattamista jaloilleen — sitä kautta, että nuoret löytävät työpaikkoja, tarve liittyä erilaisiin radikaaleihin järjestöihin myöskin laskee — ja tämä on se suunta, johon meidän on myöskin Suomena mentävä. Irakissa on noin miljoona aseistettua ihmistä, jotka on koulutettu erilaisiin tehtäviin. He eivät tarvitse enää niin paljon aseistusta ja koulutusta vaan paljon enemmän rauhaa [Puhemies koputtaa] ja rauhanrakennusta. Miten tätä edistetään, ministeri Haavisto?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

15.13 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Operaatio on kyllä perusteltu, mutta kannattaa muistaa oikeasti, mitkä ne realiteetit ovat ulkovaltojen puuttumisesta näihin asioihin pitkässä juoksussa. Korruptio rehottaa ihan joka tasolla ruohonjuuresta sinne ylimpiin henkilöihin, ja on tavallaan naiivia uskoa, että meidän rahoista ei mene, aika isokin osa ehkä, sinne korruptioon. Ja minkä aika moni edustaja on ottanut puheeksi: on tämä ihmeellinen tilanne, että Irak ei tosiaankaan ota vastaan täältä turvapaikanhakijoita, jotka ovat sitten niin sanotusti laittomia ja jotka eivät ole turvapaikkaa saaneet. Herää kysymys kyllä kuitenkin kokonaisuudessaan, onko kellään kertoa yhtään maata, jonka ulkovallat ovat saaneet demokratian piiriin järjestettyä. [Puhemies koputtaa] — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

15.14 **Ville Kaunisto kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan osallistumisen merkitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjalle on valtava. On äärimmäisen tärkeää, että me haluamme vaikuttaa ja auttaa hätää kärsiviä ihmisiä maailmalla ja siten luoda myös yhteistyösiteitä eri toimijoiden kanssa.

Samalla pitää kuitenkin aina mielestäni olla valmis kysymään, mitä Suomi hyötyy tästä. OIR-operaatio on hyvä esimerkki siitä sitkeästä työstä, jolla Suomi pystyy osaltaan vahvistamaan ihmisten elinoloja heidän kotimaissaan ja siten osin ehkäisemään siirtolaisaaltoja. Toisaalta näen tällä myös merkittäviä positiivisia vaikutuksia omaan puolustuskykyymme suomalaisjoukkojen saadessa tärkeitä kokemuksia vaativissa oloissa toimimisesta. Toimintaa on siis perusteltua jatkaa.

Olin yhtenä jäsenenä parlamentaarisessa kriisinhallintakomiteassa. Siellä yksimielisesti linjattiin, että pidämme vahvemmin huolta meidän kriisinhallintaveteraaneista, ja edustaja Heinonen tässä jo nosti kysymystä. [Puhemies koputtaa] Hyvä ministeri, kai me tähän saamme pitkäaikaisen linjan rakennettua?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Reijonen.

15.16 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri! Käsittelemme Irak-asiaa, ja Irakissa tosiaan tämä Isis rehottaa, ja siellä myös korruptiota ja monta muuta ongelmaa on nähtävissä. On todella harmillista, että sinne ei takaisin oteta, vaikka on tullut näitä kielteisiä turvapaikkapäätöksiä — ei ole otettu vastaan, kun on tullut kielteisiä päätöksiä. On erikoista, ettei sinne takaisin oteta. Mitenkä Suomi sitten ajattelee jatkossa? Jos kaikki muutkin maat alkavat samalla tavalla toimia, ettei otetakaan vastaan enää näitä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin me olemme aika hankaluuksissa. Kun ollaan Isiksen kanssa tekemisissä, ollaan kuitenkin terrorismin kanssa tekemisissä, niin kuinka taataan se, että tämmöisiä lonkeroita ei pesiydy sitten Suomeen? On äärettömän vakavaa, jos Suomeen terrorismi jostakin kautta pääsee tulemaan. Mitä tälle aiotaan tehdä? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

15.17 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! On tosiaan hyvä, että täällä koko sali näin yksimielisesti tukee tätä osallistumista tähän OIR-operaatioon. Meillä puolustusvoimissa — tai siellä puolustusvoimissa — ongelmaksi koetaan laajalti se, että tämä vuoden mandaatti on liian lyhyt. Se hukkaa rahaa ja resursseja ja vaikeuttaa erityisesti henkilöstön rekrytointia, varsinkin reserviläishenkilöstön rekrytointia. Reserviläisillä on ylipäätään kohtuuton tilanne siinä, että he joutuvat aloittamaan operaatioon lähtöön valmistavan rotaatiokoulutuksen vailla tietoa siitä, pääsevätkö he ylipäätään lainkaan lähtemään sinne operaatioon. Tämä tilanne on valitettavasti jo tapahtunut liian usein. Siviilielämän ja työn järjesteleminen kriisinhallintapalveluksen ajaksi on muutenkin hankalaa, ja tässä ei kyllä tarvittaisi yhtään ylimääräistä hallinnollista epävarmuustekijää: tämä vaatii niin paljon yksilöltä ja myös hänen lähipiiriltään. Eikä tämä tilanne ongelmaton toki ole myöskään tämän rotaatiokoulutuksen järjestäjillekään. Kysynkin nyt, arvoisa puhemies, ministeri Haavistolta: Mitä voidaan tehdä tämmöisen jatkuvuuden ja ennustettavuuden parantamiseksi? Onko ylipäätään mahdollista päättää [Puhemies koputtaa] mandaatista esimerkiksi kahdeksi vuodeksi kerrallaan tai mahdollisesti päättää jo aikai-

sempana vuotena [Puhemies koputtaa] siitä, että seuraavana kalenterivuotena tämä mandaatti on olemassa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja sitten ministeri Haavisto, 4 minuuttia.

15.18 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksistä. Jos lähden ensin edustaja Salosen kysymyksestä, joka liittyi edustaja Savolankin puheenvuoroon, tästä OIRin versus NMI:n hyväksyttävyydestä. Tämä tosiaan oli meidän käsityksemme, että Yhdysvaltoja kohtaan maassa oli kritiikkiä. Yhdysvallat oli vetovastuussa tästä OIR-operaatiosta, ja sitten joissain keskusteluissa heidän poliitikkojensa kanssa nähtiin, että Nato olisi heille neutraalimpi heidän sisäpoliittisista syistään ja sen vuoksi tervetulleempi.

Nyt meillä ei... Kun edustaja Ovaska kysyi, mitä vaalit toivat tullessaan, niin emme oikeastaan tiedä, eli ei ole sellaista selvää indikaatiota, millä hevosella nyt sitten ratsastetaan vaalien jälkeen, minkälainen tulee olemaan hallitus tai hallituskoalitio ja mitä se tästä tarkkaan ottaen sanoo. Samaan aikaan näemme, että ei ole mahdollista vain vetäytyä ja lopettaa tätä operaatiota sikseen, ja sen vuoksi tietysti nyt tulee OIRille jatkoaika. Tämä liittyy vähän myöskin edustaja Kalevan kysymykseen, että ei voida tätä OIRiakaan suunnitella loputtomiin sen vuoksi, että tiedetään nyt vain seuraavan vuoden osalta, mihin vastaanottavan maan hallitus on valmis ja millainen sopimus heidän kanssaan tästä saadaan.

Tässä on hyvä ehkä myöskin vähän edustaja Ovaskan kysymystä peilaten huomata se, että Irak ei elä tyhjiössä vaan erittäin vaikealla alueella. Irak on tehnyt viime aikoina oikeastaan merkittävää diplomaattista työtä parantaakseen Iranin ja saudien välisiä suhteita ja isännöinyt kokouksia, useampia alueellisia kokouksia, joissa näitä suhteita on parannettu. Tämä liittyy tietysti siihen heidän pelkoonsa, että heidän ylitseen kävellään sillä alueella ja on erilaisia toimijoita, jotka heidän sisäpolitiikkaansa pyrkivät liikaakin vaikuttamaan. Tälle tietysti täytyy antaa täysi tuki. He itse asiassa vaikean tilanteensa keskellä ovat vähän niin kuin rauhanrakentajia itsekin nyt tässä vaikean alueen keskellä.

Sitten täällä tuli useampia kysymyksiä palautussopimuksesta. Kuten sanoin, EU:lla sellainen on. Me olemme EU:ssa. Sitä ei ole pystytty toimeenpanemaan. Samaan aikaan tietoni on se, että poliisi tekee juuri näiden rikoksiin syyllistyneiden kohdalla yhteistyötä Irakin viranomaisten kanssa ja se yhteistyö toimii, ja sitten on näitä vapaaehtoisia palaajia, joilla on erilaisia houkuttimia sinne palata. Tilanne ei ole tyydyttävä, jokaisessa keskustelussa Irakin viranomaisten kanssa nostamme tämän esiin. Mutta meillä on se tieto — ja tämä liittyy myöskin edustaja Reijosen kysymykseen — että minkään Euroopan maan kahdenvälinen palautussopimus ei toimi tällä hetkellä. Menemättä nyt syvästi näihin alueellisiin kysymyksiin siellä ilmeisesti kantona kaskessa ovat todella 50 000 ihmistä, jotka Syyrian puolelta olisivat palaamassa Irakiin, ja Irakin vaikeus säilyttää stabiliteetti tällaisessa tilanteessa, ja se heijastuu laajemmin tähän heidän politiikkaansa. En pidä sitä hyvänä, ja tilanne on epätoivottava. Otamme sen jokaisessa keskustelussa ja olemme ottaneet jokaisessa keskustelussa heidän kanssaan esiin.

Edustaja Tanus kysyi sitä, voiko mennä tuki vääriin käsiin. Tämä on tietysti asia, jota kovasti seurataan, keitä koulutetaan, mihin tehtäviin he osallistuvat, että he ovat osa maan virallista rakennetta. Ei ole — ei pitäisi olla — tämmöisiä haamusotilaita niin kuin Afganistanissa ja muuta, mutta olemme tietysti sen tiedon varassa, jota Irakin viranomaisilta aina kulloinkin saamme, ja esimerkiksi peshmerga-joukkojen kanssa tuolla Kurdistanissa

tietysti on ollut yhteistyötä, yhteistyötä on tehty. Mutta tämä on minusta erittäin tärkeää, että ne kokemukset, mitä Afganistanista on, otetaan huomioon nimenomaan tässä rauhanprosessin suunnittelussa, ja Afganistanin kohdalla näissä kohdissa selvästi tehtiin merkittäviä virheitä.

Kriisinhallintaan osallistuneiden ja kriisinhallintaveteraanien kuntoutuksesta kantoivat useammat edustajat huolta — edustaja Heinonen, edustaja Kaunisto. Minusta on hirveän tärkeä asia, että me yhdessä eduskuntana tästä huolehdimme ja että meidän viestimme täältä eduskunnasta näille veteraaneille on hyvin selvä: heidän työtään arvostetaan, heistä huolehditaan myöskin näiden operaatioiden jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitoksia. — Ja sitten siirrymme puhujalistaan. — Edustaja Soinikoski.

15.22 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien täyttä toteutumista. Tätä tavoitetta edistämme osallistumalla Irakin turvallisuusjoukkojen kouluttamiseen ja turvallisuussektorin uudistamiseen, sillä ihmisoikeudet ja sukupuolten tasa-arvo voivat toteutua ainoastaan vakaassa ja turvallisessa yhteiskunnassa.

Meidän on kuitenkin kriisinhallinnassa ja rauhanrakentamisessa siirryttävä entistä enemmän painottamaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa, joka huomioi samanarvoisesti niin ihmisoikeudet, yhdenvertaisuuden, demokratian kuin kestävän kehityksenkin. Etenkin nuorten, naisten ja vähemmistöjen tulee saada keskeinen rooli rauhan solmimisessa ja yhteiskunnan jälleenrakentamisessa. Näin konfliktien ennaltaehkäisy ja ratkaisu onnistuisivat nykyistä paremmin. Kestävä rauha ja vakaa yhteiskunta voidaan saavuttaa vain silloin, kun kaikki konfliktialueen osapuolet pääsevät osallistumaan rauhan rakentamiseen ja yhteiskunnan jälleenrakentamiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Sääntöpohjainen ja yhteistyöhön perustuva kansainvälinen järjestys on Suomen kaltaisen pienen maan turva. Tämän takia Suomen on toimittava aktiivisesti sen vahvistamiseksi. OIR- ja NMI-operaatioiden avulla edistetään yhteiskunnallista vakautta alueella sekä syvennetään yhteistyötä ja kumppanuutta eri operaatioissa mukana olevien toimijoiden kanssa. Vakauden edistäminen on tärkeää sääntöpohjaisen ja ennakoitavan kansainvälisen järjestyksen ylläpitämiseksi. Se on myös Suomen etu, sillä pienen maan on helpompi toimia ennakoitavassa toimintaympäristössä kuin epävakaassa tai arvaamattomassa maailmassa.

Sääntöpohjaisuutta ja ennakoitavuutta lisää myös kansainvälisten kumppanuuksien syventäminen. Keskustelu- ja yhteistyöyhteyden ylläpitäminen on tärkeä keino lisätä ennakoitavuutta valtioiden välillä. Suomen tulee jatkossakin edistää rakentavaa kansainvälistä yhteistyötä ja keskusteluyhteyttä eri maiden välillä. Toimiva yhteistyö EU:n, Naton ja YK:n kanssa on Suomen etu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ovaska.

15.24 **Jouni Ovaska kesk:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jatkan vielä siitä tilanteesta Irakin osalta, joka nyt, kun hallitusta muodostetaan, on todellakin hyvin vaikea, niin kuin tässä on kuvattu. Ja jotenkin mietin sitä, että kun Suomi haluaa kokonaisvaltaisesti lähes-

tyä ja toimeenpanna tätä yhteistyötä, mihin edellinen puhuja hyvin tuossa viittasi, niin kun eletään todella epävakaalla alueella, jossa toimijat ovat muuttuneet ja tämä terrori-iskujenkin uhka on jatkuvasti läsnä, niin sellaisessa ympäristössä toimiminen asettaa myöskin todella paljon riskejä.

On ollut mielenkiintoista seurata tätä — ei ehkä ajattelutavan muutosta, mutta kuitenkin — kun on kuljettu tuosta Yhdysvaltain-johtoisuudesta kohti Natoa, mikä sinänsä ehkä täältä silmin katsottuna näyttää aika paljon samalta, mutta kun sitten arvioidaan siellä, ketkä täällä toimivat ja minkä lippujen alla, niin toivottavasti myöskin tällä muutoksella on sitten osaltaan vaikutusta turvallisuustilanteeseen.

Irakin toimintaa voi toisaalta myöskin kiittää nyt viime päivinä, mitä tulee Valko-Venäjän tilanteeseen ja juuri esimerkiksi näihin palautuksiin ja palautuslentoihin, jotka osaltaan sitten ovat ehkä toivottavasti myöskin rauhoittaneet sitä tilannetta siellä, mutta paljon on edelleenkin tehtävää.

Suuri uhkakuva on myöskin tuon taloudellisen kehityksen osalta, eli mitä tapahtuu, jos ihmiset siellä entistä enemmän kokevat vääryyttä, kokevat, että eivät pääse kiinni siihen talouteen? Nyt erityisesti koronan jälkeen kauppoja siellä on suljettu, talous on pahasti kärsinyt, eletään köyhyydessä. Niin kuin täällä on aikaisemmin todettu, maa on vauras mutta kärsii korruptiosta, mutta nyt koronan jäljiltä yhä useampi siellä maassa kärsii nimenomaan koronasta, ja tätä kautta he ovat myöskin hakeneet niitä muita keinoja ja tapoja omaa tilannettaan parantaa, ja me näemme niitä nyt monelta osin.

Eli kyllä tässä toisaalta on paljon riskejä, mutta myöskin on ollut hienoa huomata, että meillä on yhteinen tahto edelleen jatkaa, ja varmasti tämä operaatio tulee sitten muuttumaan. Mutta edelleen on se pitkä kaari: mitä on kymmenen, mitä on 15 vuoden päästä? Täytyy sanoa, että en ainakaan minä koe, että se kauhean valoisalta näyttää, vaikka me kuinka kokonaisvaltaista lähestymistapaa pyrimmekin täällä tekemään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

15.27 **Jari Ronkainen ps:** Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut koalition OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien noin 80—100 sotilaalla. Suomen osallistumiseen ei ole kuulunut varsinaisia sotatoimia, vaan suomalaiset ovat toimineet neuvonantajina ja kouluttaneet peshmerga-joukkoja sekä Irakin turvallisuusjoukkojen sotilaita.

Isis julistettiin voitetuksi vuonna 2017 sen menetettyä maa-alueensa Irakissa. Aate kuitenkin elää eristäytyneissä taskuissa, ja sillä on vaarallinen potentiaali levitä uudelleen niin paikallisesti kuin globaalistikin. Suomen ja muiden länsimaiden tavoite vakauttaa yhteiskuntia Lähi-idässä koki tänä vuonna valtavan takaiskun, kun ääriliike Taleban kaappasi vallan Afganistanissa Yhdysvaltojen vetäydyttyä. 20 vuotta työtä ja valtava määrä rahallista ja aineellista panostusta valui hukkaan. Afganistanin tilanteesta olemme oppineet sen, että arvot eivät ole vientitavaraa. Afganistanissa toteutui suomalaisen mielenlaatuun sellainen täysin vieras ajatus, että länsiliittouman tukeman hallinnon poliisi ja sotavoimat antautuivat lähes ilman vastarintaa uskonnollisen ääriliikkeen edessä.

OIR-operaatiota supistetaan asteittaisesti NMI-operaation laajenemisen yhteydessä, jolloin painopiste muuttuu sotilaallisesta voimasta alueen strategisen tason neuvonantoon ja koulutukseen. Amerikkalaisten vetäytyminen voi heikentää turvallisuustilannetta uudestaan, mikä voi myös heijastua suomalaisten välittömään turvallisuuteen Irakissa.

Valtioneuvoston selonteon mukaan tarkoituksena on, että Suomi jatkaisi osallistumista OIR-operaatioon noin 75 sotilaan vahvuudella vuoden 2022 loppuun saakka. Operaatioon osallistuminen parantaa kumppanuussuhteita kansainvälisiin organisaatioihin ja jäsenmaihin sekä antaa eväitä ja arvokasta kokemusta myös kotimaan toimintaan. Perussuomalaiset tukevat kansainvälistä terrorisminvastaista taistelua, mutta tilannetta on seurattava tarkasti, jotta Afganistanin kaltaiset tapahtumat eivät tule toistumaan.

Arvoisa puhemies! Suomi tukee Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamistoimia YK:n kehitysohjelman UNDP:n vakauttamisrahaston kautta. Rahoitusta kanavoituu infrastruktuurin kunnostamiseen, paikallishallinnon vahvistamiseen ja taloudellisen toiminnan elvyttämiseen. Sen lisäksi Suomi rahoittaa myös humanitääristä miinatoimintaa ja YK:n väestörahaston työtä vammaisten nuorten aseman parantamiseksi.

Vuodesta 2014 lähtien Suomen ODA-kelpoinen kehitys- ja humanitäärinen apu Irakille on ollut yhteensä noin 38 miljoonaa euroa. Selonteon mukaan rahallinen tuki luo mahdollisuuksia 1,2 miljoonan kotiseudultaan pois joutuneen kotiinpaluulle. Irakin kauan jatkuneet ongelmat näkyvät edelleen Eurooppaan hakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrissä.

Tilastojen mukaan irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa. Vuonna 2020 Maahanmuuttoviraston päätöksistä yli puolet oli joko kielteisiä tai sellaisia, että hakemuksen käsittely raukesi. Keskustelua palautuskysymyksistä on käyty jo pitkään, mutta ratkaisua ei näytä olevan näköpiirissä. Irak on kieltäytynyt toistuvasti vastaanottamasta omia kansalaisiaan, ja tilanne on Suomen kannalta kohtuuton.

Perussuomalaisten ehdoton kanta on, että toimiva palautussopimus on saatava voimaan. Jos tämä vaatii esimerkiksi kansainvälisen avun ehdollistamista palautussopimuksen vastapainoksi, niin perussuomalaiset ovat valmiit tukemaan sitä. On myös käsittämätöntä, että kielteisen palautuksen saaneita irakilaisia on jäänyt Suomeen laittomiksi maassa olijoiksi, ja tähän hallituksen tulisi isolla kädellä puuttua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.32 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Me olemme siis antamassa valtuutta Suomen jatkaa tätä koulutusoperaatiotaan Irakin turvallisuussektorilla. Saattaa ehkä olla eduskunnallekin hyödyllistä hetkeksi pysähtyä miettimään, minkälaisessa maassa me koulutusprojektia olemme käynnistämässä, mikä on se sivilisaation tausta, mikä tämä yhteiskunta oikein on, mistä on kysymys.

On kysymys nykyisin arabimaasta, joka on ollut aikoinaan arabi-imperiumin keskus, Bagdad silloisena keskuksenaan, mutta historia tuossa maassa ulottuu huomattavasti kauemmaksi kuin me ehkä tässä keskustelussa olemme oivaltaneetkaan. Jo 100 000 vuotta sitten — jo 100 000 vuotta sitten — asuneista ihmisistä on jälkiä löytynyt tuolta Kaksoisvirran alueelta eli Eufrat- ja Tigrisvirtojen väliseltä viljavalta tasankoalueelta, jossa sivilisaatiot ensimmäisen kerran kaupunkiyhteisöjen muodossa alkoivat kehittymään. Silloin muuten, arvoisa puhemies, Euroopassa oli jääkausi, se kannattaa muistaa, ja nämä ensimmäiset kaupunkiyhteisöt, sumerilaiset kulttuurit, syntyivät siellä 8 000 vuotta sitten. Edelleenkin Suomi oli juuri vapautunut jääkaudesta, eli elimme hyvinkin toisenlaisessa kulttuurihistoriallisessa kontekstissa. Sumerilainen kulttuurihan oli se, jossa tähtitieteen kautta luotiin ensimmäiset kalenterijärjestelmät nuolenpääkirjoituksineen, eli on aidosti ihmiskunnan sivilisaation kehdosta kysymys.

Siellä olivat aikoinaan Babylonian imperiumin ja assyrialaisten imperiumin keskukset ja sittemmin helleenien kulttuuri. Aleksanteri Suurihan sen alueen valloitti, ja sitten se oli roomalaisimperiumin vallassa ennen kuin abbasidien kalifaatti perustettiin, Bagdad keskuksenaan, vuonna 750 jälkeen Kristuksen, meidän ajanlaskumme alun, ja silloin luotiin ensimmäinen globaali imperiumi. Tämä abbasidien kalifaatti ulottui Atlantilta nykyisestä Marokosta aina Kaakkois-Aasiaan asti. Se oli ensimmäinen globaali imperiumijärjestelmä, joka on maailmanhistoriassa syntynyt. Se kukistui aikanaan Tšingis-kaanin toimesta 1200-luvulla, sitten ottomaanit valtasivat sen 1500-luvulla, ja sittemmin ensimmäisessä maailmansodassa eurooppalaiset tulivat sinne ja jakoivat, silpoivat, tuon alueen eivätkä kunnioittaneet ollenkaan niitä alkuperäisiä yhteiskunnallisia rakenteita, joita siellä oli. Tämä on sanottava, koska koko Lähi-idän kartta, joka piirrettiin tietysti Lausannen sopimuksessa, määriteltiin eurooppalaisten koloniaalisten suurvaltojen tasapainottelun tuloksena. Se on se tragedia, mistä maat edelleenkin kärsivät, mukaan lukien tämä kurdien ongelma: he jäivät sitten aikoinaan tässä paloitteluprosessissa ilman omaa valtiota, ainoaksi suureksi kansakunnaksi ilman valtiota, mistä on sitten koko sata vuotta erilaisissa konflikteissa tuolla alueella kärsitty, ja edelleenkin kurdit ovat vailla sitä omaa tunnustettua itsenäistä valtiotaan — lukuun ottamatta tietysti Pohjois-Irakia, jossa Kurdistanin lippu liehuu tällä hetkellä autonomisen alueen merkkinä.

Tämä on sitä historiaa, mitä tässä on hyvä käydä lävitse, koska silloin me tunnistamme sen eurooppalaisten roolin jo aikaisemmassa vaiheessa. 1932 Irak itsenäistyi, ja sitten erilaisten panarabialaisten järjestelyjen kautta siellä oli välillä kuningaskuntia, välillä sotilashallituksia. Saddam Hussein kaappasi vallan 79, hyökkäsi Iraniin silloin välittömästi, 80- ja 90-luvun alussa vielä Kuwaitiin, ja sittemmin oli tämä surullinen sotaretki 2003 Bushin administraation toimesta, josta sitten syntyi tämä todellinen kaoottinen tilanne, jonka jälkiseurauksia me tällä hetkellä nyt sitten käymme lävitse.

Se, missä Irak nyt tällä hetkellä tavallaan apua valtavasti tarvitsee, on tuon yhteiskunnan jälleenrakennus. Edelleenkin kuitenkin toimitaan tällä koloniaalisella rajanvedolla, joka on hankala. Se on aidon hankala, koska maa etnisesti jakaantuu... — ”Etnisesti” on väärä termi. Maa jakaantuu kulttuurillisesti selkeästi kolmeen eri suureen yhteisöön, ja monet joutuvat arvioimaan tällä hetkellä, onko se maa edes elinkelpoinen pidemmässä juoksussa. Kurdistan siellä pohjoisosassa — 20 prosenttia väestöstä on kurdeja — on jo täysin autonominen. Siellä on pitkä keskustelu siitä, voivatko sunnit ja šiialaiset elää yhdessä. Šiialaisia on 50 prosenttia maan väestöstä, 30 prosenttia on sunneja. Baath-puolueen valta on ollut siellä sunneilla, ja sunnit ovat olleet valtajärjestelmän osa. Šiialaiset ovat jatkuvasti olleet oppositiossa, ja nyt tämän murroksen jälkeen, 2003 jälkeen, näissä sisällissotatilanteissa šiialaiset ovat saaneet valtaotteen Iranin tuella siitä naapurista.

Tässä on alueellista valtapolitiikkaa, on eurooppalaista valtapolitiikkaa, taustat ovat monimuotoiset, ja se maa sinänsäkin hakee sitä identiteettiään aidosti. Tässä, arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri, me olemme nyt tekemisissä tämän labyrintin kanssa, mihin me annamme tämän pienen oman koulutuspanoksemme. [Puhemies koputtaa] Sen takia toistan vielä sen, mitä tuossa lyhyessä puheenvuorossani sanoin: iso työ on tuon yhteiskunnan jälleenrakennuksessa niin, että se aidosti heijastaa [Puhemies koputtaa] sen koko yhteiskunnan mosaiikkimaista todellisuutta. [Jouni Ovaska: Dosentin puheenvuoro!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

15.38 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Kiljuselle tästä valaisevasta puheenvuorosta. Varmaan osaltaan tämä de-baathifikaatio — silloin kun amerikkalaiset syrjäyttivät Baath-puolueen mutta myös kaikki Baath-puolueeseen kuuluneet jäsenet Irakin hallinnosta — annettiin, kuten sanotaan, kultalautaselle Iranille. Tämä sama debaathifikaatio — jos saan hiukan jatkaa tähän edustaja Kiljusen erinomaiseen puheenvuoroon — oli myös omiaan siihen, että Isis järjestönä nousi niin nopeasti valtaan. Vallassa olivat šiiat, jotka sittemmin rupesivat sortamaan sunneja. Aikaisemmin sunnit sortivat šiioja. Totta kai on selvää, että kun siellä on tämmöinen järjestö, sunnilainen järjestö, joka sanoi, että me tapamme kaikki šiiat, niin sillä on tiettyä sosiaalista hyväksyntää irakilaisessa yhteiskunnassa, valitettavasti.

Mutta mennään takaisin, jos arvoisalle puhemiehelle sopii, OIR-operaatioon, josta ilmeisesti tänään on tarkoitus keskustella. On hyvä, että Suomi osallistuu tähän operaatioon. Tämän jihadistisen Isis-järjestön hirmuteot, silmitön väkivalta, ovat täysin tuomittavia. Siitä omakohtaisen todistuksen antaa Nadia Murad, joka tänään on täällä eduskunnassa meidän vieraanamme.

Isis-kalifaatti on kukistunut, mutta kalifaatti-ideologia ei ole hävinnyt mihinkään. Sitä propagandaa on edelleenkin verkossa. Se on laadukkaasti tuotettua. Se vetoaa erityisesti länsimaissa kasvaneisiin musliminuoriin. Radikalisoituminen oli aikaisemmin tämmöistä top-down-prosessia, eli oli joku radikalisoiva taho, joka sitten radikalisoi potentiaalisia rekrytoitavia. Mutta se on muuttunut tämmöiseksi, puhutaan bottom-up-radikalisoitumisesta, eli henkilö itse hakee sitä radikalisoivaa materiaalia netistä, katsoo sitä omassa rauhassaan ja sen jälkeen itse radikalisoi itseään. Tällä tavallahan muun muassa tämä Turussa puukkoiskun tehnyt terroristi radikalisoitui. Tähän viranomaisten on hyvin vaikea puuttua.

Tässä mielessä on erityisen tärkeätä, että Suomessa kannetaan vastuuta niin kotimaassa kuin sitten siellä Irakissa, siellä kohdealueella. Ja näinhän Suomi ansiokkaasti on tehnyt. Suomi on saanut hyviä kokemuksia Irakin operaatiosta: kansallisesti yksittäisen taistelijan taitojen kehittymisessä, operaation toimintaympäristö ja myös uhka-arvio ovat auttaneet esimerkiksi lääkintäkoulutuksen kehittämisessä. Tämä on jo heijastunut positiivisella tavalla myös meidän kansalliseen koulutukseen. Operaatiosta on ollut hyötyä myös poliittisella tasolla.

Kuten täällä aikaisemmin edustaja Vikman hyvin ansiokkaasti totesi, lipun näytöllä sinänsä ei ole itsetarkoituksellista hyötyä. Jos lipun näyttö ymmärretään niin, että ajellaan operaatioalueella edestakaisin jossain syrjäseudulla ja lippu hulmuaa siinä ajoneuvon tangossa, niin silloin siitä ei ole hyötyä. Mutta lipun näytöllä on toisenlaista hyötyä. On tärkeätä, että Suomen lippu näkyy New Yorkissa ja Genevessä YK:n karttapöydillä ja Brysselissä Naton ja EU:n kartoilla. Tässä suhteessa osallistuminen operaatioon on ollut erittäin perusteltua, ja on hyvä, että sitä osallistumista jatketaan.

Suomalaiset sotilaat ovat edelleen äärimmäisen arvostettuja yhteistyökumppaneita tässäkin operaatiossa. Kansallisen painopisteen siirto isoihin kontingenttioperaatioihin ei kuitenkaan saisi tarkoittaa sitä, että hyvin kustannustehokkaista ja poliittisesti erittäin hyödyllisistä pienistä operaatioista, esimerkiksi vaikka YK:n sotilastarkkailijaoperaatioista, kokonaan luovuttaisiin. Tällaiset pienet tarkkailija- ja vastaavat operaatiot ovat parasta lipun näyttöä, sitä oikeaa lipun näyttöä kansainvälisten organisaatioiden päättävissä pöydissä. OIR-operaatiossa hyvää on myös se, että suomalaiset ovat ihan aidosti päässeet kouluttamaan ja mentoroimaan paikallisia joukkoja ja ylempiä komentajia. Tällainen alhaalta ylös -strategia on toimivaa, ja Suomi on tässä onnistunut.

Arvoisa puhemies! En malta olla vielä palaamatta siihen kysymykseen, jonka debatissa esitin ministeri Haavistolle. Onko mitään tehtävissä jatkuvuuden ja ennustettavuuden parantamiseksi sillä tavalla, että tämän henkilöstön rekrytointi ja kouluttaminen tähän operaatioon olisi helpompaa ja sujuvampaa? Olisiko mahdollista esimerkiksi päättää tulevan kalenterivuoden mandaatista jo hiukan aiemmin eikä vasta tässä marras—joulukuun taitteessa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaunisto.

15.42 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustelemme siis Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa. Sain kunnian pitää vuosi sitten kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron tästä samasta aiheesta ja nostin esille muun muassa sen, kuinka vakaus ja vapaus kulkevat käsi kädessä, ja mitä vakaampi yhteiskunta, sitä enemmän kansalaiset voivat nauttia laajoista vapauksista. Puhuin vuosi sitten myös siitä, kuinka olemme kulkeneet kohti epävakaampia aikoja suurvaltakilpailun, köyhyyden ja konfliktien lisääntyessä ja radikalisoitumisen nostaessa päätään. Kuten nyt havaitsemme, tämä ennustus on ollut valitettavan tarkka.

Arvoisa rouva puhemies! Irakissa saavutetuista tuloksista huolimatta maan yleistilanne on epävakaa. Isisin kannattajia, nukkuvia soluja, on yhä Irakissa, ja niiden arvioidaan jopa saaneen uutta tuulta alleen viime viikkoina. Maan turvallisuutta heikentävät lisäksi useat siellä toimivat aseelliset kansan mobilisointiyksiköt, jotka ovat sekä puolisotilaallisia toimijoita että osa valtionhallintoa.

Vuosi sitten nostin esiin myös, kuinka kehittämällä Irakin oikeusvaltiokehitystä, hallintoa sekä koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia OIR-operaation kautta luomme edellytykset sille, ettei Isisin ideologialle synny juurtumismahdollisuuksia, ja tämä on Suomen kannalta erittäin tärkeää. Tämäkin pitää edelleen täysin paikkansa. OIR-operaation kautta Suomi tukee kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa, vaikuttaa muuttoliikkeen taustalla oleviin syihin ja edistää samalla yhteistyötä meille tärkeiden toimijoiden ja valtioiden, kuten Yhdysvaltojen, kanssa. Osallistumisen kautta myös oma kansallinen puolustuksemme kehittyy, sillä joukkomme saavat arvokasta kokemusta vaativista neuvonantotehtävistä.

Arvoisa herra puhemies! Kriisinhallinta on keskeinen työkalu Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja meidän tulee jatkossakin olla mukana tämänkaltaisissa operaatioissa. Irakissa kriisinhallintayhteistyön tulisi perustua siihen, mitä maassa tapahtuu, ja Suomen täytyy yhdessä EU:n kanssa miettiä, millaista tukea eri toimijoille annetaan. Meidän tulisi myös harkita, pitäisikö Irakin operaatioiden kansainvälisen avun ehdollistaminen nostaa esille, jotta Irakin johdolle tulisi painetta ottaa itse enemmän vastuuta maansa tilanteesta. Tähän liittyy vahvasti Irakin kansalaisten palautuspolitiikka, johon täytyy saada ratkaisuja. Kuten sanoin myös viime vuonna, autamme Irakia kykyjemme mukaan, mutta myös Irakin on kannettava vastuunsa.

Aikaisemmin tässä debatissa nostin esiin sen, että olin jäsenenä parlamentaarisessa kriisinhallintakomiteassa ja siellä yksimielisesti linjasimme, että kriisinhallintaveteraaneista pitää pitää parempaa huolta. Olen erittäin iloinen, että ministeri Haavisto nosti tässä esiin omaa kantaansa ja myös mielestäni koko eduskunnan kantaa, että me olemme valmiita rakentamaan kestävän tulevaisuuden, jotta meidän kriisinhallinnan veteraanit voivat luottaa siihen, että kun he palaavat koti-Suomeen, heistä todella pidetään hyvää huolta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.46 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä valtioneuvoston eduskunnalle antama sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukainen selonteko Suomen osallistumisen jatkamisesta OIR-operaatioon. Suomihan on ollut mukana siellä vuodesta 2015 lähtien, ja nyt on tarkoitus jatkaa vielä tuleva vuosi noin 75 sotilaalla.

On hyvä, että me olemme mukana tuolla. Meidän sotilaat saavat sieltä arvokasta oppia, ja he voivat myös viedä sinne oppia. Me perussuomalaisissa usein korostamme, että ensisijainen tavoitteemme maahanmuuttopolitiikassa on lopettaa kokonaan humanitaarisistä syistä tapahtuva maahantulo ja siirtää painopiste paikan päällä auttamiseen. Sotilaallinen kriisinhallinta on yksi esimerkki näistä konkreettisista toimista, joita lähtömaissa voidaan tehdä ja joilla sinne saadaan apua vietyä tai rauhaa rakennettua.

Sotilaallisen kriisinhallinnan etu on siinä, että se on parhaimmillaan hyödyllistä sekä vastaanottavalle maalle että sitä antavalle tai harjoittavalle valtiolle. Vastaanottava maa saa turvallisuutta ja vakautta, rauhaa, ja kriisinhallintaa harjoittava valtio taas voi mentoroida sekä testata käytännössä niitä toimintatapoja ja oppeja, joita maa joutuisi soveltamaan konfliktin kohdistuessa siihen itseensä.

Suomen kaltaisessa pitkää rauhan aikaa nauttivassa maassa tositilanteita ei pääse, tai onneksi ei joudu, harjoittelemaan. Tämmöisiä tositilanteita meidän rauhanturva- ja kriisinhallintajoukkomme ovat päässeet harjoittelemaan kriisinhallintaoperaatioiden olosuhteissa, ja näissä sotilaalliset uhat eivät ole enää pelkästään harjoitusta. Operaatioissa suomalaiset sotilaat saavat arvokasta kokemusta siitä, mikä toimii ja mikä mahdollisesti ei. Hyödyllistä kriisinhallinta on Suomen kannalta muutenkin.

Terroristista toimintaa tulee ehkäistä sotilaallisesti jo Irakissa. Näin terroristeille ei jää aikaa eikä resursseja ehkä tehdä näitä tuhoja muualla maailmassa, Euroopassa tai viime kädessä Suomessa. Lähtömaiden pysyessä vakaampina myös terrorismista kärsivien ihmisten maahanmuuttopaine Eurooppaan pienenee, ja toivottavasti tämä toiminta myös mahdollistaa jo maasta lähteneiden kotiinpaluun takaisin Irakiin.

Tässä keskustelussa on noussut paljon esiin Irakin kanssa tehty palautussopimus. Ministeri Haavisto on tainnut jo lähteä, enpä sitten taida enää kysymystä esittää, mutta voin sitä itse pohtia tässä: kun ministeri Haavisto totesi, että Irak on tehnyt Euroopan unionin kanssa sopimuksen, jota se ei noudata, mutta kuitenkin on hyväksynyt sen, että vapaaehtoisesti palaavat ja rikoksiin syyllistyneet Irak ottaa vastaan, niin mielestäni kuitenkin Suomessa laittomasti maassa oleva irakilainen henkilö on laittomasti maassa, ja siten se on mielestäni rikollista, ja tämän vuoksi voisikin pohtia, etteivätkö nämä täyttäisi jo nämä edellytykset ja siten heidät voisi palauttaa maahan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset tukevat tätä OIR-operaation jatkoa ensi vuonna. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä. — Totean, että tämä keskustelu tulee päättymään 8 minuutin päästä tällä erää.

15.51 **Kimmo Kiljunen sd:** Puhemies! Yritän käyttää omalta puoleltani viimeisen puheenvuoron tässä yhteydessä, mutta edustaja Kalevan innoittamana hieman jatkan eteenpäin, koska hän oli niitä harvoja, jotka lähtivät pohdiskelemaan aidosti sitä, mikä on tämän

Isis-kalifaatin tausta — mistä se syntyy, mikä on ikään kuin se vastavoima, johon tämä turvallisuusoperaatio, missä mekin olemme nyt sitten mukana turvallisuusjoukkojen vakautta ja toimintakykyä vahvistamassa, pohjautuu.

Tämä Isisin-kalifaatti, joka on siis kansainvälinen Irakin ja Syyrian valtio, valtioliitto, mikä perustettiin 2013, sai itse asiassa yllättävänkin vahvasti suuria alueita sekä Syyriassa että ennen kaikkea Irakissa hallintaansa — kahdeksan miljoonaa asukasta yhdessä vaiheessa, Mosul toiseksi suurimpana Irakin kaupunkina oli heidän hallussaan — ja se muodosti tietysti aidon uhkan monella tapaa. Mitkä sen juuret ovat olleet? Mistä se syntyi?

Mielenkiintoista, että tämä kalifaatti-Isisin lippuhan on musta lippu, joka tulee samasta kuin se abbasidien kalifaatti, johon viittasin, joka oli se globaali suurvalta aikoinaan, tuhat vuotta sitten, joka hallitsi Atlantilta Kaakkois-Aasiaan koko silloista tunnettua maailmaa ja oli se ydinalue, Bagdad keskuksenaan, niin että tässähän pyrki tämän Isisin-kalifaatti ikään kuin samaan — luomaan oikeaoppisen islamin ja muslimien valtakunnan, globaalin järjestelmän. Itse asiassa se oli heidän suurena tavoitteenaan, ja ensimmäisenä lähtökohtana oli Syyria—Irak-kulma.

Mistä se johtui? Mikä oli se motivoiva tekijä? No, tietenkin se oli se vuoden 2003 invaasio, joka Yhdysvaltojen johdolla tehtiin Saddam Husseinin kukistamiseksi, jonka seurauksena, aivan kuten edustaja Kaleva täällä totesi, sunnihallinto purettiin, käytännössä kokonaan sunnihallinto purettiin Irakissa, ja šiialaiset, maan enemmistö itse asiassa, ottivat vallan. Ja silloin siitä seurasi sitten — tämä oli hyvin korruptoitunut hallintojärjestelmä joka tapauksessa, joka sinne syntyi — että paikalliset yksityisarmeijat hallitsivat maata, siellä oli sisällissotatilannetta monissa kulmissa, ja siinä oli myöskin tämä Lähi-idän voimakilpailu, jossa ovat Iran ja Saudi-Arabia kulmittain vastakkain. Mutta tämä kunnianhimoinen lähtökohta oli nimenomaan sunnien organisaatio. Alaviitit hallitsivat Syyriassa, ja siellä oli se enemmistö sunneja. Samoin Irakissa nyt šiialaiset hallitsivat ja sunnit kapinoivat. Sunnien oikeaoppisuus oli tässä taustalla, ja tämähän on salafisti-, wahhabiittilahko, joka on Saudi-Arabian valtauskonto, joka tässä on ollut sen Isisin taustalla, eli Saudi-Arabia nojautuu samoihin traditioihin islamilaisissa oppijärjestelmissä kuin Isis. Myöskin rangaistukset ovat muuten samoja. Saudi-Arabiassa on ristiinnaulitseminen edelleenkin lainmukainen rangaistus, eli me toimimme tavallaan samalla šarialain pohjalla, mikä tässä on valtalähestymistapana.

Siinä oli tämä sunnien katkeruus yhtenä. Toinen suuri elementti Isisin taustalla oli tietysti ulkovaltoihin kohdistuva protesti. Protestoitiin ulkovaltoja — eli niitä, joita pidettiin miehittäjinä — vastaan. Ja kolmantena — aito terroristijärjestö — kauhu, pelko. Šarialain kaikkein jyrkimmät konstit olivat käytössä kaulan katkaisuineen ja muine järkyttävine ihmisoikeusrikoksineen, ja se oli sen valtajärjestelmän ydintä. Ja seurauksena tietenkin oli se, etteivät ainoastaan oikeaoppiset asettuneet Isisin taakse. Myöskin kaikki vääräuskoiset asettuivat globaalijärjestelmässä tämän taakse, ja seurauksena on nyt sitten ollut tämä muutos, mikä siellä on tapahtunut, ja siinä prosessissa me suomalaiset olemme myöskin mukana. En lainkaan kritisoi sitä. Minä tunnistan globaalin yhteisvastuun siitä, mikä liittyy kansainvälisiin ihmisoikeuksiin. Irak on muuten YK:n jäsenvaltio, allekirjoittanut YK:n ihmisoikeussopimukset, eli siinä suhteessa tämä on tietysti ymmärrettävä lähestymistapa, että globaali yhteisö puolustaa perusihmisoikeuksia, että me toimimme tässä prosessissa.

Mutta jotta me ymmärtäisimme sen prosessin, mihin me olemme itsemme nyt ajaneet myöskin pienenä Suomena, niin täytyisi katsoa tätä kokonaisuutta, historiaa, ymmärtää ne voimatekijät, jotka siinä maassa vaikuttavat, koska muuten tämä meidän vaikuttamisem-

me jää pelkästään ilmaan, pelkästään turvallisuussektorin vahvistamiseksi, ja silloin me emme ymmärrä sitä koko kehitysprosessia, mikä siinä yhteiskunnassa on. Ja tämä Irakin jälleenrakennus vaatii paljon, paljon muutakin kuin vain tämän turvallisuussektorin vahvistamisen. Silloin me tullaan kyllä sitten siihen identiteettikysymykseen, johon viittasin, että Irak on kuitenkin sillä tavalla kolmijakoinen — kurdit, šiiat ja sunnit — että on upeata, jos he pyrkivät rakentamaan sitä yhtenäistä valtiota, joka eurooppalaisten kolonisoijien karttapiirroksilla aikaan saatiin, mutta voi siinä olla vaikeuksia. Ja ehkä sitten järjestelmä tulee jostain laajemmasta yhteistyöstä, joka alueellisesti tunnistaa tämän yhteistyön tarpeen, katsoo nämä valtiokonseptit tästä kulmasta sitten pidemmässä juoksussa [Puhemies koputtaa] ehkä uudella tavalla, vähän niin kuin Euroopassa on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia! — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.57 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Haluisin vain tässä mainita vielä, kun kuuntelin edustaja Mäenpään puheenvuoroa, että kyllähän tämä sotilaallinen kriisinhallinta on vain yksi osa tätä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jota me teemme. Sinänsä — täälläkin on todettu ja te olette tänään todenneet — tämä on tärkeää. Mutta niin kuin yksimielisesti siellä parlamentaarisessa kriisinhallintakomiteassa totesimme, niin haluamme kokonaisvaltaisen lähestymistavan, johon kuuluu siis sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta, siihen kuuluu kehitysyhteistyö, monenlaiset asiat, esimerkiksi täällä jo mainittu tätä operaatiota koskeva miinatoiminta ja niin edelleen ja niin edelleen. Eli tämä kaikki on osa meidän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Ei voi ottaa vain yhtä osaa, jotakin kulmaa siitä, vaan on otettava tämä kaikki. Jotta me pystymme tekemään sitä vaikuttavasti, silloin pitää olla myöskin sellaiset suunnitelmat, jotka ulottuvat pitkälle. Kiitän kyllä sitä väkeä, joka siinä meidän komiteassa oli. Mielestäni saimme todella hyviä tuloksia aikaiseksi, ja näyttää siltä, että myös ministeriöissä on lähdetty toimimaan niiden suositusten pohjalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä edustaja Kaleva kerkiää tähän.

15.58 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Puhun lyhyesti, koska aika on rahaa. Tässä edustaja Kiljunen totesi, että Isis olisi ollut wahhabilainen järjestö — näin ei ole. Se kylläkin on salafilainen mutta jihadistinen, ei niinkään wahhabilainen. Eli Isis järjestönäkin — jos katsotaan Isisin organisaation historiaa — ulottuu aika pitkälle, jopa sinne 80-luvulle asti voidaan se yhtenäisenä johtaa. 2004—2006 Isisin silloinen edeltäjä oli osa al-Qaidaa, se oli Irakin al-Qaida, ja tässä suhteessa siis vastustaa saudikuningashuonetta eli on tavallaan niin kuin anti-wahhabiittinen. Mutta tämä nyt on ehkä enemmän semanttinen... Tai sillä on merkitystä, mutta ei varmaan tämän OIR:n takia. Mutta kiitoksia edustaja Kiljuselle sinänsä erittäin ansiokkaista puheenvuoroista, joita täällä salissa on kuultu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Selvyyden vuoksi totean, että tässä vaiheessa 2 tuntia on tullut täyteen. Sen takia aika loppui. [Jouni Ovaska: Se riittää meille!] Tämän jälkeen voi jatkaa keskustelua, mutta se tapahtuu muitten asioitten jälkeen. Mutta täällä ei näytä olevan puheenvuoropyyntöjä, jotenka totean, että keskustelu on päättynyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 talousarvioesityksen (HE 146/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 216/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelun aloittaa ministeri Saarikko. Esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.59 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 22 talousarvioesityksen täydentämisestä sisältää pääosin ensi vuodelle tarkentuneita menoeriä, mutta myös joitakin uusia päätöksiä. Määrärahoja esitetään lisättäväksi yhteensä 152 miljoonaa euroa. Tuloarviota korotetaan esityksessä yhteensä noin 39 miljoonaa euroa, kun verotuloennustetta alennetaan noin 27 miljoonaa euroa ja sekalaisten tulojen arviota korotetaan lähes 67 miljoonaa.

Kokonaisuutena ensi vuoden täydentävä talousarvioesitys lisää valtion nettolainanoton tarvetta 113 miljoonalla eurolla, joten vuoden 22 alijäämäksi arvioidaan nyt noin 7 miljardia euroa — kuitenkin useita miljardeja vähemmän kuin kuluvan vuoden alijäämä, joka on tämän hetken arvioiden mukaan noin 12,2 miljardia. Valtionvelan määrän arvioidaan olevan vuoden 22 lopussa noin 144 miljardia euroa, mikä on, valtion velka siis, 55 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Arvoisa puhemies! Täydentävän talousarvioesityksen merkittävimpiä määrärahaesityksiä on rahapelitoiminnan tuottojen tuloutuksen laskun lisäkompensaatio edunsaajille. Aiemmin talousarvioehdotuksessa ehdotetun 330 miljoonan euron lisäksi kompensaatiota kasvatetaan yhteensä 73,8 miljoonalla eurolla. Tästä kokonaisuudesta kehysvaikutteisen budjettikompensaation osuus on 46,3 miljoonaa euroa, ja muu osa esitetään rahoitettavaksi arpajaisveroa edelleen alentamalla ja niin sanottujen jakamattomien voittovarojen käyttöä edelleen lisäämällä. Tämän asiakohdan jälkeen tuo arpajaisvero on tässä eduskunnan salin käsittelyssä osana tätä kokonaisuutta kompensaatiosta.

Eli, arvoisa puhemies, tähän Veikkaus-kysymykseen. Nyt on siis päätetty vuosien 21 ja 22 niin sanotusta täydestä kompensaatiosta. Vuoden 23 osalta viime keväänä puoliväliriihessä päätettiin kompensoida tuloutuksen laskua edunsaajille 305 miljoonalla eurolla, mutta vuoden 24 osalta ja siitä eteenpäin asia on vielä kokonaan auki.

Muita lisämäärärahoja tai määrärahojen korotuksia ehdotetaan muun muassa seuraaviin kohteisiin:

Kuopion Pelastusopistolle myönnetään 350 000 euroa pelastajakoulutuksen lisäämiseen sekä 1,6 miljoonaa euroa ruotsinkielisen pelastajakurssin järjestämiseen. Ruotsinkielinen kurssi toteutetaan alueellisena kurssina yhteistyössä toisen alueellisen pelastuslaitok-

sen kanssa. Digi- ja väestötietovirastolle esitetään kaikkiaan noin 3,9:ää miljoonaa euroa, josta 1,9 miljoonaa on ulkomaalaisten nopeutettuun rekisteröintiin ja miljoona viraston palveluprossien digitalisoimiseen. Opintotukeen tulee 3,4 miljoonaa euroa lisäystä opiskelijan tulorajojen määräaikaiseen korottamiseen. Tämä, samoin kuin ulkomaalaisten työntekijöiden nopeutetut lupaprosessit, ovat osa hallituksen toimia työvoiman saatavuuden lisäämiseksi nopealla aikataululla. Lisäksi koko oikeudenhoidon ketju on puhututtanut eduskunnassa paljon, ja tässä yhteydessä yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin esitetään 10 miljoonan euron korotusta tuomioistuimien koronaruuhkanpurun johdosta aiheutuneisiin kustannuksiin. Ja pakolaiskiintiön nostamiseen 1 500 henkilöön Afganistanin tilanteesta johtuen ja siitä riippuen osoitetaan yhteensä 4,3 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Mistä sitten tämä ensi vuoden 7 miljardin alijäämä kertoo? Se kertoo monesta asiasta taloudessamme. Ensinnäkin siitä hyvästä asiasta, että alijäämä kutistuu merkittävästi tästä vuodesta. Me onnistuimme monin tavoin koronan ja talouden hoidossa, näiden yhdistämisessä, ja koronakuoppa jäi ennakoitua pienemmäksi ja on pikkuhiljaa täyttymässä.

Toiseksi se kertoo siitä, ettei alijäämä muutu valtiontalouden tasapainoksi pelkästään menoja leikkaamalla. Ainakaan itse en ole nähnyt vielä 7 miljardin leikkauslistaa, ja epäilen, ettei sellaista tähän saliin myöskään vaihtoehtobudjeteissa tuoda. [Ben Zyskowicz: No, kuka sellaisia on luvannut?]

Mutta kolmanneksi tuo alijäämä kertoo menetetystä kasvusta. Menot ovat lisääntyneet sekä ennakoidusti että koronan vuoksi ennakoimattomasti, ja tulot jäävät edelleen alemmalle tasolle kuin vielä ennen koronaa arvioitiin. Korona siis vaikutti menojen lisäksi merkittävästi — ei tietenkään samassa mittakaavassa, mutta kuitenkin — myös tuloihin, ja tähän haluan kiinnittää huomionne. Kyse on siis sekä menoista että tuloista tuon alijäämän osalta. Muistutan, että ne eivät ole olleet tasapainossa yli kymmeneen vuoteen.

Arvoisa puhemies! Korona-aikana velkaantuminen on ollut perusteltua, väistämätöntäkin, mutta korona-ajan talouspolitiikka ei saa jäädä päälle. Menot on pakko laittaa arvojärjestykseen, ja se tarkoittaa sitoutumista kehysjärjestelmään, joka koronan paineessa joutui hetkeksi taipumaan. [Ben Zyskowicz: Milloin aloitatte?] Talouspolitiikassa tarvitaan uusi vaihde. Talousryhti ja kasvun edellytykset ja uudistuminen niin, että pystymme luomaan edellytykset positiivisen kasvun kierteelle, on keskeistä Suomen ja suomalaisten edun kannalta. Lapsille, nuorille, perheille ja ikääntyville antamamme hyvinvointilupaus edellyttää, että velkaantuminen ei ole holtitonta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Timo Heinonen: Sitähän se on!] Meidän on tehtävä valintoja, kun kulutusmenojen lisäksi muun muassa investointitarpeet kasvavat tutkimus- ja kehitystoiminnan, vihreän siirtymän ja isojen liikennehankkeiden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten vahvalle, pitkäjänteiselle ja kestävälle kasvu-uralle pääseminen edellyttää? Pitää pitää huolta kasvuedellytyksistä koko Suomessa. Alueilla syntyy elinvoimaa uusilla ideoilla, ahkeruudella, osaamisella ja luonnonvarojen kestävän käytön turvin. Osaamista ja koulutusta tarvitaan koko Suomeen. Kasvu ja työpaikat syntyvät yrityksissä. Yritteliäisyys on kasvun ydin, ja siksi on huolehdittava kilpailukykyisestä ja kannustavasta toimintaympäristöstä — verotus, luvat ja muu sääntely. [Ben Zyskowicz: Hyvä, hyvä!]

Kasvu edellyttää rohkeutta ja kykyä uudistua myös vaikeissa asioissa. Sellaisia päätöksiä tarvitsemme työllisyyden lisäämiseksi niin etuuksien kuin uudistamisen kautta, niin koulutusta kohdentamalla kuin työperäistä maahanmuuttoa helpottamalla. Työlle pitää

löytyä tekijät, koska työnteosta syntyy kasvu ja hyvinvointi niin ihmiselle kuin myös yhteiskunnalle. Kasvu edellyttää investointeja tutkimus- ja kehittämistoimintaan niin valtiolta kuin yrityksiltäkin, ja ennakoitavuus eli valtion pitkä sihti on tässä tärkeintä yksityisen rahoituksen kannalta. Kasvu edellyttää tarkkaa puntarointia eri investointikohteiden välillä — minkälaisilla toimilla me palvelemme isänmaan etua parhaiten ja jätämme kestävän yhteiskunnan ja talouden myös lapsillemme hoidettavaksi, kun kaikkea hyvää ei saa kerralla.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme siis lisää työtä ja työntekijöitä, lisää tutkimus- ja kehittämistoimintaa, lisää yrityksiä ja investointeja ja lisää alueellista elinvoimaa, ja kaikki edellyttää priorisointia. Näitä päätöksiä Suomi tarvitsee. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan lyhyt debatti tähän. [Ben Zyskowicz: Miksi lyhyt?] Ne, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, olkaa hyvä nouskaa seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

16.07 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministerin välineet olivat aivan oikeita. On oltava malttia vaurastua ja myös malttia ottaa velkaa silloin, kun sitä tärkeisiin tarkoituksiin saadaan, mutta mahdollisimman pian tietysti pitää pyrkiä myös siitä velkaantumisesta pois. Nyt Suomen kannattaa käyttää hyväkseen myös pitkäaikaista luototusta, jotta saadaan vakautettua tätä tasapainon hakua, kun korkomarkkina on vielä niin edullinen kuin tällä erää on, ja se pitää sijoittaa järkevästi siihen tulevaan työhön, tulevaisuuteen, myös infran rakentamiseen. Ja tähän suuntaan varmasti seuraavien vuosien budjettimuutoksia pitää tehdä. Täydentävä budjettiesitys paikkaa hyvin tärkeissä kohdissa ensi vuoden budjettia, ja sitten ensi keväänä tulee tehdä ne pitkäjänteisemmät ratkaisut — miten mennään ensi vuodesta eteenpäin?

Mutta juuri tähän työllisyysasteeseen, kasvun vauhdittamiseen, sen kestävyyteen panostamalla Suomi pärjää ja nousee, eikä pidä myöskään hätiköidä elvytystoimien [Puhemies koputtaa] lopettamisella liian aikaisin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

16.08 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä siteeraan tässä hiukan Henry Fordin kirjaa vuodelta 23: ”Lainaaminen voi helposti tulla puolustukseksi haluttomuudelle tunkeutua vaikeuksien ytimeen, samoin kuin se voi kannattaa laiskuutta ja typerää kopeutta. Muutamat liikemiehet ovat usein liian mukavuutta rakastavia pannakseen työkauhtanan ylleen ja mennäkseen tehtaaseen katsomaan, miten siellä laita on, tai liian ylpeitä myöntääkseen, että mikään, minkä he ovat itse panneet käyntiin, voisi epäonnistua.” Minä nyt ihmettelen edelleen tätä, miksi valtiomme velkaantuu tällaista vauhtia? Eikö oikeasti pitäisi panna ne työvaatteet ylle ja ruveta elämään suu säkkiä myöten? [Kimmo Kiljunen: Miksi?]

Sitten vielä pieni kysymys: Miten kävi sen kriisinhallintaveteraanien rahan? [Puhemies koputtaa] Löytyykö se tässä lisäbudjetissa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.10 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos tästä kriisinhallintaveteraaneille tulleesta leikkauksen perumisesta — 140 000 euroa kriisinhallintaveteraanien kuntoutukseen tulee todellakin tarpeeseen. Kiitos siitä teille, ministeri Saarikko, ja ministeri Kaikkoselle.

Mutta, ministeri Saarikko, Marinin hallituksen talouspolitiikka on sitä teidän puheissanne vieroksumaa holtitonta talouspolitiikkaa. [Kimmo Kiljunen: Missä mielessä on?] No nyt taas keskustan puheenjohtaja Annika Saarikko: te totesitte Rovaniemellä, että keskusta jättää hallituksen, jos kehyksistä lipsutaan. Rovaniemellä oli hyvää retoriikkaa. Lisäksi uho oli päällä — ainakin toimittajat kertoivat, että nyt keskusta on tosissaan. Voitteko te luvata Suomen kansalle, että nyt jo tehtyjen 900 miljoonan ja vielä vaalivuonna tehtävän 500 miljoonan kehysylitysten lisäksi ette enää tee lisää kehysylityksiä? Ettehän te vain keimaile kauniilla lupauksilla, ministeri Saarikko? [Puhemies koputtaa] Voimmeko luottaa, että sananne pitää?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.11 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni hallitus on kuitenkin onnistunut tässä koronan hoidossa, niin kuin täällä on moneen kertaan todettu. On hyvin vaikeata ymmärtää sitä, että perussuomalaisista syytetään sanomalla, että lainaaminen on ollut laiskuutta, kun ajatellaan, minkälaisessa koronatilanteessa me olemme olleet. Jos ajatellaan vuosia 2011 ja 2015, kun valtionvelka vain kasvoi, niin se saatiin vihdoin käännettyä silloin Sipilän hallituksen aikana. Ja nyt koronan vihdoin toivottavasti tästä helpotuttua meidän on myös tehtävä selkeät suunnitelmat siitä, miten me huolehdimme, että valtionvelka suhteessa bkt:hen laskee jatkossa, ja sehän vaatii juuri niitä kauaskantoisia päätöksiä, toisaalta työllisyystoimia, mutta se vaatii myöskin niitä investointeja tulevaisuuteen, eli miten me panostamme tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Haluan erityisesti kiittää hallitusta esimerkiksi tästä opintotukeen tehtyjen tulorajojen korottamisesta — tämä on pieni teko tässä isossa budjetissa, mutta kyllä erittäin tärkeä [Puhemies koputtaa] merkki [Puhemies: Kiitos!] nyt myöskin opiskelijoille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Saramo, olkaa hyvä.

16.12 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainministeriä siitä erinomaisesta huomiosta, että leikkaamalla taloutta ei voi tasapainottaa — päinvastoin, mitä enemmän edelliset hallitukset leikkasivat, sen kauemmaksi maali siirtyi. Suomi otti silloin velkaa työttömyyteen, kun nyt ollaan otettu velkaa työllisyyteen. Suomi ei koskaan päässyt muun Euroopan kasvuun mukaan, mutta onnittelen, valtiovarainministeri, että nyt olemme nousseet sieltä Euroopan aivan pohjasakasta kärkikaartiin, kun katsotaan komission uusimpia lukuja. Myös IMF:n arviot olivat erittäin positiivisia. Itse asiassa, kun katsotaan markkinavelkaa, niin Suomen markkinavelka on jopa alemmalla tasolla kuin se oli edellisen hallituksen aikana, vaikka tässä on ollut korona. Tämä tietysti johtuu Euroopan keskuspankin massiivisesta operaatiosta, siitä, että Suomi on velkaantunut, kuten muutkin maat ovat velkaantuneet itse asiassa omille keskuspankeillemme, ja tällä [Puhemies koputtaa] tavallahan talous on [Puhemies: Kiitoksia!] semmoisessa [Puhemies: Aika!] jamassa, missä se ei ole ennen ollut, mutta emme voi liikkuvasta junasta hypätä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

16.13 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen käytti tässä painavan puheenvuoron siitä, että kehyksistä ei pidä lipsua. Minä oletan, arvoisa puhemies, että siten hän tarkoitti myöskin tätä Suomen historian suurinta yksittäistä investointia eli HX-hanketta, 10 miljardia euroa. Edustaja Heinonen, oliko se kehyksistä lipsumista vai ei? Tiedustelen sitä teiltä. Se oli kuitenkin talouspoliittisesti poikkeukselisen mittava mukaan lukien elinkaarikustannukset, jotka ovat nyt seuraavat 30 vuotta meillä [Timo Heinonen: Te sitä tunnutte vastustavan!] maksettavana ja joissa puhutaan 30:stä, pahimmillaan 40:stä miljoonasta eurosta.

Mutta valtiovarainministerin kanta oli hyvin perusteltu. Hän on puhunut, ihan oikein, taloudellisesta ryhtiliikkeestä, ja sillä tarkoitetaan varmasti sitä, että me luomme edellytyksiä kestävälle talouskasvulle. Jos me velkaannumme, niin velkaantuminen johtuu investoinneista tulevaisuuteen, ei kulutukseen. Tämä on tietysti peruslähtökohta. Menetetty vuosikymmen Euroopassa on menetetty tämän talouskuripolitiikan vuoksi kokonaisuudessaan — jota edustaja Heinonen luonnollisesti vastustaa ja näkee, että siinä on oltu väärällä tiellä. Ja Yhdysvalloistahan [Puhemies koputtaa] voidaan ottaa hyvin mallia, jossa on... [Puhemies: Kiitoksia!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Koponen Ari, olkaa hyvä.

16.14 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilastojen mukaan suurin talouskasvu alkaa pikkuhiljaa hiipua ensi vuonna. Talouskasvun aikana hallitus on ottanut vain lisää velkaa. Mitä sitten, kun seuraava laskukausi koittaa? Milloin tasapainotamme talouttamme, jos emme nousukauden aikana?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

16.15 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Yhä useammin kuuluu sanottavan, että voi kun keskusta olisi hallituksessa — edustaja Saarikosta tulisi aivan erinomainen valtiovarainministeri. Minä olen tämän sutkautuksen kanssa samaa mieltä, niin kohdallaan ovat ministeri Saarikon puheet olleet esimerkiksi viime perjantaina tiedotteessa IMF:n raportin johdosta ja nyt viikonloppuna keskustan puoluevaltuuston kokouksessa.

Te sanoitte, että te ette ole hallituksessa, jossa ”keimaillaan” talousryhdin hylkäämisen kanssa. Hienosti käytetty sanaa ”keimailu” tässä yhteydessä. Olenkin aina ihaillut teidän kykyänne suomen kauniin kielen luovaan ja värikkääseen käyttämiseen. Mutta kun katsotaan, mitä tämä hallitus tekee, niin on aivan outoa, että te puhutte siitä, että kehyksissä pitää pysyä tai asioita pitää laittaa, myös menoja, tärkeysjärjestykseen, kun tämä ei ole tämän hallituksen politiikkaa. Muuttuuko se tällaiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.16 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varmasti sellainen ihan ydinviesti, minkä voimme rauhallisin mielin todeta tästä äskeisestäkin esittelystä,

on kuitenkin se, että alijäämä supistuu meillä ripeästi. Nyt esimerkiksi verrattuna tähän vuoteen ensi vuonna tulee olemaan 4 miljardia pienempi alijäämä, mikä kertoo kuitenkin siitä, että suunta on oikea, ja kertoo myös siitä taloudenpidon oikea-aikaisuudesta ja oikeasta mitoituksesta siinä suhteessa, että meillähän oli pakko ottaa koronasta kiinni tässä ja nyt. Tämän seurauksena toki jouduimme ottamaan velkaa ja lisäämään menoja, mutta olemme sopineet, että pikkuhiljaa pyrimme kohti tasapainoa, ja kyllä meitä on myös varoiteltu siitä, että ei elvytystoimia tule liian ripeästi lopettaa, koska sitten mentäisiin ojasta allikkoon.

Ja vieläkään muuten, [Puhemies koputtaa] puhemies, en ole nähnyt kokoomuksen leikkauslistaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Se näkyy jo Tammelantorilla!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.17 **Minna Reijonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, Kuopiossa olemme olleet erittäin huolissamme Pelastusopiston kohtalosta. Tuntuu, että rahoitusta ei ole sinne ollut riittävästi. Siihen on otettu moneen eri otteeseen kantaa, ja nyt näyttää, että pelastuspuolelle on kuitenkin rahoitusta tulossa.

Täällä kerrotaan, että pelastustoimelle ehdotetaan 350 000 euroa pelastajakoulutuksen lisäämiseen sekä 1,6 miljoonaa euroa ruotsinkielisen pelastajakurssin järjestämiseen. Näinpä Kuopion asiasta huolestuneena teen kysymyksen ministerille. Totta kai tämä rahoitus tänne puolelle on hyvin tärkeä. Tässä ei puhuta kuitenkaan Kuopion Pelastusopistosta, vaan pelastustoimesta, joten kysyisin, että kun ministeri Saarikko on julkisesti luvannut tukea Kuopion Pelastusopistoa, niin milloin tämä ruotsinkielinen kurssi alkaa Kuopiossa? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Ja edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä!

16.18 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kehyskäsikirjan mukaan hallitus on sitoutunut siihen, että hallitus ei käytä verohuojennuksia tai verotukia kehysten kiertämiseksi, ja tämä onkin äärimmäisen hyvä periaate. Valitettavasti rikotte nyt tätäkin periaatetta muun muassa arpajaisveron alentamisella. Tosin olettehan te tässä, kuten puheenvuoroista kuuluu, rikkonut kehyksiäkin seuraavilta vuosilta, joten siinä mielessä ei mitään uutta auringon alla.

Mutta kyllähän tämä kaikki kertoo siitä, että teiltä puuttuu hallituksesta priorisointikyky, jota ministerikin täällä painotti. Kuka tahansa, joka huutaa tarpeeksi lujaa, saa varmasti rahansa. Tämä ei ole siis uskottavaa politiikkaa, ja isänmaan asioista pitäisikin pitää parempaa huolta. Kysyisinkin ministeriltä: milloin alatte noudattamaan oman hallituksenne ohjelmaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, 3 minuuttia vastaukseen, ja sen jälkeen siirrytään puhujalistaan. Olkaa hyvä.

16.19 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin valtiovarainvaliokunnan edustajille kiitos yhteistyöstä tähänastisissa budjettiin liittyvissä prosesseissa, ja kiitos myös siitä hyvästä yhteistyöstä eduskunnan kanssa, jonka lopputu-

lemana täällä jo viitattu IMF:n maa-arviokin antoi meille hyvän tunnustuksen korona-ajan talouspolitiikan hoidosta. Hyvä koronanhoito on ollut hyvää taloudenhoitoa: kuoppa ei kasvanut liian syväksi, ja siitä on kyetty nousemaan.

Puheenvuoroni talouden kestävyydestä kytkeytyy tietenkin ensi vuonna tehtäviin ratkaisuihin kehyksestä ja sitä kautta budjettitalouden järjellisistä ratkaisuista vuodelle 23, mutta se liittyy myös pidemmän aikavälin huoleen Suomen velkakestävyydestä, koska sitä me emme oikein kukaan täällä pääse pakoon, että viimeisen kymmenen vuoden ajan Suomen taloudessa menot ja tulot ovat olleet epätasapainossa, enemmän tai vähemmän. Positiivinen kierre saatiin kuitenkin aikaiseksi vaalikauden 15—19 loppupuolella, ja sen kierteen katkaisivat tietenkin koronan hoito ja siihen liittyvä vahva velkaantuminen ja vaikutukset sitä kautta myös elinkeinopolitiikkaan. Korona-ajan talouspolitiikalle on siis ollut — edustaja Heinonen ja muut vastaavat asiasta huomionsa esittäneet — varsin hyvät perusteet, mutta huoleni liittyy aikaan tästä eteenpäin. Kehykseen kohdistuu erittäin paljon paineita. Siihenkin ratkaisuun, joka viime keväänä toteutettiin.

Täällä viitattiin myös edustaja Kiljusen toimesta HX-hävittäjiin. Se on ollut merkittävä investointi, johon suomalaiset puolueet yhdessä sitoutuivat, ja se otettiin osaksi kehysratkaisua. Oli hallituksen alkukauden päätös tehdä ratkaisut hävittäjistä, jotka nyt tänä vuonna vielä toteutetaan, ja se oli osa kehystä. Ja kun paljon pohditaan tätä investointien osuutta — tekin, edustaja Kiljunen taisitte viitata investointeihin — niin minä olen hiukan skeptinen sen suhteen, löytäisimmekö riittävästi yhteisiä näkemyksiä siitä, mikä on oikeasti investointi. Hävittäjät ovat investointi, ne ovat konkreettisia koneita, mutta kyllähän koulutuskin on investointi — ja kaikkea siltä väliltä. Tämän takia olen useammassa puheenvuorossani halunnut painottaa arvojärjestystä, koska sillä me puolueet ja yksittäiset edustajat toinen toisistamme eroamme, enkä tarkoita, että kenenkään pyrkimys olisi huonompi, mutta ne ovat niitä poliittisia arvovalintoja. [Edustajat Kimmo Kiljunen ja Timo Heinonen pyytävät vastauspuheenvuoroa] Eli viestini on pidemmän ajan velkakestävyys.

Ja mitä tulee, arvoisa puhemies, vielä tähän yksittäiseen kysymykseen opintotuen tulorajoista, kuulin, kun edustaja Zyskowicz huikkasi salista, että eihän edustaja Saarikko niitä aiemmin ole kannattanut. [Ben Zyskowicz: On vastustanut!] Myönnän auliisti, että tässä olen ollut valmis [Puhemies koputtaa] tarkastelemaan näkemyksiäni tämän työvoimapulan vuoksi. [Puhemies: Aika!] Me tarvitsemme kaikki kynnelle kykenevät osaksi työelämää, ja siksi vaihdoin näkemystäni opintotuen tulorajojen nostamisen puolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Soinikoski, olkaa hyvä. — Nyt mennään puhujalistaan.

16.22 **Mirka Soinikoski vihr:** Arvoisa puhemies! Elokuusta lähtien olemme saaneet lukea järkyttäviä uutisia Afganistanin naisten, tyttöjen ja vähemmistöjen ihmisoikeuksien polkemisesta. Viimeksi sunnuntaina saimme lukea uutisen, jossa kerrottiin Talebanin kieltävän esittämästä televisiossa sarjoja, joissa on naisnäyttelijöitä. Aikaisemmin Taleban on rajoittanut naisten ja tyttöjen opiskelua, naistoimittajia vainotaan ja naisia estetään tekemästä työtään ja elämästä ihmisarvoista elämää. Afganistanin tilanne on kestämätön. Siksi on hienoa, että hallitus on päättänyt nostaa pakolaiskiintiön 1 050:stä 1 500:aan Afganistanin tilanteen takia. [Juha Mäenpää: Montako pelastui?] Kiintiön nostaminen on turvallinen reitti vakaisiin oloihin kaikista hädänalaisimmassa asemassa oleville. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ihmisoikeusperustaista. Sen keskeisenä tavoitteena on edistää su-

kupuolten tasa-arvoa sekä tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksien täyttä toteutumista. Kiitos hallitukselle, että edistätte tätä tavoitetta nostamalla pakolaiskiintiötä historiallisen korkealle tasolle.

Arvoisa puhemies! Suomen tavoitteena on fossiilittoman liikenteen tiekartan mukaisesti puolittaa kotimaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Siirtyminen fossiilittomaan liikenteeseen on välttämätöntä ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Siirtymä on kuitenkin tehtävä reilusti ja oikeudenmukaisesti, jotta ehkäisemme liikenneköyhyyttä ja alueellista epätasa-arvoa. Tätä reilua muutosta voidaan vauhdittaa kahdella tavalla. Ensinnäkin meidän on edistettävä talouspolitiikkaa, joka tekee ekologisesta vaihtoehdosta aina saastuttavampaa halvemman. Toisekseen meidän on investoitava puhtaisiin liikenneratkaisuihin ja luotava erilaisia hankinta- ja kompensaatiotukia, joilla helpotetaan pienituloisten siirtymää fossiilittomaan liikenteeseen.

Hallitus on ehdottanut 800 000 euron lisäystä fossiilittoman liikenteen tiekartan toimeenpanosta aiheutuviin tehtäviin. Tiekartta on ratkaisevassa roolissa ottaessamme askeleita kohti ekologista liikennettä. Hallitus esittää 2,5 miljoonaa euroa kävelyä ja pyöräilyä edistäviin infrastruktuurihankkeisiin. Tämä on oikea suunta, mutta tarve olisi vielä suurempi. [Juha Mäenpään välihuuto] Fossiiliton ei tarkoita liikenteen yksipuolistamista, vaan päinvastoin monipuolistamista. Se tarkoittaa, että yhä useammalla on mahdollisuus ja vapaus valita liikennemuotonsa. Monipuoliset liikennemuodot ja uusiutuviin perustuvat energialähteet lisäävät Suomen omavaraisuutta, energiaturvallisuutta ja ihmisten liikkumisen edellytyksiä, kun emme enää ole riippuvaisia öljyn globaaleista kuljetusketjuista.

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin tässä kuussa eduskunnan käsittelyssä oli keskustelualoite oikeusvaltion ja oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaamisesta. Tällöin täällä salissa esitimme huolemme oikeuslaitoksen niukoista resursseista ja kohtuuttoman pitkistä käsittelyajoista. Tämän takia haluan kiittää hallitusta ja oikeusministeriä ehdotuksesta korottaa Syyttäjälaitoksen ja tuomioistuinten määrärahoja 3 miljoonalla eurolla. Lisäksi yksityisille oikeusavustajille maksettaviin korvauksiin ehdotetaan 10 miljoonan [Puhemies koputtaa] korotusta, jolla puretaan [Puhemies: Kiitoksia!] koronasta aiheutunutta oikeusjuttujen ruuhkaa tuomioistuimissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.26 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan tässä puheenvuorossa haluan kiinnittää huomioni lähinnä yhteen asiaan, mikä on tärkeä. Se on tärkeä nyt, se on tärkeä ensi vuonna, ja ennen kaikkea se on tärkeä myös siitä eteenpäin, ja se on tämä rahapelitoiminnan tuottojen laskun kompensaatio.

Nimittäin kysehän on siitä, että ellei tätä asiaa hoideta kestävällä tavalla, niin merkittävä, merkittävä ongelma syntyy sitä kautta, että joudumme supistamaan kulttuurin, liikunnan, nuorisotyön sekä useiden sosiaalisektorin kansalaisjärjestöjen rahoitusta. Kaikki ymmärtävät, kun katsoo kansantalouden ja valtion tulojen kokonaisuutta ja menojen kokonaisuutta, talousarvion summaa, että nämä summat ovat hyvin pieniä siinä kokonaisuudessa, mutta kuinka isoja ne ovatkaan niille, ketkä näitä summia ovat saaneet, ja kuinka suuri merkitys heidän työllään ja sillä toiminnalla on työllisyyteen, taloudelliseenkin hyvinvointiin puhumattakaan ihmisten henkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista ja kaikesta tästä.

Eli se hätähuutoni ja sanomani edelleen on, että ellemme hoida tätä rahoitusta kestävälle tasolle myös ensi vuoden jälkeen, niin olemme isossa pulassa sitten tulevina vuosina, kos-

ka ne haittavaikutukset ja leikkaukset tulevat kertautumaan. Siksi asetan kovasti nyt toivetta, että se työ tuottaa tulosta, millä löydetään kestävä rahoitusmalli näille tuleville puuttuville tuloille, mitä olemme saaneet rahapelitoiminnasta.

Olen tämän sanoman kanssa hyvin vakavissani. Olen vakavissani tämän sanoman kanssa siksi, että me nyt jo näimme, kuinka kestämätön tilanne syntyi, kun ensi vuodelle aiottiin nämä leikkaukset tehdä. Oli erinomaisen tärkeää, jopa edellytin sitä, että tämä leikkaus piti sinänsä paikata. Mielestäni ei ollut oikein alun perinkään se, että tällaista kompensaatiota ei sataprosenttisesti vielä ensi vuodelle määritelty, mutta samaan aikaan me tiedämme, että jos ei ensi vuonna hoidu tähän ratkaisua, niin sama pulma tulee olemaan jatkossa.

Olen, puhemies, usein esimerkiksi kulttuurin osalta käyttänyt sellaista vertausta niistä pienen pienistä rahoista, mitä uhraamme kulttuurille, kun jostain syystä kuvitellaan, että niillä tämä koko maailmantalous pelastetaan, kun näitä leikataan. [Timo Heinonen: Miksi te leikkaatte siitä?] — Emme ole leikkaamassa, edustaja Heinonen, vaan olemme pistäneet satoja miljoonia kulttuuriin muun muassa koronan hoitoon. Haastan teidät viivalle tässä. [Timo Heinonen: Kun perutte, niin nousee mylläkkä!] — Olen verrannut niitä rahoja, puhemies, rantapalloon ja pingispalloon. Jos valtion menot ovat rantapallon kokoiset ja kulttuuribudjetti siitä on pingispallon kokoinen, [Timo Heinonen: Ja te päätitte leikata!] niin kaikki ymmärtävät, että jos pingispallo otetaan pois, rantapallo [Puhemies koputtaa] ei pelastu vaan päinvastoin: [Puhemies huomauttaa ajasta] siitä lähtee ilmat. [Timo Heinonen: Ja siitä pingispallosta te halusitte juuri leikata! — Ben Zyskowicz: Keväällä!] — Te ette kuunnelleet, mitä edustaja Viitanen sanoi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Simula, olkaa hyvä.

16.29 **Jenna Simula ps:** Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ensi vuoden budjettia todellakin täydennetään menoilla ja velalla. Pakolaiskiintiötä nostetaan 450 henkilöllä yhteensä ennätykselliseen 1 500 henkilöön, radikalisoitumista estetään 300 000 euron exit-hankkeella ja Veikkauksen tulonmenetyksiä paikataan velkarahalla.

Kuten useaan kertaan jo sanottua, tulopuolelta on pudonnut pohja pois, sillä mitään mullistavia työllisyystoimia tai toisaalta menojen priorisointiakaan tämä hallitus ei ole kyennyt tekemään. Työllisyysaste on tällä hetkellä hädin tuskin koronakriisiä edeltävällä tasolla, ja pitkäaikaistyöttömyys riepottelee edelleen aivan liian montaa suomalaista. Ja kun täälläkin on ilakoitu talouskasvulla, se talouskasvu taittuu varsin pian, ja ekonomistit ennustavatkin jo nyt, että ensi vuoden talouskasvuennuste jää arvioitua pienemmäksi.

Kuitenkin talouskasvun hiipumisen kynnyksellä ja ennätyksellisen suuren velkavuoren alla pakolaiskiintiötä nostetaan ja hyveposeerataan, vaikka vähemmällä rahalla auttaisi Afganistaninkin lähialueilla huomattavasti useampaa ihmistä. Sen sijaan täysin erilaisesta kulttuuripiiristä tuodaan Suomeen ihmisiä, jotka eivät pitkälläkään aikavälillä kotoudu tai työllisty, puhumattakaan siitä, että Suomi on 20 vuoden aikana tukenut Afganistanin länsimaista liittoumaa lähes miljardilla eurolla.

Suomen vastuu koko maailmasta ei tunnu loppuvan milloinkaan. Mikään rahamäärä ei riitä, mikään toimi ei ole tarpeeksi. Sitten kun maahanmuuttopolitiikka menee mönkään, tarvitaan radikalisoitumista estäviä hankkeita, jotka ovat aivan liian vähän aivan liian myöhään. Syy radikalisoitumiseen on löysä ja naiivi maahanmuuttopolitiikka, mutta näillä hankkeilla hoidetaan seurausta eli yhteiskuntarauhan järkkymistä ja varjoyhteiskuntien

syntymistä. Nämä ovat asioita, joista me perussuomalaiset olemme lakkaamatta varoitelleet jo yli vuosikymmenen. Edelleen viestimme menee kuuroille korville.

Pakolaiskiintiötä ehdotetaan siis nostettavaksi 1 500 henkilöön. Miksi ei 1 501:een henkilöön? Ettekö yhtään ajattele, että se yksi lisähenkilö voisi olla myös avun tarpeessa? Miljoonat ja taas miljoonat ihmiset maailmassa elävät kurjissa oloissa, mutta kaikkein tehottomin keino on auttaa isolla rahalla yhä harvempaa ihmistä. Näitä päätöksiä tehdessä pitäisi oikeasti katsoa koko kuvaa yhteiskuntamme kantokyvyn kannalta, koko kustannusta elinkaaren ajalta perheenyhdistämisineen. Mutta veronmaksajan rahoilla on tietenkin helppo hurskastella.

Kysymys kuuluukin: mitä tekee keskusta, tuo hallituksen kirstunvartijapuolue, jonka eduskuntaryhmän puheenjohtaja, kansanedustaja Pylväs, muuten julisti vielä syksyllä, että ei huutokauppa pakolaiskiintiön nostamisesta tuo helpotusta maailman pakolaisongelmaan. No, vastaushan ei yllätä. Kaikesta pullistelusta huolimatta keskusta taipuu jälleen vihervasemmiston edessä.

Arvoisa puhemies! Veikkauksen tulot ovat vähentyneet koronan vuoksi. Sen sijaan, että tulonsaajia tarkasteltaisiin kriittisesti ja elettäisiin suu säkkiä myöten, valtio rientää apuun, jotta rahanjako voi jatkua kuten ennenkin. Tämä hallitus nosti lähes ensi töikseen puoluetukea, mutta edelleen poliittisia nuorisojärjestöjä tuetaan veikkausrahoilla ja nyt suoraan veronmaksajien rahoilla erikseen. Puolueiden tulisi rahoittaa omien nuoriso- ja opiskelijajärjestöidensä toiminta puoluetuesta, jolla saataisiin jo yli 2,5 miljoonan euron säästöt vuodessa. Mutta tämäkin on vain toiveajattelua. Sen sijaan hallituspuolueet havittelevat uutta tasoa puoluetukeen hyvinvointialueiden kautta. Siis lisää veronmaksajien rahoja puolueorganisaatioille. Suhmuroinnin ja veronmaksajien rahojen kuppaamisen te kyllä osaatte, arvoisa hallitus. Siinä rytäkässä vain helposti unohtuu se, että te olette vastuussa Suomen taloudesta, suomalaisten hyvinvoinnista ja Suomen tulevaisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.34 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tässä ensi vuoden budjetin täydentämistä koskevassa esityksessä ei ole taaskaan valtion lompakon nyörejä kiristelty. Menoja kasvatetaan käytännössä 239 miljoonalla eurolla, jos lasketaan mukaan hiilipäästöihin liittyvän kompensaatiotuen korvaajaksi kaavaillun sähköistämistuen poistaminen kokonaan budjetista.

Edellä olevassa puheessa kuultiin pakolaiskiintiön kasvattamisesta ja sen hinnasta, mutta sen hinnan lisäksi meidän täytyy muistaa myös turvallisuus. Luemme nykyään viikoittain raa'asta väkivallasta ja jengiytymisestä, mikä on jo pesiytynyt Suomeenkin. Tämä on yksi kulma tässä asiassa.

Ilmastojohtajuus tarkoittaa miljardien korotuksia veroihin ja hintoihin. Myös heikoimmassa asemassa olevat vanhukset, yksinhuoltajat, työttömät, sairaat — tämä lista on loputon — maksavat tämän. Tämäkö on se oikeudenmukainen vihreä siirtymä? Olemme sen kanssa aivan liian kovassa etukenossa, ja tosiaan suomalaiset maksavat tämän. Olisi hienoa kuulla, miten tämä kompensoidaan vähempiosaisille ihmisille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.35 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja edustajakollegat! Muutama huomio tästä täydentävästä esityksestä.

Pidän myönteisenä sitä, että rahapelituottoja kompensoidaan, sillä se oli oikeastaan niitä ainoita leikkauksia, joita tämä hallitus oli tekemässä. Nyt paineen alla ne poistetaan, ja kulttuuri, liikunta ja urheilu saavat sen rahan, mikä siellä kyllä ihan tosiasiallisesti tarvitaan.

Myös pelastajakoulutus on asia, jonka oppositio nosti esille. Perussuomalaiset pitivät siitä hyvin ääntä, kuten myös kokoomus, [Sari Essayah: KD myös!] ja olen tyytyväinen, että tämä ääni myös kuultiin ja tähän pelastajakoulutukseen nyt panostetaan. Meillä on noin tuhannen pelastajan pula tulossa palo- ja pelastuspuolelle, vastaavantyyppinen tilanne kuin poliisin puolella.

Kiitosta annoin myös tästä kriha-veteraanien leikkauksen perumisesta. Se oli mielestäni kyllä ihan puhtaasti ideologinen leikkaus. Vasemmistoministeri leikkasi tätä kuntoutusrahaa, ja nyt onneksi puolustusministeri Kaikkonen sen tässä täydentävässä palauttaa omalta sektoriltaan, vaikka se alun perin oli STEAn rahoja, ja 120 000 euroa tulee kriisinhallintaveteraanien ja rauhanturvaajien kuntoutukseen.

Edustajaa Pia Viitanen, sosiaalidemokraattien talousasiantuntija, joka valitettavasti nyt joutui poistumaan täältä täysistunnosta, puhui äsken rantapalloista ja pingispalloista, ja tässä oltiin muuten tämän hallituksen talouspolitiikan ytimessä. Tämä hallitus ei pysty koskemaan siihen rantapalloon, vaan ne kaikki leikkaukset, joita tämä hallitus oli tekemässä, kohdistettiin juuri siihen pingispalloon, mitä edustaja Viitanen kuvasi, että se pitää sisällään kulttuurin, tieteen, taiteen, liikunnan ja urheilun. Vain tähän osuuteen tämä hallitus päätti kohdistaa rajuja leikkauksia, jotka sitten myrskyn jälkeen päätettiin perua. Kyse oli siis priorisoinnista tai oikeastaan priorisoinnin puutteesta. Kun siihen isoon kokonaisuuteen ei haluttu, ei pystytty, ei uskallettu koskea, koskettiin vain siihen pieneen osuuteen.

No, viime perjantaina, ministeri Saarikko, te hyvin totesitte IMF:n raportin jälkeen: ”Hallitus on tunnistanut hyvin sen, että vahva kasvu uhkaa jäädä pyrähdykseksi. Suomen tulee päästä kestävään, pitkäjänteiseen, vahvaan kasvuun sekä samalla priorisoida menoja ja noudattaa kehyksiä. Tässä suhteessa IMF:n kannat ovat hyvin ymmärrettäviä ja tarpeellisia, jotta velkasuhde saadaan vakautettua tavoitteiden mukaisesti.” Koska, ministeri Saarikko, hallitus alkaa toimia näin kuin te puhuitte?

Viikonloppuna te piditte vahvan retorisen puheen Rovaniemellä puoluevaltuustolle. No se sieltä vuosi medialle ja tuli myös muiden kuin Suomenmaan tietoon, ja teidän puheenne oli hyvä. Keskustan puheenjohtaja, valtiovarainministeri Saarikko, te totesitte, että keskusta ei tule olemaan mukana hallituksessa, jossa keimaillaan talousryhdin hylkäämisen kanssa. No sehän on jo aikoja sitten hylätty. Teidän mukaanne sovitun menokehyksen horjuttaminen on hallituksen horjuttamista. No, te olette sen menokehyksen jo rikkoneet: se on rikottu ensi vuodelta 900 miljoonalla ja vielä vaalivuodelta 500 miljoonalla. Te totesitte keskustan puoluevaltuuston kokouksessa: ”Sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton ja vihreiden joukoissa on aika lopettaa haaveilu yhteisen kehyssopimuksen rikkomisesta.” Nyt pitää kysyä, koska tämä kehysten rikkominen oikein loppuu. Ja te vielä totesitte puheessanne, valtiovarainministeri Saarikko: ”Valtiovarainministerinä vastuullani on ensi vuoden talousratkaisujen valmistelu. Se työ ensi kevään kehysriihtä varten on nyt aluillaan. Aion käydä tämän periaatteellisen keskustelun kaikkien hallitusryhmien puheenjohtajien kanssa vielä ennen joulua. En jää odottamaan jäiden lähtöä Kemijoesta, jos tästä on erimielisyyttä.” Nyt kysyisin teiltä, valtiovarainministeri Saarikko: missä vaiheessa kes-

kusta palaa myös tekojen osalta tälle ryhdikkään talouslinjan puolustamiselle? [Pia Viitanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.40 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on lisätalousarvio. Arvoisa hallitus on laatinut lisätalousarvion. Tässä on todella tärkeitäkin kohteita, mutta valitettavasti tästä näkyy se, että suomalainen ei ole aina etusijalla tällä nykyhallituksella.

Nimittäin siellä on listalla pakolaiskiintiön kasvattaminen. Aikaisemmin kiintiö oli vuodessa 1 050 henkilöä, nyt kiintiöksi tulee siis 1 500 henkilöä. Nyt on esityksessä miljoonia euroja: valtion korvauksiin kotouttamisesta 2,5 miljoonan euron ja kotouttamiskoulutukseen 0,7 miljoonan euron lisäyksiä.

Suomi antoi valtavan tukun rahaa EU:n elpymispakettiin ja hävisi paljon rahaa siinä. Silloin kyseltiin vaikutusarvioita sun muita. Ilmeisesti nämä tärkeät vaikutusarviot jäivät tekemättä täysin, sillä nyt ollaan esittämässä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen seurannan ja valvonnan tehtäviin sekä tietojärjestelmän kehitykseen 3,2 miljoonaa euroa. Miksi ihmeessä tämä valvonta ja seuranta on ollut näin huonossa jamassa? Nyt vasta toimitaan, kun olisi pitänyt alun perin selvittää asiat. Rahat jo menivät.

Eli rahaa menee liian paljon taas ulkomaille. Meillä kotimaassa on hätä ja rahan tarvetta. Milloin hallitus aikoo laittaa suomalaiset ja Suomen etusijalle? Perussuomalaiset haluavat laittaa oman maan kansalaiset aina etusijalle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Essayah, olkaa hyvä!

16.43 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Täydentävä talousarvio on aina, niin kuin sanakin sanoo, täydentävä, ja siinä mielessä ei tällaisia, voisiko sanoa, suuria talouspoliittisia linjoja pelkästään tämän paperin perusteella voida ajatella. Mutta kun me tiedämme, että hallituksen varsinainen budjettiesitys, joka täällä eduskunnassa on kovaa vauhtia valiokunnissa käsiteltävänä, on nousukaudesta huolimatta runsaasti alijäämäinen ja edelleenkin lisää Suomen velkaantumista, niin toki tästä yleisestä linjasta on syytä edelleen olla huolissaan.

Yleensähän nämä täydennysesitykset ovat juuri sellaisia, joissa harvemmin on suuria ristiriitoja. Täällä kollegat ovat nostaneet esille esimerkiksi nämä Veikkaus Oy:n rahapelituottojen turvaamisesta edunsaajille tulevat muutokset, ja niitä varmastikin tässä salissa kaikki sinällänsä ovat tukemassa. Tietysti tässä esityksessä on kohtia, jotka herättävät kysymyksiä siitä, onko koko toimialan tai hallinnonalan rahoitus kaikilta osin kunnossa.

Oikeastaan nostan täältä nyt yhden tällaisen, sisäministeriön hallinnonalan, johon täällä jo edeltävissä puheenvuoroissakin puututtiin: täällä esitetään 350 000 euroa pelastajakoulutuksen lisäämiseen ja 1,6 miljoonaa euroa ruotsinkielisen pelastajakurssin järjestämiseen. Sinällänsä näitä summia vastaan ei mitään eikä myöskään näitä kohdentamisia vastaan, mutta tämä herättää kysymyksen siitä, että tiedetään, että tällä 350 000 eurolla, hyvin vaatimattomalla rahasummalla, pystytään tuolla Kuopiossa aloittamaan 24 opiskelijan kurssi ensi syksynä ja tämä määräraha on kertaluonteinen ja kattaa vain opetuksen aloittamisen. Savon Sanomien haastattelussa Pelastusopiston koulutusjohtaja Minna Hirvonen kyllä kovin pahoillaan oli siitä, että tämä rahoitus on näin pieni.

Nyt on tullut aika tuore työtuomioistuimen päätös, jossa on todettu, että tämä varallaolojärjestelmä ei ole riittävä siihen, että meillä pystytään varmistamaan, että meillä pelastustoimessa on paloasemilla päivystystehtävä hoidettu asianmukaisesti. Nyt tarvitaan siis ihan oikeasti uusia pelastajia, joita tulee sitten palkata alueiden paloasemille. On laskettu, että tällä hetkellä vähintään se tuhannen henkilön vaje on olemassa, ja nyt sitten tätä valtavaa vajetta paikataan tällä aloitusmäärärahalla, 24 opiskelijan kurssilla.

Sitten tämä suurempi summa, 1,6 miljoonaa on tarkoitettu 30 ruotsinkielisen opiskelijan kurssille. Tämän pitopaikasta ei ole tarkempaa tietoa. On sanottu, että se pidetään jossakin Lounais-Suomessa, kenties Ahvenanmaalla, jossain siellä päin. Mutta tuntuu kummalliselta, että kun meillä on kuitenkin valtakunnallisesti ja Euroopan tasolla korkeatasoiseksi luokiteltu koulutuspaikka Kuopiossa, niin tätä ei käytetä.

Tietysti tässä yhteydessä ei voi olla mainitsematta sitä, että sisäministeri, entinen sellainen, Ohisalo, joka nyt jäi vanhempainvapaalle, ihan viimeisimpinä päätöksinään vahvisti Helsingin Pelastuskoulun asemaa, mikä valitettavasti jatkoi sitä jatkumoa, joka viime kaudella oli jo nähtävissä, elikkä sitä, että Kuopiota näivetetään. Tämä ei minun mielestäni ole oikein pelastusalaa kohtaan, ja minusta tämä tuntui hyvin kummalliselta, tällaiselta aluepoliittiselta vedolta helsinkiläiseltä poliitikolta, joka istuu samanaikaisesti myöskin Helsingin kaupungin valtuustossa. Siinä mielessä olen pahoillani tästä.

Ja tosiaankin sinne valtiovarainministeriön puoleen nyt ihan kysymyksenä, millä tavalla tämä pelastuspuolen rahoitus ja ennen kaikkea henkilöstön riittävyys tullaan nyt varmistamaan. Kun me tiedämme, että tämä sote-uudistus pitää sisällänsä myöskin tämän pelastustoimen siirtymisen sinne alueille, niin eihän se voi olla niin, että se lähtee valmiiksi takamatkalta ja henkilökuntavajeisena liikenteeseen. Tämä asia pitäisi pystyä laittamaan kuntoon.

Oliko edustaja Simula, joka käytti täällä aiemmin hyvän puheenvuoron siitä, että tuntuu, että nyt tuolla alueilla aivan muunlaiset intressit pyörivät päällimmäisenä. Siellä suuret puolueet tuntuvat mielellään jakavan valtuustoryhmärahoja ”sulle, mulle”, kun pitäisi esimerkiksi tämän tyyppisiin asioihin varautua alueitten kohdalla. Siinä mielessä nyt toivon, että rotia näihin asioihin tulisi.

Kun valtiovarainministeriöllä on vastuu myöskin aluehallintovirastoista eli aveista, niin tässä yhteydessä haluaisin nostaa esille seikan, joka tuossa kollega Eestilän kanssa tuli eilen esille, elikkä ympäristöluvat. Esimerkiksi Itä-Suomen aveissa tällä hetkellä on kolmatta vuotta odoteltu Yaran ympäristölupien päätöksiä. Tämä on aivan käsittämätön tilanne. Maailmassa on tällä hetkellä huutava pula lannoitteista, lannoitteiden hinnat nousevat, Yaralla joudutaan miettimään, että jos tämä asia ei ratkea, niin onko niin, että siellä ei pystytä asiassa etenemään enää ollenkaan, ruvetaanko lannoitetehdasta viemään Suomesta alas. Siis se on Euroopan ainut fosfaattilannoitetehdas.

Tällaisessa maailmantilanteessa, missä ollaan, ei voi olla niin, että yksi avi pitää suurin piirtein puolta prosenttia maailman fosfaatin tuotannosta tällä hetkellä jännityksessä. Tämä asia on pystyttävä korjaamaan. Tästä haluan nyt lähettää valtiovarainministerille terveiset. Toivon, että resursointi avien suuntaan olisi sellainen, että asiat eivät tällä tavalla seiso. Emme me näihin päätöksiin tietenkään mene puuttumaan, mutta jos on kysymys siitä, että asiat seisovat sen takia, että resursseja ei ole tarpeeksi, niin resursointi on saatava kuntoon.

Vielä tässä muistuttelen valtiovarainministeriä, että tänään kristillisdemokraatit ovat julkaisseet oman vaihtoehtobudjettinsa, ja siellä tuomme esille sen, että tämän hetken kaikkein kärjistynein tilanne on kuitenkin hoivahenkilöstön puutteessa ja siihen pitäisi ihan oi-

keasti nyt lähteä etsimään ratkaisuja. Kristillisdemokraatit näyttää sen, että siihen pystytään etsimään ratkaisuja ja kuitenkin samanaikaisesti pystymme pitämään myöskin valtiontalouden kehykset kunnossa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, poissa. Edustaja Piirainen, poissa. Edustaja al-Taee, poissa. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Ennen kuin edustaja Tynkkynen aloittaa, totean, että 10 minuutin päästä tämä ensimmäinen tunti, joka tähän on varattu, päättyy, ja sen jälkeen siirrytään muihin asioihin ja tämä tulee sitten myöhemmin eteen. [Kimmo Kiljunen: Älä puhu pitkään! — Sebastian Tynkkynen: Ihan lyhyesti!]

16.50 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Meitä perussuomalaisia usein syytellään siitä, että emme haluaisi auttaa hädässä olevia ihmisiä. [Kimmo Kiljunen: Sehän pitää paikkansa!] — Edustaja Kiljunen, totuus on kuitenkin aivan toinen. Me haluamme nimenomaan keskittyä auttamaan näitä ihmisiä. Me haluamme vieläpä auttaa useampaa ihmistä kuin tämänhetkisen politiikan turvin on mahdollista.

Maailmalla on yli 80 miljoonaa pakolaista, ja määrä on 10 vuodessa kaksinkertaistunut. Kokeeko tämä kymmenien miljoonien kasvava joukko tulevansa autetuksi, jos Suomi ilmoittaa kovaan ääneen ottavansa maahan 450 pakolaista lisää, niin kuin hallitus nyt esittää? Miljoonien kokemaa hätää pakolaisleireillä ei ratkaista muutamalla lentolipulla Suomeen. Puhdas vesi, ruoka, lääkkeet, turvallisuus, koti ja koulutus — siinä on toivelista perusasioista, jotka voidaan lentolippujen avulla toteuttaa sellaiselle määrälle ihmisiä, jotka mahtuvat muutamaan lentokoneeseen. Todellista auttamista olisi kuitenkin se, että sen sijaan panostettaisiin olosuhteisiin kriisialueilla. Voisimme täysin samalla rahamäärällä toteuttaa täysin saman toivelistan moninkertaiselle määrälle ihmisiä. Se olisi mahdollista, jos keskittyisimme viemään apua ihmisille, emme kuljettamaan ihmisiä avun piiriin.

Sanotaan, että on lottovoitto syntyä Suomeen. Pakolaisilla pelataankin järjetöntä peliä, jossa muutamat onnekkaat saavat syntymän jälkeisen lottovoiton ja loput jätetään kärsimään. Suomessakin yhteiskuntamme turvaverkko on rakennettu auttamaan kaikkia apua tarvitsevia kansalaisia, ei vain muutamaa onnekasta, jotka arvotaan joukon seasta. Nykyisessä pakolaispolitiikassa tärkeintä ei tunnukaan olevan auttaminen. Sen seurauksena on käynyt niin, että nykysysteemissä muutaman onni on tuhansien epäonni.

Arvoisa puhemies! En voi kuin ihmetellä tätä hallituksen päätöstä nostaa pakolaiskiintiötä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

16.53 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Täydentävä talousarvio sisältää opiskelijoiden tulorajojen korottamiseen liittyvän lisäyksen, jossa opintotuen maksamista varten budjettiin varataan 3,4 miljoonaa euroa lisää. Opiskelijoiden tulorajan nosto on kannatettava toimi. Se tulee mahdollistamaan noin 3 000 euron nousun vuosittaiseen tuloon, jonka opiskelija voi tienata menettämättä opintorahaansa. Se tuloraja nousee ensi vuonna 15 600 euron tuntumaan. Myös opiskelijajärjestöt ovat kannattaneet tätä tulorajan nostoa, mutta toivovat sen olevan pysyvä nosto, ja osa esitti siihen myöskin reilumpaa nostoa kuin tämä 25 prosenttia ja myöskin sitä, että se olisi pysyvä eikä määräaikainen.

Budjettivaikutus ei ole negatiivinen, koska vaikka se ensi vuonna maksaisi 3,4 miljoonaa, niin laskelmien mukaan opiskelijoiden työstä aiheutuneiden verotulojen arvioidaan nousevan ensi vuodelle yli 24 miljoonaa euroa. Nämä arvioidut verotulovaikutukset syntyvät työssäkäynnin lisääntymisen synnyttämästä kulutusverojen ja yhteisöverojen tuoton kasvusta.

Tämä panostus, siis tulorajojen nosto, vähentää opiskelijaköyhyyttä. Lisäksi tänä aikana, kun kärsimme työvoimapulasta monella alalla, opiskelijoiden työpanos helpottaa tätäkin tilannetta. Tulorajojen nostolla on laskettu olevan noin 2 000 työllisen lisäysvaikutus.

On tietysti kannettava huolta myös siitä, että opiskelijoiden edellytykset ja kannusteet pitävät pääasian pääasiana eli opintojen etenemisen ja valmistumisen opinahjosta ajallaan. Mutta hallituksella on tässä oikea suunta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Kiljunen, jos 3 minuuttia riittää, niin teillä on puheenvuoro, ja sen jälkeen ministeri. — Olkaa hyvä.

16.54 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minä noudatan tuota kolmen minuutin sääntöä.

Vastaankin ministerille, kun ministeri jäi pohdiskelemaan tuossa äskeisessä puheenvuorossaan, minkä hän käytti, investointien ja kulutuksen eroa, ja kieltämättä se on monessa kohtaa veteen piirretty viiva. Kansantalouden tilinpidossa tämä kokonaiskysyntä kuitenkin jaetaan kokonaiskysynnän kannalta investointeihin, kulutukseen ja vientiin, ja nimenomaan hävittäjän kaltainen puolustusmeno katsotaan julkiseksi kulutusinvestoinniksi. Se on sitä, se on lopputuotteen käyttöä, se voi lisätä investointimielessä turvallisuutta, se on investointi turvallisuuteen, mutta se on julkinen kulutusmeno. Tälläkin kulutusmenolla voi olla positiivisia kerrannaisvaikutuksia, erityisesti, jos se suuntautuu kotimarkkinoille, ja sen vuoksi tässä HX-hankinnassa erittäin suuri rooli on tällä 30 prosentin lähtökohdalla siitä, että tämä teollinen yhteistyö kattaisi 30 prosenttia tästä kokonaishinnasta, mikä on nyt tämä tilausvaltuus, 10 miljardia euroa. Siellähän on, jos se 30 prosenttia täyttyy, 25 000 työpaikkaa tämän 10 vuoden sopimuskauden aikana, joka on laskettu puolustus- ja ilmailuteollisuuden puolelta, ja se on siinä mielessä merkittävä kansantaloutta tukeva tekijä. Toivonkin, kun valtioneuvosto tekee päätöstä tästä HX-hankinnasta, että katsottaisiin myöskin tämän teollisen yhteistyön maksimimäärä siinä arvioinnissa, kun vertaillaan näitä hävittäjäkandidaatteja, tietysti olettaen, että se kandidaatti täyttää sen velvoitteen siitä, että tämä suorituskyky täyttää täysimääräisesti tuon Hornetien sotilaallisen suorituskyvyn myöskin suhteellisesti, että tämä kriteeri tulisi silloin huomiotavaksi. Siitä näkökulmasta kyllä ministeri on aivan oikeassa, että tälläkin investoinnilla on taloudellista vaikutusta, jos se teollisen yhteistyön määrä osataan tähän mitoittaa oikein. Ja viimeisenä lauseena tähän, koska näen minuuttien kulumisen, on se, että näillä viidellä hävittäjäkandidaatilla on aidosti suuri ero tässä suhteessa, aidosti suuri ero. Teollisen yhteistyön määrä on aivan erilainen tietyissä hävittäjähankkeissa verrattuna johonkin toiseen. En lähde yksityiskohtiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja ministeri Saarikko, enintään 5 minuuttia.

16.57 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta ja hyvin monipuolisesta asian käsittelystä sekä talouspolitiikan periaatteitten että tämän täydentävän talousarvioesityksen muutaman yksityiskohdan osalta.

Ensinnäkin tähän Kuopion Pelastusopisto -asiaan, joka on keskusteluttanut paljon tavalla, jonka edustaja Essayah hyvin kuvasi. Tämä esitys on sisäministeriöstä valtiovarainministeriöön tullut aivan normaalin kaavan mukaan, ja tämä esitys takaisi Kuopion Pelastusopistoon saamani tiedon mukaan 36 uutta aloituspaikkaa vuodelle 2022, ja sitten erikseen on vielä tämä ruotsinkielisen koulutuksen ratkaisu, jossa Kuopio esittää koulutuksesta vastaavana sitten oman arvionsa, missä ja kenen kanssa ja millä tavoin se yhteistyö toteutetaan nimenomaan ruotsinkielisen pelastuspalvelun parhaan mahdollisen koulutuksen toteuttamiseksi.

Kiitos, edustaja Essayah, myös KD:n vaihtoehtobudjetista. Aivan varmasti lupaan tutustua siihen. Ja mielenkiinnolla odotan vastaavaa mahdollisimman pian ensi viikon keskustelua pohjustaaksemme myös muilta oppositiopuolueilta.

Edustaja Asell viittasi tähän tulorajakeskusteluun. Itsekin suhtaudun tähän nyt näin: Nyt tästä tehtiin määräaikainen ratkaisu tuolla 25 prosentin korotuksella. On todella mielenkiintoista seurata, mitkä sen vaikuttavuudet ovat ensi vuoden aikana varsinkin nyt, kun niitä avoimia työpaikkoja ja kysyntää opiskelijoille on valtavasti työmarkkinoilla. Koska ymmärrän hyvin, että se toinen näkökulma tämän työllisyyden vahvistamisen lisäksi on se, että nuorten opintojen pitää myös edetä, niin tämä on tasapainoilua näiden välillä. Mutta kyllä omaan kantaani vaikutti vahvasti se ja olin tämän edistämisessä hyvin aloitteellinen, kun katsoin, miten pitkä aika näiden tulorajojen nostamisesta oli ehtinyt vierähtää ja miten selvästi tälle pystyttiin laskemaan vaikuttavuusarvioita myös työllisyyden osalta. Eli oma ajatteluni on hyvin avoin sen suhteen, että tästä voisi tulla ilman muuta myös pysyvä muutos, mutta koska sillä on monipuoliset vaikutukset, on hyvä, että tuo ensi vuosi tätä arvioidaan.

Täällä käytettiin myös aika — miten minä sanoisin — mielenkiintoisia puheenvuoroja tästä pakolaiskeskustelusta. Minun mielestäni kestävintä maahanmuuttopolitiikkaa on pakolaiskiintiöiden kautta kansainvälisen vastuun kantaminen ottaen huomioon se vaativa ja luotettava prosessi, jolla valikoituvat ne ihmiset, jotka eniten apua tarvitsevat, myös sitten Suomen avun piiriin ja tänne sijoittumaan. Ja tämä hallituksen ratkaisu on nyt sidottu nimenomaan tähän Afganistanin tilanteeseen. [Sebastian Tynkkynen: Se on tuhlausta!]

Sitten toinen kokonaisteema, jota käsiteltiin, oli tämä Veikkaus-kompensaatio. Siinä hallitus päätyi tähän ratkaisuun, että vastaavalla tavalla kuin vuodelle 21 vuodelle 22:kin kompensaatio on täysimääräinen, kompensaatio siis verrattuna tasoon, mitä edunsaajat saivat vuonna 2019. Se tasohan ei ole ollut mitenkään stabiili vuosi vuodelta, vaan se on elänyt rahapelituottojen mukaan. Mutta itse kyllä muistutan siitä, että hallituksella on edelleen pohjissa se ratkaisu, että vuonna 2023 näiltä edunsaajilta kaikkineen nykyisen jakosuhdelain mukaisesti sitä kompensaatiota pienennettäisiin 110 miljoonaa euroa. Eli tämä ratkaisu on meillä kuitenkin edelleen olemassa. Ymmärrän, että se on edunsaajien kannalta hankalaa, ja siksi minusta avoin viestiminen tästä asiasta on paikallaan.

Täällä myös kyseenalaistettiin ikään kuin hallituksen politiikka suhteessa työllisyyteen. On nyt kuitenkin todettava, että työttömiä on 37 000 vähemmän kuin vuosi sitten lokakuussa, eli kyllä me jossain olemme työllisyyspolitiikassa onnistuneet, kiitos myös tietysti nopean noususuhdanteen ja kasvukauden, mikä koronan jälkeen on yllättävänkin nopeasti koittanut.

Sitten minulta kyseltiin, mitä tarkoitin sillä, että olen todennut kutsuvani hallitusryhmien puheenjohtajat käymään keskustelua kanssani kehysriihestä. Minusta se on ihan normaali menettely, koska valtiovarainministeriössä kehysriihen valmistelut aloitetaan hyvissä ajoin ja haluan varmistua siitä, että meillä on yhteneväinen näkemys siitä, että niihin aiempiin päätöksiin olemme varmasti kaikki sitoutuneita. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.04.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Eestilä poissa, edustaja Marttinen poissa, edustaja Sipilä poissa, edustaja Eskelinen poissa — edustaja Asell.

20.05 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ensi vuoden talousarviota täydentävä esitys. Tämä täydennys sisältää muun muassa rahapelitoiminnan tuottojen aleneman kompensoinnin, joka tekee kaikkinensa lähes 74 miljoonaa euroa. Tämä siis sen aiemman kompensaatiopäätöksen elikkä 330 miljoonan päälle.

Pidän tätä päätöstä, joka on siis nyt ensi vuodelle 100-prosenttinen kompensaatio, Veikkauksen rahoituksesta riippuvaisten liikunta- ja kulttuurijärjestöjen näkökulmasta erittäin merkittävänä ja tärkeänä. Veikkauksen tuloutus on osin koronasta johtuvista syistä pudonnut lähes 30 prosenttia ja koronan aikana pelikoneet sammutettu — esimerkiksi urheilun pelikohteet loppuivat, koska tapahtumat kiellettiin Suomessa ja ympäri maailman. Tämä vallitseva tilanne on ollut suurin uhka nimenomaan liikunnan rahoitukselle, koska liikunta on tällä hetkellä lähes kokonaan riippuvainen näistä rahapelituotoista.

Tämän lisäksi on arvioitu, että rahapelitoiminnan tuotot alenevat pysyvästi rahapelihaittojen ehkäisyyn tehtyjen toimien takia. On tärkeä asia, että ongelmapelaamiseen puututaan ja näin ehkäistään pahoinvointia, Veikkauksen tarkoitus kun on rahoittaa hyvinvointia lisäävää toimintaa. On tietysti havaittavissa se ristiriita, että hyviä asioita rahoittamalla mahdollistuu myös epäterve uhkapelaaminen ja sitä kautta vakavia ongelmia osalle pelaajista. On siis hyvä, että näitä pelaamisen hallinnan välineitä on kehitetty ja niistä säädetään.

Kun Veikkauksen tuloutus tullee putoamaan jonkin verran, on tärkeää kuitenkin turvata liikunnan ja kulttuurin resurssit myös jatkossa. Ensi vuoden rahoitus on nyt siis turvattu. Tästä suomalainen urheilu ja kulttuuri ja muut edunsaajat kiittävät hallitusta. Ensi syksynä haaste on kuitenkin todennäköisesti taas edessä. Pidän tärkeänä, että rahoituksen taso tärkeälle järjestötyölle kyetään turvaamaan pitkällä aikajänteellä.

Vielä nostan esille toisen erittäin hyvän asian tässä täydentävässä talousarviossa, nimittäin tämän opiskelijoiden tulorajojen korottamiseen liittyvän lisäyksen, 3,4 miljoonaa euroa. Opiskelijoiden tulorajojen nosto on kannatettava toimi, ja se tulee mahdollistamaan noin 3 000 euron nousun vuosittaiseen tuloon opiskelijalle, joka opiskelun ohessa tekee

töitä. Tätä ovat opiskelijajärjestöt kannattaneet laajasti, mutta ne ovat esittäneet pitkäaikaisempaa ratkaisua — tämähän on määräaikainen — ja sitä, että se nosto olisi pysyvä ja taso enemmän kuin 25 prosenttia. Tämä panostus, tulorajan nosto vähentää opiskelijaköyhyyttä, ja lisäksi tänä aikana, kun kärsimme työvoimapulasta monella alalla, opiskelijoiden työpanos helpottaisi tätäkin tilannetta. On toki huolehdittava myös siitä, että opiskelijat pystyvät valmistumaan ja etenemään opinnoissaan, sekin tarvitsee näissä huomioida. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

20.08 **Ben Zyskowicz kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Kun tästä ensi vuoden talousarviosta ja sitä täydentävästä hallituksen esityksestä keskusteltiin aiemmin tänään iltapäivällä, useampi puhuja kiinnitti huomiota ministeri Saarikon hyviin puheisiin, joissa hän on korostanut tarvetta toimia menokehysten puitteissa, korostanut tarvetta asettaa menot tärkeysjärjestykseen ja joissa hän nyt puoluevaltuuston kokouksessa hyvin värikkäällä ja omaperäisellä tavalla sanoi — oliko näin — että keskusta ei aio olla hallituksessa, jossa keimaillaan talousryhdin hylkäämisen kanssa — hienoa keimailu-sanan uusiokäyttöä.

Mutta nämä ministeri Saarikon puheet asettuvat outoon valoon, koska hän on nyt ministerinä, valtiovarainministerinä, vasemmistohallituksessa, joka ei pitäydy kehyksissä, joka ei aseta asioita tärkeysjärjestykseen ja joka, käyttääkseni ministeri Saarikon ilmaisua, keimailee talousryhdin hylkäämisen kanssa. Se, että hallitus ei aseta menoja tärkeysjärjestykseen, näkyy hyvin esimerkiksi siinä, että ei tämä hallitus pysty mitään vähemmän tärkeitä menoja karsimaan, päinvastoin kaikista niistä vähistäkin menosäästöistä, joista on pystytty viime keväänä alustavasti sopimaan, on peräännytty, kun ne ovat luonnollisesti synnyttäneet vastustusta. Eihän budjetissa ole yhtään sellaista menoerää, jonka poistaminen ei synnyttäisi vastustusta, se on ihan selvää.

Nyt ministeri Saarikko on ilmoittanut kutsuvansa viisikon koolle jo ennen joulua, ja tässä tapaamisessa hän on sanonut haluavansa vakuutuksen muilta hallituskumppaneilta siitä, että ensi keväänä kehyksissä pysytään, siis niissä kehyksissä, jotka nyt ovat voimassa, jotka ovat siis jo ylittäneet hallituksen itsensä vaalikauden alussa päättämät kehykset, jotka nekin ylittivät 1,4 miljardilla Sipilän hallituksen kehykset. No, mitä tämä viisikon kokoontuminen auttaa? Jokainen hallituskumppani tulee ministeri Saarikolle kertomaan, että luonnollisesti he aikovat pysyä kehyksissä, ja tämähän testataan tosiasiassa vasta sitten keväällä. Eihän kukaan nyt tässä joulun alla hallituspuolueista tule sanomaan, että haluamme repiä kehykset auki, vaikka kaikkien puolueiden mielissä on tietysti lisätarpeita, joihin halutaan rahaa laittaa, mutta ei ole esittää vastaavia säästöjä. Olisin halunnut tähän ministeri Saarikolta vastausta, kun hän oli paikalla, mutta valitettavasti en saanut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Piirainen.

20.11 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäinen puheenvuoro meni ohi tuossa, kun oltiin muissa eduskuntahommissa, mutta onneksi vielä kerkesin tähän. Edustaja Zyskowiczille sanoisin vaan, että minä oletan, että viisikko tässä kumminkin tulee hyvässä yhteistyössä sopimaan, millä tavalla kevään eduskuntariihestä tai tuosta kehyksestä mennään eteenpäin, ja uskon, että tätä on jo ihan tarpeeksi täällä vatuloitu.

Arvoisa puhemies! Täydentävä talousarvioesitys vuodelle 22 sisältää esityksen rahapelitoiminnan tuottojen laskun 73,8 miljoonan euron kompensaatiosta edunsaajille. Yhdessä aiemmin jo varsinaisessa talousarviossa ehdotetun 330 miljoonan euron kanssa esityksellä turvataan tärkeiden järjestötoimintojen jatkuvuus ensi vuodeksi niin sosiaalityön kuin kulttuurinkin saralla. Täydentävässä talousarviossa on ratkaisu, jolla maailmanlaajuisen pandemian, koronan, vuoksi vaikeassa asemassa olleiden, arvokasta työtä tekevien kulttuuritoimijoiden rahoitus turvataan ensi vuodelle.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen onnistunut kriisinhoito ja valittu talouspolitiikka näkyvät talouden vahvassa kasvussa. Taloutemme on palautunut koronakriisistä muita euromaita selvästi nopeammin: työllisyys on noussut yli koronaa edeltävän tason, Suomi on suhteellisesti yksi vähiten koronakriisissä velkaantuneista maista, ja velkasuhde voi taittua laskuun jo ensi vuonna. Toisin kuin finanssikriisin leikkausten aikaan, nyt on elvytetty ja tuettu vahvasti taloutta. Julkinen velkasuhde kasvoi kahden edellisen kriisin, finanssikriisin ja eurokriisin, seurauksena noin 30 prosenttiyksikköä ennen vakauttamista, ja nyt velkasuhde on kasvanut vain 10 prosenttiyksikköä. Talouspolitiikka on ollut onnistunutta.

Arvoisa puhemies! Oikein mitoitettu, onnistunut koronakriisin hoito ja finanssipolitiikka ovat mahdollistaneet talouden nopean toipumisen kriisin aiheuttamista vahingoista. Valtiovarainministeriö ennustaa ensi vuodelle 2,9 prosentin kasvua ja tälle vuodelle 3,3 prosentin kasvua. Useimmat ennusteet ennakoivat ensi vuoden kasvuksi yli 3 prosenttia. Vielä vuosi sitten näin hyvä kehitys näytti epätodennäköiseltä. Hallituksen linja tuottaa tulosta. Nyt on keskityttävä kestävän kasvun rakentamiseen ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseen. Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapaino pienenee tänä vuonna voimakkaasti, kun nopea talous- ja työllisyyskasvu lisäävät verotuloja ja pienentävät näin työttömyysmenoja. Työllisyysaste on noussut koronaa edeltävälle tasolle 72,7 prosenttiin. Elokuussa 2021 se oli korkein työllisyysluku Suomessa viimeiseen 30 vuoteen.

Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että kehyksistä luovuttiin keväällä 2020 koronakriisin takia, ja vaalikauden alussa sovittu menotaso ylitetään ensi vuonna 900 miljoonalla eurolla ja 500 miljoonalla eurolla vuonna 2023. Vuonna 2023 toteutetaan 370 miljoonan edestä menojen sopeutusta, ja sopeutuksen myötä valtion menot ovat vuonna 2024 alemmat kuin VM:n esityksessä. Julkista taloutta vahvistivat myös budjettiriihessä 2021 päätetyt 100 miljoonan euron veroratkaisut. Kehyksien väliaikaisesta ylittämisestä palaudutaan asteittain niin, että menoja alennetaan pysyvästi. Tämä on vastuullinen ja perusteltu talouspoliittinen valinta. Näin talous nousee lähemmäs pitkän aikavälin potentiaalista kasvuuraa, koronan jälkihoito tehdään oikeudenmukaisesti ja vakautetaan julkista taloutta. Näin luodaan maaperää tulevien sukupolvien taloudenpidon ennustettavuudelle ja pidetään talous pyörimässä Suomen kaikissa osissa. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 145/2021 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 218/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioitten osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeiseen laajaan täydentävän talousarvioesityksen keskusteluun liittyen ja vielä viimemmäksi mainittuun Veikkaus-kokonaisuuteen kytkeytyen:

Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen täydentämisestä, ja se on osa toimenpidekokonaisuutta, jolla rahapelitoiminnan tuottojen tuloutuksen laskua kompensoidaan edunsaajille. Tämä ratkaisu vastaa sitä aiempaa kompensaatiopäätöstä ja sen rahoituspohjaa, jotka oli tehty puoliväliriihessä. Hallitus päätti turvata edunsaajille vuoden 22 rahoitustason, samoin kuin vuodelle 2021, ja tämä nyt kuluva vuosi ja ensi vuosi vastaavat näin ollen rahoitustasoa, joka oli ennen korona-aikaa vuonna 2019 edunsaajilla tieteen, taiteen, kulttuurin, nuoriso- ja sote-järjestöjen, urheilun ja niin edelleen osalta. Tästä aiheutuvasta lisäkompensaatiosta, yhteismäärältään noin 77 miljoonaa euroa, 18,7 miljoonaa toteutetaan arpajaisveroa alentamalla.

Esityksessä ehdotetaan, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta, joka täydennettävässä hallituksen esityksessä on ehdotettu alennettavaksi 12 prosentista 5 prosenttiin vuosille 22 ja 23, alennettaisiin vielä enemmän eli 3,4 prosenttiin ensi vuodelle. Vuoden 23 osalta tätä prosenttia ei ehdoteta muutettavan.

Kuten täydentävässä esityksessäkin, laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta ja olemaan voimassa vuoden 23 loppuun.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.03 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti vain totean, että on aika selkeää, että tämä esitys tulee. Tämä täydentää sitä esitystä omalta rahoituksen osaltaan, mitä me olemme jo aiemmin täällä eduskunnassa tänä syksynä käsitelleet. Totean sen saman kuin edellisessä kohdassa, että tämä on hyvä ja on välttämätöntä, että nämä kompensaatiot ensi vuodelle tulevat, ja tämä on yksi osa niiden rahoituksessa. Ja totean vielä, että olemme verojaostossa jo ottaneet tämänkin ennakollisesti käsittelyyn ja varmasti melko pian myös mietintömme tulemme tästä antamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.04 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tilastokeskus julkaisi viime viikolla tuoretta tietoa maamme hintakehityksestä. Kuluttajahinnat ovat kasvussa, eikä liene yllättävää, että tähän vaikuttavat muun muassa bensiinin, dieselin ja sähkön kallistuminen. Tiedotteessa mainittiin myös muutama aiempaa halvempi asia, jotka jarruttivat hintatason nousua. Rahapelien kerrottiin olevan aiempaa edullisempia. Harva suomalainen pomppii riemusta, jos bensa kallistuu, mutta pelaaminen halpenee. Polttoaineet ja sähkö ovat välttämättömyyksiä, jotka pitävät maamme elinkelpoisena. Muutokset niiden hinnoissa vaikuttavat siis suoraan siihen, kuinka elinkelpoinen maamme on. Rahapelaamisen hintamuutokset sen sijaan vaikuttavat siihen, kuinka suuren summan kansalaiset häviävät rahaa Veikkauksen kassaan. Varmaa on, että vuosi toisensa jälkeen se on ollut kohtuuttoman paljon.

Toisin kuin kansalaisen kukkaroa, Veikkauksen kukkaroa tämäkin hallitus on valmis varjelemaan. Pelikoneet turmelevat kansalaisten taloutta ja aiheuttavat valtavan määrän pelihaittoja. Ne kuitenkin turvaavat Veikkauksen tuloja, ja siksi turmelu saa jatkua. Jatkoaikaa ja tekohengitystä tiensä päähän tulleelle järjestelmälle annetaan milloin milläkin verukkeella. Kun peliriippuvuuksista ja valtavista pelimääristä riippuvainen järjestöjen rahoitus on ollut uhattuna, viimeisen käyttöpäivän ylittänyttä järjestelmää on päädytty taas tekohengittämään.

Vaikka kaikki muut maksut ja verot hallituksen toimesta nousisivat, niin arpajaisveroa ollaan kyllä valmiita laskemaan. Sitä lasketaan, jotta Veikkauksen kassa pysyy kunnossa ja peliongelmien tahrimien rahojen jako saa jatkua. Politiikkatoimiin tuntuu löytyvän intoa vasta silloin, kun Veikkauksen asema ja siihen pohjautuva järjestelmä on uhattuna. Sen sijaan politiikkatoimiin ei tunnu löytyvän intoa silloin, kun suomalaisten hyvinvointi on uhattuna. Irvokasta tästä tekee se, että joskus kauan sitten kansalaisten hyvinvointi oli vielä koko järjestelmän ajatuksena. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.06 **Ben Zyskowicz kok:** Herra puhemies! Edustaja Viitanen — ei niinkään tässä äsken pitämässään puheenvuorossa, vaan edellisessä keskustelussa käyttämässään puheenvuorossa — korosti sitä, miten hyvää työtä tekevät ne järjestöt, joita veikkausvoittovaroilla tuetaan, ja että sen vuoksi oli täysin oikein, että hallitus perui itse aikaisemmin tekemänsä päätöksen siitä, että veikkausvoittovarojen supistuminen kompensoitaisiin näille järjestöille vain 80-prosenttisesti, jos oikein nyt luvut muistan. Tämä edustaja Viitasen puheenvuoro oli hyvin perusteltu, eli nämä järjestöt tekevät valtavan arvokasta työtä niin liikunnan alalla, sosiaalityön alalla kuin tietysti myös kulttuurin alalla. Totta kai siinäkin järjestökentässä on varmasti tarpeita katsoa toimintoja vähän tarkemmin, ja tietysti näiden järjestöjen itsensä on mietittävä, onko niiden mahdollista kehittää, ja miten, omaa toimintaansa ja mahdollisesti jopa liittää oma toimintansa yhteen jonkun toisen järjestön kanssa, joka tekee aivan vastaavaa toimintaa.

Mutta, edustaja Viitanen, ongelma ei olekaan se, että kun tulee uusia tarpeita, kuten tässä veikkausvoittovarojen pienentymisen kautta tuli uusia tarpeita eli kompensoidaan näille järjestöille näin tapahtunut tulonmenetyksen uhka — ongelma ei olekaan se, että tällä tavoin kompensoidaan ja uusia tarpeita otetaan huomioon, vaan ongelma on se, että tämä Marinin vasemmistohallitus ei kykene vastaavasti säästämään sitten jostain muualta, jostain vähemmän tärkeästä. Tämä on se ongelma, ja kun ministeri Saarikko korostaa haastat-

teluissaan ja tiedotteissaan ja puoluevaltuustopuheissaan, että asiat on laitettava tärkeysjärjestykseen ja kehyksiä on kunnioitettava, niin on pakko kysyä, kenelle hän puhuu, koska juuri tämä hallitus ei ole laittanut asioita tärkeysjärjestykseen, tämä hallitus ei ole pysynyt kehyksissä.

Kun nyt ministeri Saarikko sanoo — äsken sanoi — että hän haluaa jouluun mennessä kaikkien hallituspuolueiden sitoutuvan näiden uusien kehysten, jotka siis ovat kehysten ylityksiä, jotka kehykset ovat syntyneet hallituksen aloittaessa, jotka nekin ovat 1,4 miljardia vuositasolla enemmän kuin Juha Sipilän hallituksen lopettaessa — kun ministeri Saarikko nyt sanoo, että hän haluaa hallituksen muiden puolueiden tai kaikkien puolueiden sitoutuvan näihin uusiin kehyksiin, niin totta kai ne ennen joulua sen tekevät ja sanovat, kuten ovatkin jo teille, ministeri, vastanneet, että ”emmehän me ole esittäneet mitään kehyksistä irtaantumista”. Mutta mikä merkitys tämmöisellä ennen joulua tapahtuvalla sitoutumisella on? Ei mikään. Oleellista on se, mitä silloin keväällä kyetään sopimaan [Pia Viitasen välihuuto] ja kyetäänkö silloin... [Puhemies: Kiitoksia!] — Puhemies, jatkan lyhyesti. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa herra puhemies! Jatkan vielä lyhyesti, vaikka luulin pystyväni pysymään annetussa 3 minuutissa. — Olin sanomassa ministeri Saarikolle, että mitä aitoa hyötyä ja iloa Suomen kansalle on siitä, että saatte joulukuussa sopivasti aluevaalien alla kaikki hallituskumppaninne, hallituksen vasemmistoenemmistön, vannomaan, että kyllä me pysymme näissä kehyksissä, jotka ovat siis edellisten kehysten ylityksiä ja jotka edelliset kehyksetkin ovat miljardin yli sen, mitä Juha Sipilän hallitus kehyksissään päätti. Mitä iloa siitä on? Kaikki hallituspuolueet, Iiris Suomelat ja edustaja Saramo ja edustaja Mäkynen ja ketä täällä nyt onkaan, kaikki tulevat sanomaan teille joulukuun neuvonpidossa, tai sitten viisikossa kaikki teidän kolleganne puolueiden puheenjohtajina tulevat sanomaan, että ”totta kai me pysymme kehyksissä, emmehän me olemme esittäneet, etteikö näissä viime kevään kehyksissä pysyttäisi”. Näinhän nyt jo ovat teille vastanneet Li Anderssonista alkaen aivan kaikki. On helppo sanoa, että kyllä kyllä, kehyksissä pysytään.

Vaikeus on silloin keväällä, kun kehyksissä pitäisi oikeasti pysyä. Vaikeus on silloin keväällä, kun kaikki ne lisätarpeet on tuotu esiin hallituspuolueiden toimesta — muun muassa ministeri Andersson lasten ja nuorten osalta, mitkä ovat varmasti tärkeitä lisätarpeita — ja pitäisi päättää, että no, mistä me sitten vähän säästetään, jotta pystytään pysymään kehyksissä ja jotta näihin uusiin tärkeisiin tarpeisiin voidaan laittaa tarvittavat lisämäärärahat. Silloinhan se tulee esiin. Ei tämmöinen joulukuussa annettava suusanallinen lupaus, että kehityksessä pysytään, ole minkään arvoinen. Voi olla, että keskusta tarvitsee sitä aluevaaleihin mennessään, ja se voi siellä patsastella, että kyllä on pantu kaikki hallituksen vasemmistopuolueet kuriin, ja nyt kaikki ovat sitoutuneet kehyksiin, mutta nämä vasemmistopuolueet eli vasemmistoliitto, demarit ja vihreät — siis vihreät on vasemmistopuolue, enkä ymmärrä, miksi puhumme siten, että on olemassa vasemmistopuolueet ja vihreät, kun vihreäthän on vasemmistolaisempi puolue kaikkien vaalikonevastausten ja muiden selvitysten mukaan kuin SDP — ne kaikki tietysti sitoutuvat puheissaan kehyksiin, ja se varsinainen testi on silloin huhtikuussa kehysriihessä. Ettekä te, ministeri Saarikko, vaikka teillä on vilpitön halu, pysty etukäteen näillä viisikon kokoontumisilla muita sitouttamaan siihen.

Varmasti yksittäiset puolueet pystyvät sanomaan, että joo, laitetaan lisää 300 miljoonaa tuonne ja 100 tänne, ja yksittäiset puolueet pystyvät esittämään, mistä leikataan. Mutta kun näistä leikkauskohteista pitäisi pystyä yhdessä sopimaan. Ne leikkauskohteet, jotka sopi-

vat demareille tai vihreille tai vasemmistoliitolle, eivät sovi keskustalle, ja ne, mistä keskusta haluaisi säästää, eivät taas sovi jollekin toiselle, joten minä kysyn teiltä, ministeri Saarikko, mikä todellinen tarkoitus ja merkitys on sillä, että te pystyisitte niin sanotussa viisikossa ennen joulua, kuten olette vaatinut, yhdessä sitoutumaan näihin jo sovittuihin, aikaisemmat kehykset ylittäviin kehyksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt totean, että meillä on käsittelyssä arpajaisverolain 4 §:n väliaikainen muuttaminen hallituksen esityksen mukaan, että jos pysytään suurin piirtein siinä aiheessa. — Edustaja Kiljunen, Kimmo.

17.13 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Yritän pysyä suurin piirtein aiheessa, kuten te esititte toivomuksen.

Kun kuunteli nyt näitä opposition puheenvuoroja tästä asiasta, niin jollain tavalla tuli hyvin sekava tunne. Minä tunnistin kyllä edustaja Tynkkysen puheenvuorosta sen, kun hän puuttui tähän arpajaisverolakiin tehtävään muutokseen, että siinä on taustalla myöskin se ongelmariippuvuus, mutta jos otetaan huomioon kaikki nämä Veikkauksen toimet, joita siellä taholla tehdään, siellä pyritään välttämään näitä peliriippuvuusongelmia. Se on aito tilanne, se on aito yhteiskunnallinen ongelma, ja siitä on tietysti hyvä keskustella. Kiitän siitä myös edustaja Tynkkysen puheenvuoroa.

Sen sijaan edustaja Zyskowiczin puheenvuoro meni vähän yli hilseen. Kyllä, hän tunnisti, mikä tämän muutoksen taustalla oleva vaikutin on: tällä halutaan suojata ennen kaikkea Veikkauksen varojen käyttöä kulttuurilaitoksiin, sosiaaliprojekteihin, sosiaalijärjestöihin ja liikuntajärjestöihin. Tätä tällä halutaan puolustaa. Ja edustaja Zyskowicz kysyi, kysyi ja kysyi ministeriltä moneen, moneen kertaan, mikä on se realiteetti tässä, jos tällä suojataan, kun tässä olisi toinenkin tapa tehdä kuin arpajaislain kautta eli tehdä leikkauksia jossain muualla, säästää jostakin muualta, kertokaa, arvoisa ministeri, mistä te leikkaisitte ja niin edelleen, missä ne säästölistat tehdään.

Saisinko, edustaja Zyskowicz, vain yhden pienen kysymyksen ja siihen vastauksen? Te käytitte pitkän jeremiadin, jopa pönttöön menitte tästä asiasta: mistä pitäisi leikata, priorisoikaa asioita. Olisiko mahdollista, että kokoomukselta saisi, edustaja Zyskowicz, jossakin vaiheessa sen listauksen, mikä teidän prioriteettinne on? Mikä on se lista, mistä te leikkaatte: onko se mahdollisesti tämä puolustusmeno, josta me hetki sitten tässä puhuimme, onko se se lohko tai joku muu lohko? Mielelläni kuulisin tähän vastauksen, älkääkä pyytäkö koko ajan farisealaisesti muilta, että kertokaa, mistä leikkaatte. Kertokaa te, mistä te leikkaatte.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.15 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Olen kyllä täysin eri mieltä siitä, että Veikkaus haluaisi vähentää pelihaittoja ja -riippuvuutta. Veikkaus on valtionyhtiö, jonka tehtävä on tuottaa voittoa omistajalleen ja tulouttaa myöskin niitä peliriippuvaisten rahoja, joita sitten jaetaan erilaisille järjestöille, taiteelle, liikuntaan ja niin edelleen, itsessään hyviin asioihin, mutta jos peliriippuvuus vähenee, niin että ihmisille ei tule sitä koukkua, että pakko päästä pelailemaan, niin on aivan selvää, että Veikkaus ei pysty tulouttamaan niin paljon rahaa. Tässä on ihan selkeä ristiriita. Syy, minkä takia tämmöisiä joka

kerta siihen tilanteeseen nähden kosmeettisia muutoksia on tehty — puhun kosmeettisista muutoksista ihan siitä syystä, että kun me tiedostetaan se, että meillä on yli 100 000 peliriippuvaista, nämä ovat hyvin kosmeettisia muutoksia — ei ole ollut se, että Veikkaus on jotenkin itse valtionyhtiönä ollut vastuullinen toimija, joka on oikein erityisesti halunnut pitää huolta näistä ihmisistä, joita se on rahastanut vuosikymmeniä jo ennen kuin tämä yhdistyminen tuli, vaan kyse on ollut siitä, että kansalaisten paine ja sitä kautta meidän poliitikkojen paine on ohjannut Veikkausta siihen suuntaan, että sitten on lähdetty tekemään tämmöisiä toimia, että voitaisiin vähentää niitä pelihaittoja. Tämä ei ole millään tavalla mitenkään Veikkauksen toiminnan ytimessä, että he itse haluaisivat niitä tehdä. Sen takia meillä onkin niin suuri vastuu täällä eduskunnassa puhua näistä asioista ja aiheuttaa painetta, toki vaikuttaa myös hallintoneuvoston kautta, että tähän päästään puuttumaan. Veikkaus ei tule tekemään yhtään mitään sen asian eteen, ellei me painosteta sitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

17.17 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Arvoisa edustaja Kiljunen, huomasitte, että menin pönttöön ja pidin pitkän puheenvuoron — valitettavasti ette kuunnellut, mitä sanoin. En nimittäin puheenvuorossani kertaakaan pyytänyt yhtään puoluetta tai edustajaa kertomaan, mistä — siis mistä — vaihtoehtoisista kohteista voitaisiin säästää, jotta voitaisiin esimerkiksi näiden veikkausvoittovarojen saajien saannot turvata ilman, että menot kasvavat aiheettomasti. En pyytänyt, edustaja Kiljunen. Sen sijaan kyllä pyysin ministeri Saarikkoa kertomaan, mikä ilo ja hyöty on tästä huulten tunnustuksesta, jonka kaikki hallituskumppanit tulevat joulun alla antamaan siitä, että kyllä kehyksissä pysytään, kun se todellinen testi on kuitenkin vasta siellä kevään kehysriihessä.

Kun kysyitte, edustaja Kiljunen, kokoomuksen säästökohteita, niin ensi viikolla tässä salissa keskustellaan meidän vaihtoehtobudjetista, ja te varmasti, samoin kuin edustaja Viitanen, tunnetusti ahkerina ja tarmokkaina keskustelijoina olette siinä keskustelussa mukana. Sanon vain tässä vaiheessa, että olen usein tässä salissa todennut, että me käytämme vuosittain asumistukeen yli 2 miljardia euroa, tukeen, joka lähinnä hyödyttää asuntosijoitusyhtiöitä ja yksityisiä asuntosijoittajia. Kaikki menestys heidän bisnekselleen, mutta onko se todella veronmaksajien asia yli 2 000 miljoonalla eurolla vuodessa tukea heidän bisnestään?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt toivon, että tämä keskustelu pysyy tässä arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisessa muuttamisessa, ei muussa. — Edustaja Kiljunen.

17.19 **Kimmo Kiljunen sd:** Lyhyesti: pysyy arpajaisverolain muuttamisessa ja argumenteissa, joita on tähän asiaan käytetty.

Nämä pelihaitat, jotka ovat taustalla tässä arpajaisverolaissa, ovat tietysti yleinen yhteiskunnallinen ilmiö, jossa tietysti Veikkauksellakin on oma roolinsa. Arvoisa puhemies, on tietysti muitakin riippuvuuksia: meillä on alkoholiriippuvuudet, meillä on tupakkaan liittyviä riippuvuuksia — nämä ovat kaikki ongelmia, joita yritetään myöskin ratkoa yhteiskunnan lainsäädännöllä. Olette tässä oikeassa.

Edustaja Zyskowicz, kyllä, edustaja Viitanen tässä minulle kuiskasi, että kun se kokoomuksen leikkauslista nyt tulee — kiitokset siitä, yksi lause perään. Tiesimme, että asumis-

tuki tulee, niin kuin varmasti tulee muitakin asioita, joilla rokotetaan pienempituloisia ihmisiä, köyhempiä ihmisiä absoluuttisesti, mutta te ette laittaneet esimerkiksi yritystukia tai puolustusmenoja teidän listallenne. Kiitokset, huomasin sen. [Ben Zyskowicz: Ai köyhimmätkö ne asuntoihin sijoittavat?]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.20 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Kun täällä arpaisverosta puhutaan ja veron tuotoista ja siitä kompensaatiosta, niin usein puhutaan järjestöistä ja vain niistä, mutta minä nyt haluan tuoda esille, että meillä on suomenhevonen ja me ei varmaan kukaan oltaisi täällä näitä juttuja puhumassa, jos meillä ei olisi suomenhevosta, ja sillä on syyskuussa oma päivä. Suomalainen raviurheiluhevoskasvatus ei pystyisi, eikä suomenhevonen ollenkaan pystyisi, pysymään elossa eikä suku jatkuisi, jos meille ei tulisi rahoja tätä kautta, ja se on tällä hetkellä vajaa 40 miljoonaa, mitä saa. Se on hevoskasvatuksen, erikoismaatalouden, hevosurheilun ja kaiken edellytys, ja tämäkin täytyy muistaa, että kyse ei ole aina järjestöistä, joille tämä raha turvataan. Ja kuten pääministeri sanoi, tämä turvataan kaikille, ja ainakin itse pidän maatalouden, metsätalouden ja myös hevostalouden puolta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

17.21 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tärkeintähän ei tietysti ole se, mistä se raha tulee, vaan että se tulee. Ja tässä edustaja Eestilä otti esille suomenhevoset. Meillä harvemmin puhutaan täällä hevosurheilusta ja hevostaloudesta. Hevostaloushan työllistää arviolta noin 15 000 ihmistä, niin että se on aika merkittävä tekijä. Pitää huomata, että se on maatalouden elinkeino, monien kauppiaiden, ratsastuksen opettajien elinkeino ynnä muuta ja lisäksi myös erittäin tärkeä niin sanottu apuväline tässä tapauksessa myös esimerkiksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa, jossa on ollut myös haasteita siinä, että saadaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusohjausmäärärahoja siihen toimintaan. Mutta hyvä, että Eestilä otti esille tuon raviurheilun.

Meidän tulisi kunnioittaa suomenhevosta aina näin itsenäisyyspäivän lähellä. Suomenhevonenhan on ollut meidän sotiemme sankari ihmisen lisäksi. Ilman sitä me emme olisi Suomen sodista selvinneet. Ja olenkin vuosittain tehnyt lausumaehdotuksen eduskunnassa, että suomenhevonen todettaisiin Suomen itsenäisyyden juhlaeläimeksi. Se aloitteeni on ollut aina nolla euroa maksava, mutta en ole saanut siihen tähän mennessä eduskunnan enemmistöä näissä äänestyksissä. Ja nyt kun ne äänestykset lähenevät, niin vetoan teihin, hyvät kansanedustajat, josko tänä vuonna tehtäisiin suomenhevosesta Suomen itsenäisyyden juhlaeläin. Olen nimittäin taas tehnyt sen aloitteen, ja toiveikkaana odotan tätä. Tämä ei edes maksaisi mitään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jos minä nyt totean, että täällä on laiksi arpajaisveron väliaikaisesta muuttamisesta tehty hallituksen esitys, ja keskitytään nyt siihen asiaan. — Edustaja Vähämäki.

17.23 **Ville Vähämäki ps:** Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Niin, kaiken takanahan lienee se, että Veikkauksen pelikate ja sitä kautta myöskin liikevoitto on laskenut huomattavasti. Liikevoitto ja valtiolle tehtävä tuloutus vuonna 2017 oli 1 021 miljoonaa ja viime

vuonna 680 miljoonaa. Ja tällä hallituksen esityksellä tuodaan liikkumatilaa noin 70—90 miljoonaa sinne edunsaajien puolelle, niin että tässä ei sitten taas valtio joutuisi toisella kädellä kompensoimaan.

No, esityshän on sinänsä hyvä ja kannatettava, mutta näkisin näin, että kyllä sitä jonkunlaisia muita toimia myöskin täytyisi tehdä. Vastuullisuustoimet ovat käsitykseni mukaan olleet ihan kohtuuhyviä, mutta sitten taas nämä esitykset nettiblogeista ovat finanssialalle muun muassa kalliita ja sitten voivat olla vähän huonosti toimiviakin. Mutta itse tämä hallituksen esitys on mielestäni hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Tälle asialle on varattu enintään 2 minuuttia tässä vaiheessa ja 2 puheenvuoroa. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

17.24 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti. Nimenomaan tässähän ei ole kysymys pelkästään näiden tärkeiden järjestöjen rahoituksesta vaan siitä isosta rakenteellisesta asiasta, joka sisältyy Suomen taloussysteemiin, että käytännössä koko liikuntabudjetti, kaikki valtion osat siinä, rahoitetaan veikkausvoittovaroilla. Ja siksi tämä on tosi iso rakenteellinen kysymys myös. Halusin tämän lähinnä täydennyksenä — hevosen puolta toki myös pidän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen Matias, olkaa hyvä.

17.25 **Matias Mäkynen sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Tämä hallituksen esitys, että tätä kompensaatiota voidaan ensi vuonna tehdä, on erittäin tärkeä ja tarpeellinen juurikin näiden tässä keskustelussa mainittujen edunsaajien näkökulmasta. Järjestöt, suomenhevonen mutta myös tiede ja tutkimus saavat rahoitusta tästä samasta lähteestä, ja on tärkeätä varmistaa se, että äkillisiä muutoksia ei tapahdu ja että on aikaa niihin sopeutua. Samalla tässä isompi kuva on se, mistä edustaja Tynkkynen ansiokkaasti on puhunut, että meidän täytyy huolehtia tästä vastuullisuudesta ja rahapelihaittojen vähentämisestä. Sitä on nyt tehty. Tänä syksynä olemme käsitelleet arpajaislain muutosta ja lisänneet näitä toimia, joilla turvallisuutta ja tätä rahapelihaittojen ehkäisyä edistetään. Pidemmällä aikavälillä on tärkeää, että saavutetaan yhteisymmärrys ihan parlamentaarisesti siitä, miten rahapelituottojen käytön yleisiä periaatteita jatkossa kehitetään ja samalla turvataan järjestötyön edellytykset. Elikkä tämä jonkinlainen irtikytkentä tässä todennäköisesti on edessä, mutta millä mallilla ja millä aikataululla, siitä on tärkeää löytää parlamentaarinen yhteisymmärrys. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Vielä edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.26 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Kun puhumme tästä arpajaisverosta, niin minua todella paljon häiritsee tässä useampien edustajien, erityisesti siellä sosiaalidemokraattien puolella, valtava Veikkauksen markkinointi, että nyt kun näitä muutoksia tehdään, niin sanotaan näin, että Veikkaus on se syy, miksi näillä tahoilla on rahaa. Mutta tämä on nyt vain tällainen järjestely, että Veikkauksen kautta tuloutetaan valtiolle ja niitä rahoja on sitten korvamerkitty järjestöille, tieteelle, liikunnalle ja niin edel-

leen, se ei ole Veikkauksen ansiota. Nämä rahoitukset voitaisiin niin kuin rakennella toisellakin tavalla, että ne menisivät vain yleisesti budjettiin ja sieltä sitten valtio tukisi ilman, että siinä on mitään Veikkaus-korvamerkintää. Tiedän, että täälläkin salissa moni on istunut Veikkauksen hallintoneuvostossa ja niin edelleen, mutta tämän eduskunnan arvovallan mukaisesti meidän kenenkään ei pitäisi olla mitään Veikkaus-markkinoijia tai propagandaihmisiä, vaan puhutaan asioista oikeilla nimillä. Tämä nyt on vain tämä järjestely, ja sitä kautta me ollaan niitä rahoja laitettu liikkeelle. Toivottavasti tämä järjestelmä saadaan tulevaisuudessa purettua ja tämä irtikytkentä tehtyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja ministeri Saarikko, 1 minuutti.

17.27 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin yksi tekninen huomio: kun äskeisessä talousarvion täydentävässä esityksessä käsiteltiin kokonaislukua tähän kompensaatioon, joka painottui nyt siihen, yhteismäärä tarkentui 74 miljoonaan — tämä veroesitys on tehty arviolla 77 miljoonaa. Miksi eri luvut? Siksi, että arvio tarkentui matkan varrella. Tämän halusin vielä täsmentää.

No, sitten edustaja Zyskowicz pohdiskeli kehyksiä ja tätä esitystä. Tämä esitys kyettiin tekemään kehyksen puitteissa, ja siksi tavallaan keskustelu kehyksistä tässä yhteydessä ei niin kuin kuulu tähän asiaan. Mutta sitten ollaan tietenkin vaikeammilla vesillä, että kehykset, jotka on puoliväliriihessä ratkottu, lähtevät ratkaisusta, jossa Veikkauksen edunsaajien kompensaatio vuodelle 23 on 110 miljoonaa pienempi kuin tämä luku.

Ja mitä tulee edustaja Tynkkysen voimakkaisiin puheenvuoroihin Veikkauksen asemasta, niin ei tämä lakiesitys eikä myöskään talousarvion täydentävä budjettiratkaisu ota kantaa Veikkaukseen yhtiönä, vaan nämä ovat ratkaisuja edunsaajille. Kokonaan toinen yhteiskunnallinen pohdinta on sitten, olisiko olemassa joku parempi järjestelmä, niin kuin te tunnutte viittaavan, mutta tämä liittyy siihen yhtäkkiseen, suureen murrokseen edunsaajien kannalta, jota korona vielä heikensi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 220/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Harakka, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.29 **Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka** (esittelypuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Käsillä on hallituksen esitys, jossa esitetään säädettäväksi uusi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki. Voimassa oleva laki on vuodelta 94, ja nyt on todellakin tullut aika uudistaa lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Uusi laki on siis tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 23 alussa.

Vaarallisten aineiden kuljetukset palvelevat laaja-alaisesti Suomen teollisuutta ja kuluttajia. Vaarallisten aineiden kuljetuksia ovat monet kemikaalien tuotanto- ja varastointilaitosten raaka-aine- ja valmistekuljetukset sekä polttonesteiden ja kaasujen kuljetukset. Erilaisia tuotteita kuljetetaan muun teollisuuden ja tuotannon käyttöön sekä vähittäismyyntiin.

Tavallisten kuluttajatuotteiden, kuten aerosolien ja maalien, lisäksi vaarallisia aineita kuljetetaan myös maa- ja metsätalouden tarpeisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi lannoitteet ja torjunta-aineet. Jätteitä kuljetetaan vaarallisten aineiden kuljetussäännösten mukaisesti, jos niillä on kuljetuksessa vaaralliseksi luokiteltuja ominaisuuksia. Suurin osa kuljetettavista aineista on kuitenkin polttoöljyjä ja liikenteen polttoaineita.

Voi siis sanoa, että vaarallisten aineiden kuljetuksilla on tärkeä rooli yhteiskuntamme jokapäiväisen toiminnan kannalta.

Vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyy monenlaisia toimijoita. Tavanomainen kuljetusketju muodostuu lähettäjästä, kuljetuksen suorittajasta ja vastaanottajasta. Alalla toimii myös huolinta- ja logistiikkapalveluita tarjoavia yrityksiä sekä kuljetukseen käytettävien pakkausten, säiliöiden ja kuljetusyksiköiden valmistajia ja jälleenmyyjiä.

Viranomaisten tunnustamat tarkastuslaitokset arvioivat pakkausten ja säiliöiden vaatimustenmukaisuutta, tarkastavat niitä sekä myöntävät niille hyväksyntöjä. Lisäksi viranomaisten hyväksymissä organisaatioissa tehdään vuosittain määräaikaiskatsastuksia ajoneuvoille ja perävaunuille sekä myönnetään ajoneuvojen tyyppihyväksyntöjä. Lainsäädäntö sisältää myös matkustajia koskevia määräyksiä ja velvoitteita esimerkiksi lentokoneessa matkustaessamme. Esitettävän lain soveltamisala kattaa kaikki liikennemuodot, ja tämän vuoksi esitettävä laki on myös sisällöllisesti varsin laaja.

Hyvät kollegat! Hallituksen esityksen tarkoitus on luoda yhtenäinen kokonaisuus vaarallisten aineiden tie-, rautatie-, alus- ja ilmakuljetusten vaatimuksista sekä sujuvoittaa sääntelyä. Tavoitteena on parantaa kuljetusten turvallisuutta ja erityisesti torjua mahdollisia ympäristövahinkoja. Uudistus päivittää vanhentuneet säännökset vastaamaan tämän päivän vaatimuksia sekä selkeyttää ja yhtenäistää tällä hetkellä osin epäselvää sääntelyä. Tavoitteena on myös saattaa vaarallisten aineiden kuljetuksia koskeva lainsäädäntö vastaamaan paremmin perustuslain asettamia vaatimuksia. Esityksessä on otettu kattavasti huomioon kuljetuksia koskevat kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö.

Tämä hallituksen esitys sisältää uudet säännökset esimerkiksi eri kuljetusosapuolten vastuista, viranomaisten tehtävistä, toimivaltuuksista ja pätevyysvaatimuksista sekä vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyviin turvauhkiin varautumisesta ja turvatoimista. Esityksessä ehdotetaan muutoksia vaarallisten aineiden kuljetusten valvontaan ja lain rikkomista koskeviin seuraamuksiin. Liikenne- ja viestintävirasto olisi se koordinaattori, joka jatkossa toimisi viranomaisvalvonnassa.

Esityksessä esitetään muutoksia myös vaarallisten aineiden tilapäiseen säilyttämiseen tarkoitettujen paikkojen sääntelyyn. Tilapäisille säilytyspaikoille, lentopaikkoja lukuun ot-

tamatta, olisi jatkossa tehtävä sisäinen pelastussuunnitelma ja nimettävä turvallisuudesta vastaava vastuuhenkilö.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuksi laiksi on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla hyvässä yhteistyössä viranomaisten, yritysten ja sidosryhmien kanssa. Esitys oli laajalla lausuntokierroksella kuluvan vuoden kesällä. Esitys on valmisteltu huolellisesti ja hyvää lainvalmistelutapaa noudattaen — tämän on ilokseni todennut myös lainsäädännön arviointineuvosto lausunnossaan. Toivon, että tämä tärkeä hallituksen esitys saa myönteisen vastaanoton myös täällä eduskunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kymäläinen, poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle lakivaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kalastussäännön voimassaoloajan pidentämisestä noottienvaihdolla Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 219/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.34 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä Tenon tilanne on monella tavalla hankala. Siellä on monenlaista erilaista näkemystä siitä, kuka saa kalastaa ja mitenkä. Niihin en kyllä nyt puutu, mutta toive on, että jotenkin selvitettäisiin eduskunnassa rauhassa nämäkin kysymykset, ja perustuslakivaliokunnassakin on tällä hetkellä hallituksen esitys. Kyllä ne pitäisi ratkaista valtiosääntöoikeudellisesti niin, että eri osapuolet ovat tyytyväisiä.

Koska tämä nyt koskee hieman eri asiaa kuitenkin, Tenoa ja kalastusta, niin minun mielestäni on oikein, että tätä kalastussääntöä nytten noottienvaihdolla jatketaan toukokuuhun 2024 saakka. Kun se näin pitkälle menee, niin nyt ei tässä talossa pitäisi käsitellä kalastusta ja kalastusoikeuksiin liittyviä kysymyksiä hätäisesti, ja erityisesti pitäisi kiinnittää huomiota tähän: Sen ymmärrän, että paikalliset siellä saavat kalastaa, mutta se minun on hieman vaikea ymmärtää, että asumisperusteisesti kiinteistöjen oikeudet käsitellään eri taval-

la. Se on minulle vähän vaikea Suomen lainsäädännön ja valtiosäännön kautta ymmärtää, miksi näin pitäisi olla.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan sen verran ottaa kantaa tulevaisuuteen, että jostakin syystä ministeriön virkamiehet suhtautuvat erittäin kielteisesti kiintiöiden asettamiseen Tenojoen kalastukseen. Muualla maailmassa, Tornionjoella, joka paikassa, on kiintiöt silloin, kun lohia on vähän. Minun mielestäni pitäisi nyt toimia niin, että asetetaan tiukat kiintiöt, vaikka yksi kala per lupa, kalastetaan vaikka kolmena päivänä viikossa mutta ei anneta sen kokonaiskiellon jatkua, koska siellä on veneitä, siellä on monenlaista infraa ja tämä pitäisi pitää aktiivisena, että ihmiset tulevat sinne ja tukevat matkailua, matkailuyrittäjät saavat sitä jatkuvuutta, mutta niin, että koko ajan katsotaan, paljonko luonnonlohta nousee ja kalastetaan vain sen verran kuin kestävä kalastus antaa myöten.

Tämä kokonaiskieltojen jatkaminen on monen ihmisryhmän kannalta erittäin haitallinen ratkaisu, ja minä toivon, että nyt siellä ministeriön virkamiesten parissa otettaisiin tosissaan tämä ehdotus, että mennään niihin kiintiöihin — totta kai ne jonkun mielestä ovat aina ikäviä — mennään kiintiöihin, rajoitetaan kalastuspäiviä eli kalastusta niin paljon kuin kalariittävyys ja lohien nousu vaativat. Minä toivoisin, että näillä asioilla Norjan kanssa pystytään sitten menemään eteenpäin, mutta tämä ratkaisu, että se siirrettiin vuoteen 2024, antaa meille aikaa. Minä toivon, että sitten oikeasti juridisesti ja valtiosääntöoppeja noudattaen päästään hyvään lopputulokseen kaikkien ihmisryhmien kannalta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annetun lain kumoamisesta ja poliisin hallinnosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 217/2021 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 221/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Edustaja Mäkynen, Matias, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.38 **Matias Mäkynen sd:** Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä muutetaan kirjanpitolakia, ja sen muutoksen tarkoituksena on, että Suomen vero- ja tulliviranomaisilla olisi tulevaisuudessa oikeus saada käyttöönsä ulkomaisen yrityksen kirjanpitoaineistoa.

Tämän uudistuksen avulla torjutaan harmaata taloutta ja tehdään niin, että sellaiset yritykset, joilla tosiasiallisesti on kiinteä toimipaikka Suomessa, olisivat viranomaisten tiedonsaantioikeuden piirissä. Tämän myötä pystymme tilkitsemään verovälttelyä ja myöskin vahvistamaan julkista taloutta omalta pieneltä osaltaan.

Harmaan talouden torjunta on erittäin merkittävä asia ja myös tärkeä hallitusohjelmankin strateginen painopiste, ja näillä yksittäisillä pienillä lakiuudistuksilla edistetään tätä asiaa, jotta yhä vaikeampi olisi kikkailla veroja pois siitä maasta, jossa tulos tosiasiallisesti on tehty. Ja tämä on yksi konkreettinen askel sillä tiellä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2022 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 142/2021 vp
Lakialoite LA 34/2019 vp, 50, 60, 62, 72/2020 vp, 32/2021 vp
Toimenpidealoite TPA 53, 82, 85, 123, 130/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.39 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tulikin kovin nopeasti tähän, mutta tässä on siis kysymys tuloveroasteikkolain tarkistuksista ja eräistä muista uudistuksista, ja esittelen tässä valiokunnan mietinnön.

Eli ensinnäkin tähän tuloverotukseen tehdään tämä perinteinen indeksitarkastus, ja sen myötä kaiken kaikkiaan verot kevenevät yli 500 miljoonaa euroa. Ja tämä on valiokunnan mielestä sinänsä ihan perusteltua. Tämä on oikeastaan aika lailla sellainen ratkaisu, mitä eduskunta on tottunut jo aiemminkin tekemään, eli tällä pidetään huolta siitä, että kenenkään verotus ei kiristy. Tässä samalla tehdään tietyt muutokset niin kunnallisverotuksen perusvähennykseen kuin sitten tähän työtulovähennykseenkin. Ja samoin niin ikään, puhemies, tässä pidetään voimassa tämä solidaarisuusvero, mitä myös meidän valiokuntamme pitää ihan perusteltuna.

Tähän tulee, puhemies, muutoksia myös kotitalousvähennyksen suhteen. Ne ovat kaiken kaikkiaan tällaisia vähän niin kuin sanotaanko määräaikaisia, kokeiluluonteisia. Tärkeää on, että nyt sitten tulee mahdollisuus öljylämmitystä vaihtaa ympäristöystävällisemmäksi tällä kertaa myös kotitalousvähennyksen kautta niin, että tämän ehtoja parannetaan ja sitä kautta tietenkin kannustetaan näihin lämmitysmuotojen muutoksiin. Ja samoin sitten ollaan sovittu, että selvitetään jatkossa myös mahdollisuus siihen, että muita energiaremontteja tuettaisiin tämän kotitalousvähennyksen kautta.

Itse pidän tärkeänä myös sitä kirjausta, mikä tässä budjettiriihessä on tehty, että nyt selvitetään myös mahdollisuus ulottaa tämä kotitalousvähennys asunto-osakeyhtiöihin, mikä siis tarkoittaa sitä, että yhdenvertaisemmalla tavalla tulevaisuudessa voisivat myös kerros- ja rivitaloasukkaat hyödyntää kotitalousvähennystä isoissa remonteissa. Ja valiokunta toteaa tämän myönteiseksi asiaksi ja pitää tätä hyvinkin perusteltuna.

Haluaisin, puhemies, kiinnittää huomiota muutamaan seikkaan, mitä myös valiokunta liittyen kotitalousvähennykseen tässä omassa mietinnössään korostaa. Puhumme siitä, että kun joka tapauksessa ollaan nyt selvittämässä tätä kotitalousvähennystä, niin pidämme tärkeänä, että samalla selvitetään, miten erilaisilla tukimuodoilla voisimme kehittää tätä systeemiä niin, että siitä voisivat myös pienituloisimmat hyötyä tätä päivää enemmän. Samoin olemme kirjanneet tähän, että kotitalousvähennyksen kehittämisessä tulisi ottaa huomioon tulevaisuudessa myös yksin asuvat. Ja tämä on ainakin sellaista, mistä minä saan paljon kansalaisilta palautetta, ja toivotaan, että tähän epäkohtaan puututtaisiin.

Kaiken kaikkiaan muistutamme myös siitä, että jo tällä hetkellä kotitalousvähennystä on mahdollista käyttää esimerkiksi, jos teetetään vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa remonttia. Tällä hetkellä tätä etuutta käytetään varsin vähän, ja mielestämme on syytä sitten ihmisten ehkä rohkaistua jopa näinä aikoina tämän edun suhteen.

Seuraavaksi tässä esitetään kaiken kaikkiaan myös tiettyjä muutoksia työsuhdeauton verotusarvoon, jota alennetaan 85 eurolla kuukaudessa, ja se on myös mielestämme perusteltua. Tämäkin on tällainen määräaikainen verotuki, joka ulottuu vuosille 22—25, ja tämä kohdistetaan siis autoihin, joiden hiilidioksidipäästö on vähintään yksi ja enintään sata grammaa. Me pidämme tätä määritelmää tästä rajasta ihan hyvänä — se on vakiintuneen käytännön mukainen määritelmä vähäpäästöiselle autolle — ja siksipä emme siihen sen enempää esitä muutoksia, vaikkakin asiantuntijakuulemisessa saatettiin toivoa, että pitäisikö sen rajan olla sitten vähän alempi tai ylempi. Mutta käytännössä päädyimme siihen, että tämä esitetty on johdonmukainen, se määritelmä on teknologianeutraali ja sitä voidaan pitää luotettavana ja objektiivisena.

Kaiken kaikkiaan tähän määritelmään sisältyvät kaikki ladattavat hybridit sekä pieni määrä kaasu- ja täyshybridiautoja. Tähän tuen piiriin eivät lukeudu autot, jotka eivät sisällä lainkaan hybriditeknologiaa. Käymme sitten hieman läpi sitä, mitä sitten tapahtuisi, jos alennettaisiin tai ylennettäisiin rajoja, mutta tämä on nyt sitten meidän mielestämme perusteltu esitetyllä tavalla.

Puhemies, lopuksi: Tähän sisältyy myös muutamia metsäverotukseen liittyviä muutoksia, jotka koskevat lähinnä näitä yhteismetsiä. Ensinnäkin jatkossa yhteismetsillä säilyisi oikeus metsävähennykseen vain, jos vähintään puolet on luonnollisten henkilöiden tai kuolinpesien omistuksessa, ja pidämme myös tätä muutosta hyvänä ja johdonmukaisena.

Sitten tässä on semmoinen aika pieni asia, mutta siihen valiokunta esittää myös pientä muutosta, eli tässä samaan aikaan, kun tähän metsävähennykseen tehdään tämä rajaus, niin täällä sitten hallitus esittää, että tulonhankkimiskäytössä olevan yhteisetuuden osuuden

hankintaan kohdistuvan velan korot säädettäisiin vähennyskelpoisiksi ensi vuoden alusta, mutta meidän valiokuntamme on sitä mieltä, että ihan johdonmukaisuuden nimissä tämä tulee sitten tehdä hieman takautuvasti eli jo tämän kuluneen vuoden aikana.

Eli tällä pohjalla mennään, ja tässä yleisesti ottaen mietintömme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah poissa. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

17.46 **Ville Vähämäki ps:** Kiitos, kunnioitettu puhemies! Ensinnäkin kiitoksia jaoston puheenjohtajalle hyvästä ja täsmällisestä esittelystä. Tullaan sitten tietenkin yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään nämä meidän vastalauseen 1 mukaiset muutamat pykälämuutosesitykset, jotka koskevat työtulovähennystä. Laittaisimme sinne noin 150 miljoonan lisähuojennuksen ja vastaavan myös eläketulovähennykseen, ja nämä sitten kompensoitaisiin kunnille. Nämä ovat vaihtoehtobudjettimme linjausten mukaisia. Kysymys tässä on oikeastaan ostovoiman ylläpidosta, siitä, että kasvaneet sähkön ja bensan hinnat vaikuttavat ihmisten ostovoimaan aika huomattavasti.

Asteikkolaki ja nämä muut lait oikeastaan meidän mielestämme ovat kyllä aivan asiallisia. Sitä mukaa nostetaan asteikkoja kuin yleiset elinkustannukset ja indeksit nousevat.

Nostan vielä esille tästä budjetista sen seikan, että työtulovähennystä kaiken kaikkiaan ensi vuonna annetaan 3 985 miljoonaa, ja tämä on jo hyvin huomattava summa. Tämä on noussut noin 300 miljoonalla muutaman vuoden aikana, ja suunta on ihan oikeinkin hyvä. Kotitalousvähennystä myönnetään 430 miljoonaa ensi vuonna, ja tässä on lisäystä noin 60 miljoonaa kahden edellisvuoden takaiseen. Eläketulovähennyskin on noussussa 230 miljoonaa kaiken kaikkiaan.

Vaikuttaa aivan asialliselta hallituksen esitykseltä. Toki me oppositiossa haluamme tukea vielä pikkasen enemmän kansalaisten ostovoimaa. — Näin tämä lyhyesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

17.48 **Sami Savio ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Vähämäki tässä jo hyvin esitteli tämän perussuomalaisten vastalauseen, mutta totean vielä muutaman asian ehkä osin kertauksenakin. Kokonaisuutena perussuomalaiset haluavat parantaa suomalaisten ostovoimaa ja myös kannustaa ihmisiä työntekoon, ja mielestämme veronalennukset ovat näitä molempia tarkoituksia varten oikein käypä menetelmä. Näin ollen me esitämmekin tässä vastalauseessamme työtulovähennyksen muodossa tuloveronalennusta työntekijöille ja lisäksi eläketulovähennyksen muodossa veronalennusta eläkeläisille.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Vähämäki tässä edellä myös totesi, ensi viikolla täällä ovat käsittelyssä opposition vaihtoehtobudjetit, ja tässä perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa tulemme esittämään tarvittavia säästöjä näiden veronalennusten kompensoimiseksi, mutta se on sitten ensi viikon asiaa siltä osin.

Toteaisin myös tämän työtulovähennyksen osalta, että se auttaisi erityisesti pieni- ja keskituloisia palkansaajia. Toteutuessaan se toisi merkittävimmät euromääräiset hyödyt hieman alle 2 000 euron — noin 3 000 euron kuukausituloja saaville palkansaajille, mutta selkeitä hyötyjä olisi myös monessa muussa tuloluokassa. Eläketulovähennys puolestaan tietenkin hyödyttäisi kohtuullista eläkettä saavia suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Vähämäki jo totesi, me perussuomalaiset haluamme, että elinkustannusten jatkuvasti noustessa suomalaisten on voitava edelleenkin pärjätä palkallaan tai aiemman työuransa aikana ansaitsemallaan eläkkeellä, ja tämän vuoksi nämä tekemämme muutosehdotukset tuloverolakiin ovat mielestämme sekä tarpeellisia että myös oikeudenmukaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.50 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen täällä myös autoverotusta sivusi aika tarkkaan, ja se on hyvä asia. Minä haluan tuoda rakentavasti julki sen, että sähköautojen hankintatuki ja monet muut, jotka koskevat vähäpäästöisiä autoja, ladattavia hybridejä ja muita, ovat sillä tavalla hieman eriarvoistavia, että kun me tiedämme, että Itä-Suomessa ja ehkä pohjoisessa eniten joudutaan ajamaan pitkiä matkoja ja ihmiset ovat tulotasoltaan vähävaraisempia kuin Etelä-Suomessa, niin jotenkin koen, että autoveroa, sitä hankintaa, tulisi nimenomaan alentaa joka paikassa.

Olen kyllä sitä mieltä, että keskustelu tästä autoverotuksesta ei onneksi käy nyt niin kiivaana kuin menneinä vuosina. Kun nyt jo todetaan, että liikenteen päästöt ovat vähentyneet, kun ihmiset suosivat sähköautoja, niin ladattava hybridi on suoraan sanoen enemmänkin vähän tämmoinen veronkiertoväline: moni dieselauto itse asiassa kuluttaa kaksi kertaa vähemmän kuin ladattava hybridi, jos sillä ladattavalla hybridillä, painavammalla autolla, ajetaan pitkää matkaa. Minusta pitäisi pikkuhiljaa harkita sitä, että autovero oikeasti ruvetaan poistamaan pikkuhiljaa kokonaan, koska se on aika eriarvoistava. Koko polttoaineverotus alkaa menettämään sillä tavalla merkityksensä. Autotehtaat ovat koko ajan kehittämässä omaa teknologiaa, ja nimenomaan autotehtaiden päästörajoitukset tulevat keskimäärin kovemmiksi. Itse asiassa, kunhan ihmiset ostavat uusia autoja, myös vähempivaraiset ja myös pohjoisessa — ostakoot sitten sähköautoja tai muita uusia autoja — koko ajan mennään liikenteen päästöissä alemmas. Pitäisi luottaa siihen, että EU tässä meitä auttaa, niin ettei tarvitse itse keksiä suomalaisille autoilijoille erinäköisiä rangaistusveroja. Ymmärrän kyllä sen tulon merkityksen valtiolle, mutta se vain joka päivä on epäoikeudenmukaisempi tiettyjä ihmisryhmiä ja tietyillä alueilla asuvia kohtaan.

Arvoisa puhemies! Erityisen hyvää on kyllä se, että olette nämä yhteismetsät ottaneet tarkastelun kohteeksi ja tuoneet sinne pieniä, joskin todella pieniä, helpotuksia. Mutta kun me tiedämme, että erilaiset rahastot omistavat Suomessa jo yli puoli miljoonaa hehtaaria ja niitä rahastoja myydään ulkomaille, niin nämä yhteismetsät tarjoavat suomalaisille erinomaisen omistusmuodon, ja silloin käsittääkseni myös sinivalkoinen omistus on turvattu. Yhteismetsiä käsitykseni mukaan on tällä hetkellä ehkä 530 kappaletta Suomessa. Se metsäpinta-ala, mikä niiden omistuksessa on, on noin 800 000 hehtaaria, niin että se ei ole pienimerkityksellinen asia. Minä toivon, että eduskunnassa hahmotetaan tavallaan se muutos, mikä on tapahtumassa, eli suomalaisia metsiä valuu koko ajan ulos Suomen rajoilta päästökompensaatioitten ja muiden takia. Että tämä on vähän tämmöistä kansallisomaisuuden häviämistä, ja siihen pitää tässä talossa suhtautua [Puhemies koputtaa] vakavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.54 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmän edustajat verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa ovat tehneet ansiokkaan vastalauseen, josta löytyvät keskeiset asiat, kuten se tärkeä huomio, joka hallituksenkin olisi hyvä tunnustaa, että Suomessa työn verotus on kovin kireää oikeastaan kaikissa tuloluokissa. Naapurimaassamme Ruotsissa SDP-vetoinen vasemmistohallitus on useita kertoja keventänyt työn verotusta. Perusteina ovat olleet nimenomaan työhön liittyvät kannusteet ja ostovoiman lisääminen.

Jos Suomessa kevennettäisiin työn verotusta, se toisi ihmisille laajemmat mahdollisuudet päättää niin sanotusti omista rahoistaan. Se lisäisi ostovoimaa, tekisi työn tekemisestä ja vastaanottamisesta kannustavampaa sekä lisäisi ilman muuta työllisyyttä ja myöskin Suomen houkuttelevuutta kansainvälisten osaajien silmissä.

Tärkeää on huomata myös se, vaikka se ei tähän esitykseen sisälly, että hallitus on valmistelemassa maakuntaveroa, ja sille kokoomus sanoo ehdottomasti ei. Siinä skenaariossa, että meille tulisi uusi verotuksen taso Suomeen, on merkittävä ja todennäköinen riski, että se kiristäisi palkansaajien verotusta, ja sitä emme tule hyväksymään.

Lisäksi kotitalousvähennyksestä pari sanaa. Hallituskauden aikana hallituksen suhde kotitalousvähennykseen on ollut poukkoileva. Alkuun kotitalousvähennystä leikattiin ja niitä vaikutuksia vähäteltiin. No nyt tässä tuodaan esitys, joka korjaa tätä kurssia ja hiukan parantaa kotitalousvähennystä, mitä pidämme tervetulleena. Ongelmana on se, että se on määräaikainen, ja kaivattaisiin pidempää näkymää ja kotitalousvähennyksen laajempaa hyödyntämistä. Eli meidän näkökulmasta kokoomuksen vaihtoehdoissa kotitalousvähennystä laajennettaisiin enemmän.

Erityisesti haluan nostaa tämän yli 75-vuotiaiden kotitalousvähennyksen. Sitä kannattaisi harkita hallituksenkin, sellaista mallia, jossa yli 75-vuotiaiden iäkkäiden ihmisten kotitalousvähennystä korotettaisiin merkittävästi siten, että se tukisi kotona asumista, säästäisi hoitomenoissa ja lisäisi myöskin kotipalvelualan työllisyyttä. Ihmisen elämänlaatu paranisi, kun sinne kotiin olisi mahdollista hankkia arkea tukevia palveluja.

Näitä toivon hallituspuolueiden vakavasti harkitsevan, ja kokoomus tulee esittämään oman vaihtoehtonsa talousarviokäsittelyn yhteydessä vaihtoehtobudjetin kautta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.56 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen kun esitteli tätä asiaa, hän otti puheeksi autoilun ja sitten nämä vähäpäästöiset lämmitysmuodot. Tämän autoilun osalta, kun puhutte sähköauton hankintatuesta, ihmettelen, missä on kaasuauton hankintatuki, koska biokaasulla ajaminen on huomattavasti ekologisempi vaihtoehto kuin sähköauto, tiedätte sen varmastikin.

Sitten kun puhuitte kotitalousvähennyksestä, samassa yhteydessä puhuitte myös vähäpäästöisistä lämmitysmuodoista ja siirtymisestä niihin ja tuesta siihen. Sitä teidän säännöstöä tulisi kyllä muuttaa siten, että sitä öljylämmitystä ei tarvitse poistaa, jos sinne pannaan vähäpäästöinen tai tämmöinen halvemmaksi tuleva lämmitysmuoto, koska on ihan selvää, että ihmiset sitä käyttävät, mutta semmoisten kylmien aikojen varmuudeksi olisi syytä sallia jättää sinne se öljylämmitys, koska hyvin nykyaikaisiakin öljylämmityksiä nyt muutetaan maalämmöksi tai ilmavesilämmöksi.

Sitten ihmettelen, että teillä on tämä polttoaineen veronkevennys unohtunut vallan tästä esityksestä. Kun viime vuonna korotitte, hallitus korotti, tuota polttoaineverotusta, niin te vetositte siihen indeksikorotuksella. Te ette pitäneet sitä veronkorotuksena, vaan käytitte siitä muotoa ”indeksikorotus”. Ja kun aktiivisesti olen polttoaineen hintaa hiukan tutkinut, niin jos otetaan lähtökohdaksi esimerkiksi vuosi 1974, jolloin polttoaine maksoi 1,20 markkaa, elinkustannusindeksillä tarkasteltaessa sen polttoaineen hinnan tulisi olla tänä päivänä 1,20 euroa per litra. Olisiko syytä tämän indeksikorotuksen nimissä tarkistaa nyt tätä polttoaineverotusta ja hiukan keventää sitä, niin että kansalaiset pystyisivät käymään töissä ja laajentamaan ehkä vähän työssäkäyntialuettakin? — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.59 **Matias Marttinen kok:** Arvoisa herra puhemies! Täällä edustaja Grahn-Laasonen piti erinomaisen puheenvuoron työn verotuksen keventämisestä ja kotitalousvähennyksen nostamisesta. Nämä kummatkin sisältyvät kokoomuksen vaihtoehtoon. Totean siitä muutaman keskeisen huomion:

Ensinnäkin kokoomus on systemaattisesti läpi vuosien ajanut tässä talossa sitä, että työtä tekevien suomalaisten ahkeruudesta pitäisi palkita nykyistä enemmän. Se tarkoittaa ennen kaikkea sitä, että työn verotusta pitää keventää kaikilla tulotasoilla, ja olemme esittäneet, että tämä tehdään sekä työtulovähennystä korottamalla että sitten esimerkiksi asteikkoja käyttämällä siten, että työnteosta palkitaan nykyistä paremmin kaikilla tulotasoilla, siten, että työnteko on aina kannattavampaa kuin se, että töihin ei lähde tai työtä ei ota vastaan.

Ja vielä, herra puhemies, tähän liittyen me tiedämme kuitenkin sen, että työ on Suomessa erittäin raskaasti verotettua verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan, ja kyllä kieltämättä ainakin itselläni on monta kertaa tullut sellainen ajatus, että kun kuitenkin tässä salissa me kaikki haluamme, että työtä olisi Suomessa enemmän ja että työtä tehtäisiin nykyistä enemmän, jotta hyvinvointiyhteiskunnan palvelut pystytään rahoittamaan, niin minkä ihmeen takia sitten me verotamme niin raskaasti juuri sitä, mitä me haluamme yhteiskuntaan kaikkein eniten. Tästä yksi johtopäätös on, että tulevina vuosina on systemaattisesti jatkettava työn verotuksen keventämistä, aivan kuten Ruotsissa on tehty. Siellähän demarijohtoinen hallitus on nyt myös koronapandemian aikana edelleen jatkanut työn verotuksen keventämistä ja kotitalousvähennyksen nostamista, ja minusta kyllä tämän maan nykyinen hallitus voisi ottaa mallia sieltä meren toiselta puolelta ja käydä katsomassa, minkäkaltaista palkansaajia tukevaa, työntekoa, ahkeruutta tukevaa politiikkaa Ruotsissa on tehty.

Herra puhemies! Esitämme myös kotitalousvähennyksen merkittävää korottamista. Sinänsä pidän hyvänä sitä, että tässä TVL:ssä on nyt esitetty kotitalousvähennykseen tiettyjä määräaikaisia korotuksia, jotka liittyvät esimerkiksi energiaremontteihin, mutta kyllä minusta olisi kuitenkin verojärjestelmän kannalta ja ihmisten kannalta selkeämpää, että ne tehtäisiin pysyvinä ja siten, että se kotitalousvähennys kohdistuisi kaikkiin niihin palveluihin, eikä pelkästään niin, että sieltä noukitaan muutamia kokonaisuuksia irti ja vielä määräaikaisesti, mikä tekee siitä kuitenkin sekavan ja ihmisten kannalta vaikeasti hahmotettavan. Sen takia esitämme, että kotitalousvähennyksen enimmäismäärää nostetaan aina 5 000 euroon saakka, jotta voimme tukea pk-yrittäjyyttä, pienyrittäjyyttä ja sitä, että ihmi-

set voivat hankkia palveluita, ostaa palveluita muualta, [Puhemies koputtaa] työllistää yhä useampaa yrittäjää, ja saamme sitten myös kasvua vauhditettua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Meri, olkaa hyvä.

18.03 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat esittäneet työn verotuksen keventämistä useana vuotena, kuten edustaja Vähämäki kertoi. Ihmisiä kiinnostaa tosiaan se, mitä jää käteen, mutta siihen vaikuttaa myös se, mitä eläminen maksaa. Kun aloimme puhumaan tästä polttoaineverosta ja muista veroista, niin eilen perussuomalaiset esittivät Tuumaustunnilla sitä, että alennettaisiin sähköveroa ja polttoaineveroa 25 prosenttia. Hyvä hallitus, teillä olisi valmiina laskelmat: Taloustutkimus on tehnyt perussuomalaisten vaihtoehdosta laskelmat, mitä se auttaisi siihen, että ihmiset ihan aidosti voisivat lähteä töihin. Olimme Lapin-kiertueella viikonloppuna puolueen puheenjohtajiston kanssa, ja kyllä täytyy sanoa, että polttoaineen hinta puhuttaa. Moni miettii, että miten tässä on enää varaa käydä edes tavanomaisilla asioilla. Teillä olisi täällä oikein hyvät laskelmat — olkaa hyvä, hallitus, saatte ne ilmaiseksi käyttöönne.

Mitä tulee sitten kotona asuvien tukemiseen, niin perussuomalaiset ovat pitkään esittäneet myös omaishoitajille ja heidän omaishoidon tukeensa verovapautta. Me kaikki tiedämme, että mikäli henkilö joutuisi laitoshoitoon, se tulisi taloudellisesti hyvin paljon kannattavammaksi, joten tässä olisi inhimillisesti aivan oikea kohde.

Sähköautoista täytyy sanoa sen verran edustaja Eestilälle, että ei tavallisella ihmisellä, kuulkaa, ole varaa ostaa sähköautoa tuista huolimatta. Ne ovat hyvin kalliita, ja jos siellä on jo aika tuore, ehkä osamaksulla ostettu auto, niin tiedätte hyvin, että kun ajaa auton liikkeen ovesta ulos, niin johan se hinta rompsahtaa 5 000—6 000 euroa niin että heilahtaa uudenkin osalta, niin että ei se ihan niin yksinkertaista ole kuin meidän tuloillamme. Tämä on hyvä muistaa.

Korkea verotus myös estää niitten osaajien, joita täällä aina huudellaan, tulemisen Suomeen. Tätä on tutkittu, ja se on yksi asia, joka ei tee Suomesta lainkaan houkuttelevaa, että meillä on niin kova verotus. He menevät muihin maihin töihin, koska me emme osaa täällä kohtuullisesti verottaa työtä.

Ja mitä tulee kotitalousvähennykseen, niin alun perin hallitus myönsikin, että se on säästölaki, ja sitten myöhemmin puhuttiin myös siitä, että kun kaikki eivät saa sitten sitä kotitalousvähennystä, niin pitää keksiä joku työkalu, mutta kaikki, millä me saamme ihmisiä töihin ja taloutta kiertämään, olisi erittäin hyvää.

Mutta vielä totean: hyvä hallitus, ottakaa valmiit laskelmat perussuomalaisilta siitä, miten laskette polttoaineveroa ja sähköveroa ja mahdollistatte jokaiselle ihmiselle elämisen [Puhemies koputtaa] mahdollisuudet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

18.06 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kyseessä, siis täällä esittelyssä, on tämä asteikkolaki, ja tässähän sitten joka vuosi näitä asteikkoja tarkistetaan ihan sen takia, että meillä ei verotus sitä kautta kiristyisi.

Täällä ovat useat perussuomalaisten edustajat tuoneet esille näitä energiaan ja toisaalta sitten liikennepolttoaineisiin liittyviä kysymyksiä. Näistä on toinen laki, joka on vielä tällä hetkellä meillä valiokunnassa, ja varmaan niistä pääsemme sitten erityisen hedelmälliseen

keskusteluun siinä yhteydessä. Jos te katsotte teidän omaa vastalausettanne, niin eihän siinäkään ole näitä liikennepolttoaineita huomioitu. [Leena Meren välihuuto] Elikkä siinä mielessä tietenkään tähän asteikkolakiin ne eivät kuulu. [Leena Meri: Mutta vastustatteko te sitä?] — Emme, kristillisdemokraatit ovat jo ennen perussuomalaisia tehneet tämän esityksen, tämän vaalikauden alussa, kun oli tämä hallituksen esitys siitä, että kiristetään polttoaineverotusta, joka joka vuosi tekee sen automaattisen kiristyksen. Kristillisdemokraatit ovat ihan alusta pitäen loogisesti tuoneet esille sen, että tämä korotus olisi pitänyt heti silloin perua, [Leena Meri: Hyvä, että kannatatte!] jolloinka se vaikuttaa tälle tulevallekin vuodelle sen 100 miljoonaa.

Siinä mielessä on tärkeää aina kunkin kohdalla ottaa esille ne kohdat, mitä halutaan tässä laissa nyt ottaa kristillisdemokraattien kohdalta esille, [Leena Meri: Puhemies päättää!] ja meidän kohdallamme se on nimenomaisesti näihin ay-jäsenmaksuihin liittyvä verovähennysoikeuden puolittaminen siksi, että tässä tilanteessa, jossa meillä valtio velkaantuu koko ajan, on tärkeää, että pystytään myöskin tällaisia ylimääräisiä vähennyksiä karsimaan. Meidän pitää pystyä myöskin tekemään sitä priorisointia. Sen lisäksihän me esitämme myöskin tuossa omassa vaihtoehtobudjetissamme vielä sitä, että työnantajajärjestöjen jäsenmaksut yrittäjäjärjestöille olisivat kokonaan verovähennyksen ulkopuolella. Siinä mielessä työntekijöitten kohdalla puolet pois ja työnantajien kohdalla kokonaan pois.

No, sitten toinen asia, mikä tässä kristillisdemokraattien vastalauseessa numero 3 on otettu esille, on tämä omaishoitajien palkkioitten tekeminen kokonaan verottomaksi, elikkä me haluaisimme, että ne eivät olisi laisinkaan veronalaisia. Me olemme tosiaan laskeneet sen, että se on 65 miljoonaa euroa valtion budjetissa, ja tämä olisi äärimmäisen tärkeää. Tämä viikko on omaishoidon viikko. Me tiedämme, miten arvokasta työtä omaishoitajat tekevät. Pienimmät omaishoidon palkkiot jäävät sinne alle 400:aan. Se on 24/7-työtä, ja siinä mielessä se, että tästä pienestä palkkiosta, joka suurin piirtein vastaa sitä, mitä yksi hoitovuorokausi ympärivuorokautisessa hoidossa tulisi maksamaan, siitä pienestä palkkioista liisitään sitten vielä verot, tuntuu kyllä todella kohtuuttomalta. Tämä on myös yksi näistä tällaisista aloitteista, joita kristillisdemokraatit ovat koko ajan pitäneet esillä, [Leena Meren välihuuto] elikkä me haluamme, että tämä omaishoidon palkkio tulee verovapaaksi, ja tämä on meidän poliittinen tavoitteemme.

Tosiaan vastalauseessa numero 3 kaksi pykälämuutosesitystä ja kaksi lausumaesitystä. [Leena Meri: Eihän me teitä moitittu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

18.09 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Essayahille äsken tuosta omaishoidontuen palkkion esiin nostamisesta verotuksen osalta. Se on tärkeä asia, mutta keskityn tässä puheenvuorossa nyt pelkästään tähän kotitalousvähennykseen.

Kotitalousvähennyksellä tuetaan työllisyyttä ja torjutaan harmaata taloutta. Vähennys on myös tärkeä tuki erityisesti lapsiperheille ja ikääntyneille arkea helpottavien palveluiden hankintaan. Vähennys alentaa kynnystä teettää kotitöitä ja korjauksia ulkopuolisella ammattilaisella sekä ehkäisee harmaata taloutta. Kokoomukselle kaikki työ, mutta erityisesti se työ, mikä tehdään kotona, on tärkeätä ja sen arvoista, että sitä tuetaan ja siihen kannustetaan. Mitä hallitus on tehnyt tämän kauden aikana? Laskenut kotitalousvähennystä, vähentänyt sekä euromäärää että näitä vähennysprosentteja.

Kaksi vuotta olemme esittäneet kokoomuksen toimesta, että pitäisi tämä omavastuurajaosuus, 100 euroa, poistaa kokonaan ja nostaa kotitalousvähennystä eikä laskea sitä, koska sillä on kannustinvaikutus ja myöskin se ajatus, että tuetaan muun muassa esimerkiksi kotitalouksien ja taloyhtiöiden energiaremontteja tällä kotitalousvähennyksellä. Se kannustinvaikutus pitäisi antaa kansalaisille ja kotitalouksille, että kun siellä keittiönpöydän ääressä mietitään, että jos luovutaan vaikka öljylämmityksestä, poistutaan siitä, otetaan maalämpöä tai aurinkovoimalaa tilalle, niin siihen kannustetaan ja tuetaan. Ympäristövaliokunnassa olemme edellisen ja viime vuoden, tämän vuoden budjetin yhteydessä esittäneet, että tätä kotitalousvähennystä pitäisi siis laajentaa ja korottaa. Mutta hallitus päätti silloin kaksi vuotta sitten, että nämä kotitalouksien energiaremontit hoidetaan nimenomaan tämän tukijärjestelmän kautta, 2 500—4 000 euron tukijärjestelmän kautta, ja sehän tarkoitti sitä, että ensimmäinen kahdeksan kuukautta odotettiin, että se tukijärjestelmä saadaan valmiiksi, ja sitten kun sitä pystyttiin hakemaan, on odotettu niitä päätöksiä. Viimeksi muutama viikko sitten meidän alueemme maakuntalehdessä Kalevassa oli kirjoitus siitä, että jonot näiden tukijärjestelmien päätöksen odottamisessa ovat 8—10 kuukautta. Ei voi kuin ihmetellä, miksi tämän tukijärjestelmän sijaan ei voitu tehdä näitä energiaremonttien kannustimia, tukia, nimenomaan tämän kotitalousvähennyksen kautta.

Kokoomus esittää, että kotitalousvähennys pitäisi nostaa 5 000 euroon ja että työkorvauksen vähennyskelpoisuutta, prosenttiosuutta, pitäisi nostaa 60:een ja palkkakorvausten osalta 40 prosenttiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

18.12 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tietenkin on myönteistä, että... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni päälle, kiitos.

No niin, puhemies. — Eli tietenkin on myönteistä se, että nyt sitten esitetään nimenomaan parannuksia kotitalousvähennyksiin, ja on myös järkevää, että kaikenlainen tuki on mahdollisimman kustannustehokasta ja että ne myös hyviä tavoitteita toteuttavat, ja siksi on mielestäni ihan oikein, että esimerkiksi nyt, kun tässä tätä kotitalousvähennystä kohennetaan, niin tässä on kuitenkin tämmöistä kokeiluluonteisuutta myös mukana, eli että siis parin vuoden kokeilun jälkeen katsotaan, mitkä ovat sen vaikutukset, tämän parannuksen vaikutukset työllisyyteen, ja sitten sitä vielä tutkitaan ja katsotaan, jotta voisimme koko tukijärjestelmästä saada mahdollisimman hyvän, ja sitä voidaan kehittää jatkossa, eli siinä mielessä suunta on täysin oikea.

Ja, puhemies, kyllä tietenkin pidän erittäin myönteisenä sitä, että tässä nimenomaan nyt tuetaan tätä öljylämmityksestä luopumista näillä esityksillä määräajaksi sitten vuoteen 2027 asti, eli tässähän on ihan myönteistä. Ja samoin todetaan sitten se, minkä hallitus sopi tuolla omassa budjettiriihessään, että nyt sitten selvitetään paitsi tätä laajennusta kerrostaloihin, niin kuin tuossa kerroin, niin myös mahdollisuutta käyttää kotitalousvähennystä muihin energiaremontteihin, eli ihan hyvä suunta on tässä.

Kun mietitään koko kotitalousvähennystä, niin itse suhtaudun siihen sinänsä hyvin myönteisesti, mutta pidän selvänä, että siinä on kehitettävää. Olen jo pitkään puhunut tästä asunto-osakeyhtiöiden tilanteesta. Pidän merkittävänä, että valiokunta nostaa koko valio-

kunnan tasolla nyt tämän yksinelävien osuuden sekä sen, mikä jo hallitusohjelmassa on kirjattuna, että samaan aikaan tulee katsoa, miten löydämme tukimuotoja, jotka kohdentuvat tätä päivää paremmin myös pienituloisille. Ja tarkkaan kuunnellessani en huomannut, että välttämättä tämä ylärajan nosto 5 000:een, joka on kokoomuksen ehdotus, tätä tarkoitusta palvelisi enemmän — taitaisi mennä sinne suurituloisten puolelle tämä uudistus.

Mutta, puhemies, kaiken kaikkiaan on mahdotonta näitä kaikkia kommentoida, varsinkin, kun tässä esittelen koko valiokunnan mietintöä, mutta pistän paljon arvoa sille ensi viikon keskustelulle. Pääsemme henkilökohtaisesti puhumaan jälleen veropolitiikasta. Todettakoon kuitenkin tässä yhteydessä, kun usein sanotaan, että tämä hallitus kovasti veroja korottaa, että kaiken kaikkiaan tämän TVL-esityksen veroja keventävä vaikutus on 578 miljoona, eli siis tässä kevennetään liki 600 miljoonalla verotusta, että siinä mielessä pyytäisin kiinnittämään huomiota tähän suuntaan, mihin tässä mennään. Itse pidän oikeudenmukaisesta verotuksesta: mielestäni pieni- ja keskituloisen pitää päästä vähemmällä verotaakalla, [Puhemies: Kiitoksia!] mutta sitten taas veropohjaa laajentamalla saamme enemmän omaisuuksien verotusta mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

18.15 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron sen takia, että eduskunnan pöytäkirjaan ei vain kenellekään, joka sitä sattuu joskus lukemaan, jää käsitystä, että kansanedustaja Markku Eestilä ei ymmärtäisi, että kaikilla ei ole varaa ostaa sähköautoa. Kaikki ne puheenvuorot, mitä minä olen täällä kymmenen vuoden aikana pitänyt, ovat lähteneet siitä, että meillä on paljon sellaisia ihmisiä, joilla ei ole mitään mahdollisuutta ostaa sähköautoa, ei mitään mahdollisuutta ostaa uutta autoa eikä mitään mahdollisuutta ostaa edes yli 10 000 euroa maksavaa käytettyä autoa. [Leena Meri: Hyvä!] Tämä on varmasti minulla ihan hallussa ollut jo kymmeniä vuosia, niin että se on kyllä täydellinen väärinkäsitys.

Mutta sen verran perussuomalaisille sanon, että minusta teidänkin kannattaisi tulla kokoomuksen linjoille ja lähteä ajamaan sitä oikeudenmukaista linjaa, että me poistamme autoveron asteittain esimerkiksi neljän vuoden aikana tai viiden vuoden aikana, jotta se kynnys ostaa uusi auto olisi mahdollisimman monelle alhainen. Eikä se ollenkaan tarkoita sitä, että joku ostaa sähköauton tai ladattavan hybridin, vaan meillä pitää olla ihmisillä valinnanvapaus siinä, minkälaisia autoja he ostavat. Ja pohjoisessa ja Itä-Suomessa edelleen monista eri syistä tarvitaan vähän muuta kuin sähköautoa, [Leena Meri: Kyllä!] ja käytännön ratkaisut pitää jättää ihmisille itselleen. Aina olen korostanut, kuten edellisessä puheenvuorossa, sitä, että meidän pitäisi luottaa, että Euroopan unioni Euroopassa säätelee päästövähennystä. [Leena Meri: Ei nyt mitään EU:ta lisää, ei ei!] Autotehtaat ovat koko ajan alenevalla uralla, niin että heidän täytyy saavuttaa tietyt keskimääräiset päästötavoitteet autoilla. Ja itse asiassa, jos aivan rehellisiä ollaan ja mietitään vähän matematiikkaa ja suhteellisuutta, niin kunhan vain uusia ja turvallisempia autoja ostetaan, niin se on aivan sama, mitä tänne Suomeen ostetaan. Siitä eivät globaalit ilmastopäästöt muutu miksikään. Ratkaiseva tekijä on se, mitä autotehtaat myyvät. [Leena Meri: No äskenhän sanoit, että pitää säädellä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

18.17 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Eestilälle voin kyllä todeta, että olemme kyllä tässä autoveroasiassa aika pitkälti samalla linjalla, ja varsinkin tähän sähköautojen tilanteeseen Itä- ja Pohjois-Suomeen nähden ajatukseni ainakin henkilökohtaisesti osui kohdalleen.

Arvoisa puhemies! Muistutan kyllä itseäni, että nyt puhutaan tuloveroasteikoista, eikä autoverosta, [Puhemies: Kyllä! — Puhuja nauraa] mutta kun edustaja Eestilä sen herätti tuossa noin, niin joku ajatus — vain se, että vuonna 15, kun perussuomalaiset tulivat hallitukseen, niin silloin meidän vaatimuksenamme oli autoveron alentaminen, ja minä uskon, että kyllä me edelleenkin sillä linjalla olemme, mutta tietysti talous vaihtelee ja jostakin näitä verotulojakin pitää saada, ja tällä hetkellä ainakin henkilökohtaisesti näkisin, että tuloverotuksen — ja nimenomaan työn verotuksen — keventäminen on tärkeä asia.

Meillä on edelleen valtava työttömyys, ja kyllä se työpaikan vastaanottamisen kynnys on aika isolta osin siinä, että verotus on kireä ja tekee työn tekemisen, varsinkin esimerkiksi etäämmällä työssäkäynnin, nämä polttoaineen hinnat lisäksi huomioon ottaen, kannattamattomaksi, ja kun me emme voi lähteä siitä, että sosiaaliturvaa leikattaisiin — kokoomuksella saattaa olla sellaisiakin ajatuksia jossain määrin, mutta se ei ole kohtuullista, että tehtäisiin sosiaaliturvaan leikkauksia, koska se iskisi niihinkin, jotka ovat aivan aidosti sosiaaliturvan tarpeessa — eikä siltä puolelta voida työllistymiskynnystä alentaa, niin verotus on silloin sitten toinen sellainen tekijä, minkä kautta sitä voidaan alentaa. Ehkä pientä eroa meillä on sitten taas tässä työn verotuksessa, että kokoomus on helposti painottanut niitä suurimpia tuloja, niitten verotuksen keventämistä, kun meillä on pääpaino ollut pieni- ja keskituloisten puolella, jossa se työllisyyskysymyskin, ja -näkökulma, on keskeisempi ja tärkeämpi. Myönnämme toki sen, että meillä progressio on ankara. Suurista tuloista menee prosentuaalisesti kovat verot, mutta ehkä se ei ole kuitenkaan se pahin ongelma, vaan se, että ihmisillä ei ole työtä tai ettei ole kannattavaa ottaa työtä vastaan.

Sitten tässä yhteydessä totean, että meillä on tässä myös eläketulovähennys, jota haluamme kuljettaa rinnalla, jotta ne noin miljoona ansioeläkkeellä olevaa ihmistä saavat myös ostovoimaansa sen lisäyksen, [Leena Meri: Joista Kiljunenkin kantaa huolta!] minkä he todella ansaitsevat, kun ovat tämän hyvinvointiyhteiskunnan rakentaneet ja rahoittaneet tähän asti, tai menneinä aikoina.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on todella se, että verotusta kevennetään määrätietoisesti niin, että ostovoima lisääntyy ja ostovoiman lisääntyessä työllisyys paranee eli se ketju pyörii niin, että ostovoiman lisääminen lisää palvelujen kysyntää, ja palvelujen kysyntä lisää työpaikkoja. Lisäksi verotuksen keventäminen pienentää, jopa poistaa työmarkkinoilta palkankorotusvaatimukset, mikä sitten taas helpottaa yrityksiä, jotka maksavat ne palkat, ja kun työvoimakulut yrityksissä alenevat, niiden kilpailukyky paranee ja ne pystyvät työllistämään entistä enemmän.

Arvoisa puhemies! Viime syksynä — tosiaan, vuosi sitten — kysyin valtiovarainvaliokunnassa asiantuntijoilta, kansantaloustieteilijöiltä, tätä asiaa, ja he sanoivat silloin, että ei ole oikea aika keventää verotusta, kun on toisaalta taloudelliset vaikeudet, oli silloin erityisesti, ja toisaalta sitten talous oli lähdössä kasvuun. Voi kysyä, että milloin se on se oikea aika, ja kun tänäänkin tuli tietoa, että ensi vuonna talouskasvu jo alkaa hiipua, niin ensi vuosi on varmaan oikea aika alentaa verotusta ja pyöräyttää tätä yhteiskunnan, kansantalouden, pyörää niin, että työllisyys paranee, yritysten kilpailukyky paranee ja sitä kautta palkkasumma kasvaa ja verotulot kasvavat. Eli siinä tilanteessa, ja varsinkin kun ollaan nollakorkotasossa tai miinusmerkkisessä tasossa velan suhteen, ei ole valtavan suuri riski

ottaa sitä hyötyä, mikä järkevällä, oikein kohdennetulla — pieni- ja keskituloisiin kohdennetulla — veronkevennyksellä saavutetaan, ja tähän vastaa perussuomalaisten vastalause juuri oikein, niin kuin täällä on edustaja Vähämäki todennut. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

18.23 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! On totta, että nyt hallitus yrittää korjata näitä alkukauden muutoksia ja virheitä tämän kotitalousvähennyksen osalta ja esittää määräaikaisia korotuksia. Jos mietitään näitä energiaremontteja, niin nyt sitten on kyse siitä, että on kaksi järjestelmää käytössä. On tämä lainsäädäntö, joka on tehty näihin energiatukiavustuksiin, siihen liittyvät eurot ja myöskin siihen liittyvä hallinto ja byrokratia. Mehän laitettiin ihan ARAlle lisämäärärahoja sekä viime että tälle vuodelle pelkästään siihen, että saadaan tämä tukijärjestelmä käsiteltyä, ja silti siellä on siis 8—10 kuukauden jonot parhaillaan. Siinä mielessä näitten energiatukien osalta tämä kotitalousvähennys olisi ollut se oikea ratkaisu jo silloin kaksi vuotta sitten, kun me tiedetään, että ei olisi tarvinnut kuin tämän pienen tuloverolain muutoksen ja päätöksen osalta tehdä tätä hallintobyrokratiaa ollenkaan eikä laittaa uusia työntekijöitä valtiolle siihen, että käsitellään näitä avustusjärjestelmiä. Vaikkakin tämä tulee jälkikäteen, niin toivottavasti nyt sitten samalla, kun parin vuoden päästä arvioidaan sitä, miten tämä kotitalousvähennys on vaikuttanut, myöskin mietitään sitä, mikä on vaikuttavuus tämän energiatukijärjestelmän kanssa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

18.25 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tähän loppuun haluan ihan vain todeta, että kiitos kuitenkin jaostolle yhteistyöstä sinänsä. Mielestäni, kun puhutaan veropolitiikasta, ollaan aika ytimessä tällaista talouspolitiikkaa, ja siksi on varsin luonnollista, että eri puolueilla on erilaisia vaihtoehtoja. Sen takia olen sanonut täällä kyllä, että odotan kuin kuuta nousevaa ensi viikon keskustelua ja sitä, kun näemme nämä vaihtoehtobudjetit. Nimittäin itse ainakin pidän sitä verolinjaa, minkä tämä hallitus on valinnut, kovin oikeudenmukaisena, hyvänä ja oikeana, nimittäin sitä, että emme lähde kenenkään tuloverotusta kiristämään. Päinvastoin pieni- ja keskituloiset ovat saaneet alkuvaiheessa selkeämmin kevennyksen, ja nyt tulee kevennykset kaikille, joilla taataan se, että verotus ei nouse, ja samaan aikaan ollaan sitten sitä tarvittavaa verotuloa tavoittelemassa tämän veropohjan laajennuksen kautta, joka tapahtuu toisaalla muiden esitysten kautta.

Mielestäni on täysin oikein, että kun sanomme, että olemme tässä taloustilanteessa samassa veneessä, niin sinne on saatava lisää soutajia myös hyväosaisista ja niistä tahoista, jotka tällä hetkellä pystyvät välttelemään verotusta tai tulevat verotetuiksi kovin matalasti. Esimerkiksi erilaiset isot sijoitustuotot ja muut, jotka nyt valuvat usein ulkomaille veroparatiiseihin, on ihan oikeudenmukaista laittaa verolle, niin että koko suomalainen kansantalous ja ennen kaikkea Suomen kansa saavat lisää verotuloja, koska niitä me myös tarvitsemme. Olisi ihan mukavaa sanoa, että verot valtion maksettaviksi, kaikki, tässä, heti, nyt, mutta sitten kuitenkin me tiedämme sen — kuten noissa aiemmissa pykälissä enemmänkin keskustelimme esimerkiksi menokehyksestä ja siitä, että sieltä pitäisi kovasti leikata — että kyllä me tarvitsemme jatkossa rahaa hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon, vanhustenhoivaan, lastenhoivaan, koulutukseen, kaikkeen tähän tärkeään, ja siksi emme ihan pienellä verotuksella selviä. Mutta missään nimessä verotuksella ei tule kurjistaa ihmisten osto-

voimaa — pienituloiset eläkkeensaajat ovat tulonsa ansainneet — ja samaan aikaan sitten verotusta tulee oikeudenmukaistaa.

Tämä oli nyt ehkä oma näkemykseni ensi viikkoa peilaten. Tässä yhteydessä haluan kiittää yhteistyöstä, ja on aivan luonnollista, että oppositiolta on vastalauseet, ja ensi viikolla pureudumme niihin sitten tarkemmin. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 34 a luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 89/2021 vp
Lakialoite LA 41/2019 vp
Toimenpidealoite TPA 158/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 15/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.28 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana esittelen mietinnön. Esityksessä ehdotetaan muun muassa muutettavaksi rikoslain terrorismirikoksia koskevaa 34 a -lukua. Keskeisimmät ehdotetut muutokset ovat terroristiryhmiin liittyvien säännösten soveltamisalan laajentaminen säätämällä rangaistavaksi yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää, ja terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen säätäminen rangaistavaksi.

Esityksessä ehdotettujen lainsäädäntömuutosten valmistelun taustalla ovat suomalaisten kotiuttamiseen al-Holin leiriltä liittyvät, hallituksen joulukuussa 2019 tekemät linjaukset lainsäädännön tarpeellisista muutoksista. Tuolloin heräsi erityisesti kysymys terroristijärjestöihin ja -ryhmiin liittyvän sääntelyn kattavuudesta ja vertailukelpoisuudesta muiden valtioiden lainsäädäntöihin verrattuna. Esitys perustuu työryhmän työhön.

Mietinnössään valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen terrorismirikoksia koskevaa lainsäädäntöä ja sen kattavuutta on arvioitu hallituksen linjauksen myötä perusteellisesti lain valmisteluprosessissa. Valiokunta korostaa, että terrorismirikoksia koskevan säännöstön on tärkeää olla kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavan rikollisuuden torjumiseen.

Lakivaliokunta pitää esityksen tavoitteita perusteltuina ja asianmukaisina. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että ehdotetulle sääntelylle on painava yhteiskunnallinen tarve ja hyväksyttävät perusteet. Valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomana. Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa todennut,

että tunnusmerkistö on sen aikaisempi terrorismirikoksia koskeva tulkintakäytäntö huomioiden rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vähimmäisvaatimukset täyttävä. Perustuslakivaliokunta totesi, että sääntelyä on sen soveltamisen kannalta kuitenkin syytä täsmentää niin, että siitä nyt ehdotettua paremmin käyvät ilmi edes keskeisimmät ryhmän rikollisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät.

Nyt ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuja tehtäviä ei esityksen perusteluiden mukaan voi luetella tyhjentävästi, mihin vaikuttaa se, että tällaiset toimet voivat ajan kulumisen myötä muuttua. Esityksen perusteluissa lisäksi katsotaan, että kohdassa tarkoitettuja tehtäviä rajataan hyväksyttävällä tavalla kohdan perusteluissa. Hallituksen esityksen perusteluissa on esitetty esimerkein, millainen toiminta täyttää pykälän mukaisen rikoksen, ja tuodaan esiin toisaalta myös esimerkkejä tilanteista, joita ei voida pitää olennaisena tehtävänä. Perusteluissa tuodaan esiin myös rajat, joita kansainvälinen humanitäärinen oikeus asettaa terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamiselle.

Lakivaliokunta on mietinnössään arvioinut varsin perusteellisesti terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa rangaistussäännöksessä tarkoitetun olennaisen tehtävän osalta pykälän perusteluissa olevaa rangaistavuuden rajausta koskien pelkkää oleskelua terroristiryhmän hallitsemalla alueella, omaa perhettä palvelevia kotitaloustehtäviä tai lasten hoitamista. Esityksen perusteluiden mukaan mainitussa toiminnassa on kyse henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvasta ja muusta tavanomaisesta rankaisemattomasta toiminnasta, josta on erotettava terroristiryhmää ja sen useita jäseniä laajemmin palvelevat rikollisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät, joiden voidaan katsoa merkitsevän terroristiryhmän jäsenen toimivalmiudesta huolehtimista.

Lakivaliokunta pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen noudattamista rangaistussäännösten valmistelussa olennaisen tärkeänä. Hallituksen esitystä sekä saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta katsoo, että ehdotettu rikoslain terroristiryhmän toimintaan osallistuminen täyttää sääntelyn täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen liittyvät vähimmäisvaatimukset. Valiokunta katsoo, että säännöksen soveltamisen tai laillisuusperiaatteen kannalta ei ole saavutettavissa merkittävää lisäarvoa sisällyttämällä esimerkkitapauksia pykälän säännökseen. Lisäksi siihen, mitä kohdan perusteluissa mainittuja tekotapoja ja miten kuvattuina sisällytettäisiin säännökseen, liittyy merkittäviä rajanvetokysymyksiä. Edellä todetun valossa valiokunta pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana.

Uutena terrorismirikoksena säädettäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jolla kehotettaisiin tai houkuteltaisiin värväytymiseen terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen. Kehotuksesta tai houkuttelusta ei edellytettäisi aiheutuvan rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen vaaraa. Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rahoittaminen ja matkustaminen toiseen valtioon sellaisen julkisen kehotuksen tekemistä varten tulisivat rangaistavaksi terrorismirikoksen rahoittamisena ja matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossaan todennut, että ehdotuksen seurauksena syntyvä tilanne, jossa hyvin samantyyppinen kehottamisteko voi tulla rangaistavaksi kahden eri säännöksen perusteella riippuen siitä, onko terroristinen tarkoitus kytkettävissä kehottamiseen vai kehottamisen kohteena olevaan tekoon ja aiheutuuko kehottamisteosta konkreettinen vai abstraktinen rikoksen vaara, on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja siihen liittyvän täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta

varsin vaikeaselkoinen. Perustuslakivaliokunta on todennut, että säätelyä olisi syytä täsmentää ja selkeyttää.

Valiokunta kuitenkin korosti, että suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta rangaistavaksi säädettävän julkisen kehottamisen sisältö on erityisen moitittavaa ja puuttuminen siihen rikosoikeuden keinoin tärkeää myös ihmisten perusoikeuksien suojelemisen kannalta. Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu säännös ei muodostu hyväksyttävyys- ja oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta ongelmalliseksi.

Lakivaliokunta on arvioinut tuota asiaa erityisesti sääntelyn mahdollisen selkeyttämis- ja täsmentämistarpeen kannalta perustuslakivaliokunnan näkemysten pohjalta. Lakivaliokunnan mielestä hallituksen esityksen perustelulausumista riittävän selkeästi ilmenee, että nimenomaan terrorismirikosten tekemiseen kehottavien julkisten kehottamistekojen rangaistavuus määräytyy jatkossa ainoastaan nyt ehdotetun uuden pykälän mukaan, eli kyse on erityissäännöksestä. Lakivaliokunta kuitenkin katsoo, että terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisarvioinnin yhteydessä on syytä arvioida myös kehottamisrikoksia koskevan sääntelyn toimivuus ja selkeys.

Lakivaliokunta on mietinnössään kiinnittänyt huomiota jo aiempien lainsäädäntöhankkeiden yhteydessä terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaistarkastelun tarpeeseen. Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että tulevassa kokonaisarvioinnissa arvioidaan lainsäädännön toimivuutta, ilmiöiden kehittymistä ja keskeisten verrokkimaiden lainsäädännön ja käytännön kehitystä myös perheenjäsenten mahdolliseen rikolliseen toimintaan liittyvien kysymysten osalta.

Hallituksen esityksen yhteydessä on käsitelty myös lakialoite ja toimenpidealoite. Koska lakivaliokunta puoltaa terrorismiryhmän toimintaan osallistumisen säätämistä rangaistavaksi hallituksen esityksen pohjalta, valiokunta ehdottaa, että aloitteet hylätään.

Lakialoite sisältää lisäksi ehdotuksen kansalaisuuslain muuttamiseksi siten, että kansalaisuuden menettämisen perusteena olevan tuomitun rangaistuksen pituutta lyhennetään. Vaikka lakivaliokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä, valiokunta pitää kuitenkin erittäin tärkeänä, että myös kansalaisuuslain soveltamiskäytäntöä seurataan ja arvioidaan sekä tarvittaessa ryhdytään lainsäädäntötoimiin, mikäli se osoittautuu aiheelliseksi.

Valiokunnan päätösesityksenä on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esityksen lakiehdotukset sekä hylkää lakialoitteeseen sisältyvät lakiehdotukset sekä toimenpidealoitteen. Mietintö ei ole yksimielinen, ja se sisältää pykälämuutosesityksen ja lausumia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

18.38 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Rikosvastuu ei toteudu terrorismirikoksissa Suomessa. Suomessa on tuomittu terrorismista vain yksi henkilö, Turun puukkoiskun terroristi. Muissa Pohjoismaissa ja Euroopan maissa tuomioita on langetettu useita myös al-Holin leiriltä palanneille naisille. Terrorismioikeudenkäyntejä on ollut Suomessa vain neljä kahden vuosikymmenen aikana. Syytteet ovat kaatuneet erityisesti näytön puutteeseen.

Tapauksia ei etene edes esitutkintaan. Julkisuudessa suojelupoliisi on tuonut esille huolen siitä, ettei esitutkintoja terrorismirikoksissa käynnistetä, vaikka perusteita olisi. Ulkomailla tapahtuneiden terrorismirikosepäilyjen osalta esitutkinnan käynnistämisestä päättää poliisin sijaan valtakunnansyyttäjä. Näyttääkin siltä, että jostain syystä terrorismirikok-

sissa on rikoslain tunnusmerkistöjen aukkojen lisäksi tosiasiassa korkea tuomitsemiskynnys, syyttämiskynnys ja esitutkintakynnys. Tämä on kestämätöntä.

Supon julkisuuteen antamien tietojen mukaan Suomesta on lähtenyt Syyrian ja Irakin konfliktialueille yli 80 tunnistettua henkilöä, joista arviolta noin parikymmentä on palannut Suomeen. Todennäköisesti lähtijöitä on ollut enemmän. Monet heistä ovat todennäköisesti palvelleet Isis-terroristijärjestöä. He ovat siis omasta vapaasta tahdostaan lähteneet palvelemaan maailman raakalaismaisinta terroristijärjestöä, joka haluaa brutaaleilla keinoilla tuhota vääräuskoiset. He ovat kääntäneet selkänsä suomalaiselle yhteiskunnalle ja arvoillemme. He ovat lähteneet taistelemaan toisten ihmisarvoa, vapautta, koskemattomuutta, turvallisuutta ja demokratiaa vastaan.

Arvoisa puhemies! Lainsäätäjän tehtävä on huolehtia siitä, että ainakaan laissa ei ole terroristisen toiminnan mentävää aukkoa. Suomi on tähän asti täyttänyt kriminalisoinneissa lähinnä kansainvälisten ja eurooppalaisten velvoitteiden vähimmäisvaatimukset, ei kattavampia kriminalisointeja, kuten muut Euroopan maat. Tästä syystä tein edustaja Kauman kanssa loppuvuonna 2019 lakialoitteen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kriminalisoinnista sekä lakialoitteen kansalaisuuden poistamiseen johtavan terrorismituomion vähimmäispituuden alentamisesta. [Sebastian Tynkkynen: Omanne eivät tukeneet sitä!]

Terroristijärjestön toimintaan osallistuminen ja kuuluminen on nimenomaisesti kriminalisoitu useissa maissa, kuten Norjassa, Tanskassa, Ranskassa ja Kanadassa. Näissä maissa on annettu tuomioita myös Isisin kalifaatista palanneille.

Arvoisa puhemies! Hallitus käynnisti alkuvuonna 2020 terroristilakeja koskevan työryhmätyön, ja hallituksen esitys on ollut nyt siis eduskuntakäsittelyssä. Lakivaliokunta puoltaa sitä, että rikoslailla rangaistavaksi säädetään yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää, ja että terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen säädetään rangaistavaksi. On tärkeää, että lakialoitteessamme esitetty voimassa olevaa pykälää kattavampi terroristisen toiminnan kriminalisointi nyt etenee. Kuten perustuslakivaliokunnan antamassa lausunnossa on todettu, terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakava luonne on otettava huomioon myös arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta. Sääntely on tärkeää perusoikeuksien suojelun kannalta. Suomeksi sanottuna terrorismiin, poikkeuksellisen vakavaan koko yhteiskuntaan kohdistuvaan rikollisuuden muotoon, tulee vastata kovillakin keinoilla suomalaisten turvallisuuden ja muiden perusoikeuksien suojaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Pelkäänpä, että siitä huolimatta, että terroristiseen toimintaan osallistuminen saadaan tällä lainmuutoksella entistä laajemmin rangaistavaksi, hallituksen esitys ei vastaa kattavuudeltaan esittämäämme pykälää. Kuten valiokunnan mietinnössäkin on todettu, ongelmaksi jää sellainen selvästi terroristijärjestöä palveleva toiminta, joka ei täytä olennaisen tehtävän edellytystä. Erityisesti kyse on kotona tapahtuvasta toiminnasta, joka tosiasiassa vaikuttaa myönteisesti terroristiryhmän toimintaedellytyksiin, kuten kotitaloustehtävät ja lasten hoitaminen.

Hallitus on palauttanut Suomeen al-Holin leiriltä Isisin jihadistitaistelijoiden vaimoja. Ainakaan toistaiseksi esitutkintaa ei ole julkisuuden tietojen mukaan käynnistetty eikä syytteitä ole nostettu. Sen sijaan Norjassa Isis-nainen on tuomittu osallistumisesta terroristiorganisaation toimintaan perusteilla, jotka liittyvät kodin ja lasten hoitamiseen. Kuitenkin hallituksen esityksessä on todettu: ”Mainitun kaltaisessa toiminnassa on kyse henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvasta ja muusta tavanomaisesta rankaisemattomasta toiminnasta, josta on erotettava terroristiryhmää ja sen useita jäseniä laajemmin palvelevat rikol-

lisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät, joiden voidaan katsoa merkitsevän terroristiryhmän jäsenten toimintavalmiudesta huolehtimista".

Arvoisa puhemies! Näyttääkin siltä, että hallituksen näkemys, johon lakivaliokunnan enemmistö on yhtynyt, on jollain tavalla sokea sille tosiasialle, että Isisin kaltaisen terroristijärjestön toiminnan olennainen osa on perheen valjastaminen osaksi terroristiryhmän toimintaa ja ryhmän tavoitteiden saavuttamista. Tuenkin lakivaliokunnan oppositioedustajien vastalauseen muutosehdotusta, jonka mukaan kriminalisoitavaksi tulisi myös toimiminen tavanomaisissa kotitaloustehtävissä sekä lapsista huolehtiminen, kun sillä vaikutetaan myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin. Tähän myös lakivaliokunnan kokoomusedustaja on yhtynyt. [Leena Meri: Ei kaikki!] Tämä vastaa myös paremmin lakialoitteessamme esitettyä kattavaa terroristijärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointia. Kiitän myös siitä, että vastalauseessa on asetuttu kannattamaan esittämäämme kansalaisuuslain muutosta, jossa Suomen passi otetaan pois maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella nykyistä lyhyemmän tuomion perusteella.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

18.45 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Suomi on historiassaan suhtautunut kansainväliseen terrorismiin valitettavan sinisilmäisesti, aivan kuten edustaja Vestman äsken ansiokkaasti totesi. Meillä on ollut epätodennäköistä joutua vastuuseen teoistaan, ja jos niin on käynyt, tuomiomme ovat olleet kansainvälisesti vertaillen lieviä. Erityisen lieviä ne ovat olleet, koska pääsääntöisesti ensikertalainen istuu vankeustuomiostaan korkeintaan puolet. Ensikertalainen voi olla vieläpä useampaan kertaan. Olemme olleet valmistautumattomia. Valmistautumattomina olemme seuranneet maailman menoa ja saaneet siitä esimakua itsekin. Suomi on ollut Länsi-Euroopan mittapuulla muslimivähemmistömme lukumäärään suhteutettuna suurmaa esimerkiksi jihadististen terroriorganisaatioiden värväys- ja tukialueena. Jostakin syystä juuri Suomesta lähti suhteellisesti huomattava määrä väkeä Isisin riveihin.

Käsillä oleva lakiehdotus vie terrorismilainsäädäntöämme oikeaan suuntaan, mutta valitettavasti se on monessa suhteessa riittämätön. Rikoslakimme on tekokeskeistä: kun teet näin, seuraamus on tällainen. Mutta miten tekokeskeinen lähestyminen toimii terrorismiin? Terrori-iskun välittömiä uhreja ovat tietysti ne, joihin väkivaltainen teko kohdistuu. Terrorismilla on kuitenkin aina myös muita tavoitteita ja kohteita. Sen tarkoituksena on murtaa kansalaisten turvallisuuden tunne ja luottamus. Terroristi haluaa levittää kauhua ja pelkoa koko väestöön. Terroristiset iskut ovat vakavia hyökkäyksiä yhteiskuntaamme, elämäntapaamme ja arvojamme vastaan. Kysymys ei ole vain niistä usein sattumanvaraisista ihmisistä, joihin luodit, autot, pommit tai puukoniskut osuvat. Kysymys on meistä kaikista. Meistä jokainen on terrorismin uhri. Terrorismi on teko silloinkin, kun varsinainen isku on jo ohi.

Terrorismissa rikollisena tekona pitää nähdä iskun suoranaisen toteutuksen lisäksi myös terrorismin edistäminen ja terroristisessa organisaatiossa toimiminen. Esimerkiksi Isisin riveihin liittyneet eivät yleensä lähtiessään ole tienneet, mitä konkreettista, yksittäistä tekoa he ovat menneet tekemään. Varmuudella he ovat kuitenkin tienneet, millaiseen toimintaan he ovat lähtemässä mukaan. Isis-kalifaatti ei nimittäin suinkaan pyrkinyt omassa propagandassaan vähättelemään äärimmäisen väkivaltaista julmuuttaan. Päin vastoin, sillä suo-

rastaan ylpeiltiin. Terrorismilainsäädäntöön ei tarvita al-Holin jihadistinaisten kokoista porsaanreikää.

Arvoisa puhemies! Meidän on ajateltava terroristisen toiminnan luonne toisin. Meidän pitää kriminalisoida se, että joku matkustaa liittyäkseen terroristijärjestöön. Meidän pitää kriminalisoida kaikki terrorismin tukeminen ja mahdollistaminen. [Sebastian Tynkkynen: Kyllä!] Meidän on osoitettava, että olemme tosissamme. Terrorismirikoksen enimmäisrangaistuksen pitää olla elinkautinen vankeus, ja rangaistusten pitää olla kautta linjan tuntuvia. Terrorismirikoksen pitää kaikissa tapauksissa voida johtaa Suomen kansalaisuuden menettämiseen. Pysyvä oleskelulupa pitää voida peruuttaa ja määrätä maahantulokielto ulkomailla oleskelevalle terroristille. Terrorismirikokset eivät saa vanhentua.

Olen jokseenkin vakuuttunut siitä, että käsillä olevaa lainsäädäntöä vaivaa sama ongelma kuin nykyisiä lakejammekin. Näyttökynnys on hilattu niin korkealle, että sen ylittäminen on kohtuuttoman vaikeaa. Tästä seuraa, ettei syytteitä nosteta eikä tuomioita langeteta. Lopulta ketään ei tuomita.

Terrorismirikosten selvittäminen vaatii paljon kansainvälistä yhteistyötä. Terrorismiin puuttuminen vaatii erityistä osaamista poliisin lisäksi myös syyttäjiltä ja tuomareilta. Olisi ehkä tarpeen miettiä, voisimmeko keskittää kaikki terrorismiprosessimme syyttäjille ja tuomareille, joilla on erityistä osaamista sekä lainsäädännön että terrorismin käytäntöjen suhteen.

On tärkeää, ettei Suomi tarjoa terroristille levähdyspaikkaa tai turvaa. Meidän on huolehdittava siitä, että selvien terrorismirikosten tapahduttua esitutkintoja käynnistetään, syytteitä nostetaan ja tuomioita annetaan. On tärkeää, että terroristi tietää jäävänsä kiinni ja joutuvansa kohtaamaan tekojensa seuraukset. Ei voi olla niin, että kriisialueilla toiset maksavat kalliisti virheistään, kun taas samaan toimintaan osallistuneet suomalaiset pelastetaan tänne levittämään myrkyllistä ideologiaansa ja kasvattamaan seuraavaa jihadistipolvea. Se ei yksinkertaisesti ole oikein.

Arvoisa puhemies! Tämä laki on askel oikeaan suuntaan. Askel on kuitenkin valitettavasti liian lyhyt. Se on riittämätön välittämään tarpeeksi jämäkkää viestiä siitä, että me emme hyväksy terrorismia missään muodossaan. Me tarvitsemme enemmän ja ryhdikkäämpiä toimenpiteitä. Valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen lausumaehdotukset ovat kannatettavia. Niiden lisäksi meidän tulee olla jatkuvasti valmiita tilkitsemään lainsäädäntömme reikiä ja tarkastelemaan uudestaan lakiemme toimivuutta. Terroristeilla ei ole mitään paikkaa Suomessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tynkkynen.

18.50 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä olisi nyt tarkoitus muuttaa ja täydentää tällä hallituksen esityksellä, jota nyt käsittelemme. Hallituksen esityksen mukaan terroristiryhmiin liittyvien säännösten soveltamisala laajenisi merkittävästi, kun terroristiryhmän toiminnan edistämisen rikosnimike muutettaisiin terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi ja rangaistavaksi tulisi yleisesti se, että henkilö hoitaa terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Uutena terrorismirikoksena säädettäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, ja terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rahoittaminen ja matkustaminen toiseen valtioon sellaisen julkisen kehottamisen

tekemistä varten tulisivat rangaistaviksi terrorismirikoksen rahoittamisena ja matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten.

Perussuomalaisten mukaan esitetyt muutokset ovat tarpeellisia vastatessaan moniin niihin ongelmakohtiin, joita terrorismirikoksia koskevassa sääntelyssä on havaittu. Esitetyt laajennukset ovat keskeisiä sen varmistamiseksi, että terroristiryhmien toimintaa aktiivisesti tukevat henkilöt on mahdollista saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen toiminnastaan. Me perussuomalaiset olemme kuitenkin huolissamme siitä, että ehdotettuun sääntelyyn jää aukkoja.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta olennaisen tehtävän hoitamista olisi kaikkien sellaisten terroristiryhmän rikollisten päämäärien kannalta merkityksellisten tehtävien hoitaminen, jotka konkreettisesti edistävät tai auttavat terroristiryhmän tavoitteena olevien tai sen jo suunnittelemien rikosten tekemistä tai muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen. Tehtävän hoitaminen edellyttäisi toisin sanoen aktiivista toimimista terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Riittävää rangaistusvastuun syntymiseksi ei siten olisi se, että henkilö on passiivisesti jossakin muodollisessa asemassa terroristiryhmässä tai että hänen hoidettavakseen on annettu tehtävä, jonka mukaisia toimia hän ei kuitenkaan tosiasiallisesti tee. Olennaisena tehtävänä ei voitaisi myöskään pitää esimerkiksi pelkästään oleskelua terroristiryhmän hallitsemissa tiloissa tai hallitsemalla alueella tai sitä, että henkilö toimii tavanomaisissa, omaa perhettään palvelevissa kotitaloustehtävissä taikka huolehtii lapsistaan tai muiden lapsista.

Hallituksen esityksessä ehdotettujen lainsäädäntömuutosten valmistelun käynnistämisen taustalla on suomalaisten kotiuttamiseen al-Holin leiriltä liittyvä hallituksen joulukuussa 2019 tekemä linjaus terrorismirikoslainsäädännön tarkastelusta ja tarpeellisten lainsäädäntömuutosten tekemisestä.

Arvoisa puhemies! Tämä asia on niin tärkeä, että jatkan vielä uudella puheenvuorolla, kun nyt aika meinaa loppua. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika ei kyllä vielä meinannut loppua, koska olisi ollut seitsemän minuuttia aikaa, mutta aina voi ottaa uuden puheenvuoron. — Ja nyt otetaan seuraavaksi edustaja Kankaanniemi.

18.54 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri, esitteli tämän käsittelyssä olevan esityksen, ja täällä kuultiin erinomaiset puheenvuorot edustajilta Vestman, Kaleva ja Tynkkynen, ja tämän osalta viittaan niihin.

Hieman muistelen menneitä jälleen, niin kuin minulla silloin tällöin on tapana. Olin tasan 20 vuotta sitten lakivaliokunnan jäsen. Silloin tapahtui syksyllä tunnettu New Yorkin terrori-isku, ja tuolloin, tuon iskun jälkeen, silloinen tasavallan presidentti Halonen kutsui lakivaliokunnan Linnaan vierailulle. Sen vierailun teemana oli terrorismi ja terrorismin vastainen taistelu. Tuon terrori-iskun jälkeen Yhdysvaltain silloinen presidentti George W. Bush julisti, että ”olet joko meidän puolellamme tai terroristien puolella”. Hän haastoi koko maailman, kaikki valtiot, terrorismin vastaiseen taisteluun tällä ikään kuin uhkauksella, että jos ette ole meidän puolellamme, niin olette terroristien puolella. Tämä herätti koko maailman siihen tilanteeseen, mihin oltiin ajauduttu. Muistelen, että presidentti Ha-

lonen kertoi pitkän poliittisen uransa tiimoilta ja muutoin, että ennen vuotta 2001 YK:ssa oli 50 vuotta etsitty määritelmää, pyritty sopimaan, miten määritellään terrorismi, ja se ei ollut onnistunut. New Yorkin iskujen jälkeen tuolla presidentti Bushin lausumalla määritelmä löytyi heti ja kaikki valtiot — no, ehkä nyt eivät kaikki mutta liki pitäen — panivat rikoslainsäädäntöönsä terrorismipykälät. Meillä oli siinä ongelma, kun meidän pisin rangaistus oli riittämätön siihen rikosluokkaan nähden ja jouduttiin tekemään sellainen systematiikasta poikkeava menettely rikoslakiin rangaistuksen enimmäismäärän osalta. Se kuitenkin tehtiin tuossa tilanteessa, ja ilmeisesti se on edelleen voimassa, ja nyt sitten ollaan tässä tilanteessa, että mietitään, miten tätä asiaa parannetaan.

Terrorismi on tullut tälle maapallolle viime vuosikymmeninä hyvin voimakkaana, ja sen edessä ei ole syytä nöyristellä vaan tulee ottaa se hyvin vakavasti. Uhka on koko ajan olemassa, ja siksi meidän on tärkeää myös lainsäädäntöä kehittää siihen suuntaan, että siihen pystytään myös meidän maassamme vastaamaan. On tietysti annettava hallitukselle tunnustus, että edes pieni askel oikeaan suuntaan nyt otetaan, mutta niin kuin täällä kuulimme asian hyvin tuntevilta edustajilta, askel on vaatimaton ja riittämätön, ja siksi vetoan, että koko kokoomuksen ryhmä mutta myös kaikki muut vastuunsa turvallisuudesta kantavat — ihmisten ja isänmaan ja ihmiskunnan turvallisuudesta huolta kantavat — ovat tässä aktiivisesti mukana edistämässä terrorismista vapaata maailmaa ja sen kauhistuttavien seurauksien torjumiseksi tarvittavia uudistuksia. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

18.58 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Kun olen nyt aiemmassa puheenvuorossa esitellyt valiokunnan yhteisen ja enemmistön näkemyksen siitä, mitä on säädetty, niin nyt tuon esille perussuomalaisten valiokuntaryhmän sekä oman näkemykseni tästä lainsäädäntöhankkeesta.

On hyvä, että muutoksia tuli, ja ne vastaavat osittain tarpeisiin, mutta kuten perussuomalaisten valiokuntaryhmä myös minä olen pettynyt siihen, että siihen jää aukkoja. Täytyy huomata, että nyt on kyse poikkeuksellisen vakavasta rikollisuudesta.

Tämä esitys pitää sisällään tosiaan sen, että rikollisen ja terroristisen toiminnan täytyy täyttää olennaisen tehtävän vaatimus eli olennaisen tehtävän hoitaminen, ja se edellyttää aktiivista toimintaa terroristiryhmän tavoitteiden edistämiseksi. Olennaisena tehtävänä eikä siten myöskään rangaistavana tehtävänä ei voida pitää sitä, että oleskelee terroristiryhmän hallitsemissa tiloissa tai terroristialueella ja hoitaa perhettään, on kotitaloustehtävissä tai huolehtii omista tai toisten lapsista — se löytyy muuten hallituksen esityksestä.

Voit siis olla vähän semmoinen niin kuin yhteisön lastenhoitaja, ja sitä pidän hyvinkin kummallisena, koska toiminta tosiasiallisesti vaikuttaa myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin siinä, jos vaikka nainen hoitaa kaikkien lapsia ja muut käyvät niin sanotusti töissä terroristina, minkä vuoksi tällaisten tehtävien olisi syytä kuulua rangaistavuuden piiriin. Kuten täällä tuotiin esille useissa puheenvuoroissa, niin kyse on niin moitittavasta toiminnasta.

Suomeen palaavia niin kutsuttuja Isis-vaimoja ei kyllä jatkossakaan voida tuomita pelkästään sillä perusteella, jos he pystyvät näyttämään, että he ovat siellä vain tehneet ruokaa, ellei voida sitten muulla tavoin osoittaa, että he ovat olleet aktiivisesti toiminnassa rikollisen tavoitteen edistämiseksi, ja nämä näyttövaikeudethan siitä tulevat, sillä eivät ne

muut terroristit siellä tule todistamaan, että se Isis-vaimo siellä sitten hoiteli muitakin tehtäviä kuin lapsia.

Esimerkkinä on Norjasta tilanne, jossa henkilön on katsottu osallistuneen terroristiseen toimintaan pelkästään pitäessään huolta lapsista ja tehdessään ruokaa ja pestessään pyykkiä, ja rangaistus oli kolme ja puoli vuotta vankeutta. Muistikuvani mukaan tämä päätös ei ole lainvoimainen, mutta joka tapauksessa näin Norjassa. Mikään ei estäisi, että me Suomessa tekisimme edistyksellistä lainsäädäntöä, johon muut Pohjoismaat voisivat sitten viitata, että tehkäämme kuten Suomessa. Ideana kai oli ihan aidosti puuttua tähän ongelmaan ja rangaista siitä.

Nyt on hyvä huomata, että tämä koko toiminta perustuu rikollisille terroristisille tavoitteille. Kyseessä siis ei ole mikään partiolaisten leiri, jossa vain sattuu olemaan mukana joku rikollinen siipi, vaan kaikki siinä toiminnassa mukana olevat tietävät kyllä, mistä on kyse. Niin kuin aikaisemmin sanoin, niin lapsia hoitava vanhempi edesauttaa sitä toimintaa omalla tavallaan ja varmuudella jakaa koko terroristisen tavoitteen. Ei sinne nyt kukaan ole erehdyksessä eksynyt, ja jos on, niin varmasti hän sieltä sitten pääsee pois eikä tule rangaistavaksi. Epäilen, että joku nyt vahingossa väärään lentokoneeseen menee ja sinne sitten eksyy ja siellä vuosia viettää. Tästä syystä me teimme tämän pykälämuutosehdotuksen.

Samoin teimme lausumaehdotuksia vastalauseeseen ensinnäkin siitä, että kansalaisuuden voi menettää, jos syyllistyy maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen, ja riippumatta siitä, kuinka pitkä tuo teko on. — Edustaja Vestman, esititte lakialoitteessanne kahta vuotta, ja se oli hyvä alku, mutta suojelupoliisin kuulemisen yhteydessä tuli esille muuta. — Suojelupoliisi katsoi, että siinä ei pitäisi olla lainkaan aikaa, koska siinähän on pohjarikoksena jo niin vakava rikos, [Heikki Vestman: Kannatan!] joka kattaa sellaisia rikoksia, jotka vakavalla tavalla puuttuvat valtion elintärkeisiin etuihin. Jos tosiaan tulet tuomituksi tuosta, niin ei muuta kuin kansalaisuus pois.

Samoin suojelupoliisin kuulemisessa tuli esille tämä lausuma 3, joka sitten myöhemmin tulee vielä esiteltäväksi toisessa käsittelyssä, mutta kerron siitäkin nyt lyhyesti. Oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana. Nyt se on mahdollista vain ja ainoastaan niin, että pitää tulla käymään täällä välillä, ja sehän on tietysti aivan kummallista.

Tosiaan on hienoa huomata, että teillä kokoomuksessa on edustajia, jotka tukevat näitä vastalauseita. Valiokunnassa eivät kaikki kokoomuslaiset tosiaan olleet tämän meidän vastalauseemme takana, ja nyt toivon, että te pystytte vaikuttamaan ryhmäänne siinä, että olisitte yksimielisesti tämän takana ja osoittaisitte, että olette vakavasti tämän asian äärellä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

19.04 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustajakollegoille edellä erinomaisista puheenvuoroista. Haluan vielä nostaa muutaman asian tähän keskusteluun.

Ensinnäkin kysymys tästä näytöstä ja sen saamisen vaikeudesta. Mediassa oli syyskuussa krp:n rikostarkastajan haastattelu, jossa hän kuvasi tätä tehtävää selvitystyötä hyvin haastavaksi: ”Isisin hallitsemilla alueilla ei ollut minkäänlaista toimivaa hallintoa, jolta tietoa voisi pyytää. Kalifaatista ei myöskään saatu tietoja tiedustelupalveluilta tai armeijalta.” Tämä on suora sitaatti, joka jatkuu: ”Tietojen keruu perustuu silloin näiden henkilöi-

den omiin kertomuksiin, ja kun heitä kuullaan epäillyn asemassa, he voivat itse arvioida, mitä haluavat kertoa ajastaan siellä ja sen tapahtumista.”

Eli tämä näyttökysymys on aivan oleellinen siinä, että terroristista toimintaa saadaan tutkittua ja toisaalta sitten syytteeseen ja tuomiolle. Tässä samassa haastattelussa krp:n rikostarkastaja nosti esille sen, että joissakin maissa terrorismirikoksen tunnusmerkiksi riittää, että ihminen ainoastaan oleskelee terroristijärjestön hallitsemalla alueella ja hyväksyy sen olotilan. Ja tällä perusteella sitten voidaan katsoa terroristijärjestöön kuuluvaksi.

Tältä osin lakivaliokunnan mietinnössä on todettu, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan vertailuvaltioissa ei ole säädetty terrorismirikoksena rangaistavaksi pelkästään sitä, että henkilö oleskelee järjestön tai ryhmän hallitsemalla alueella. Tätä jäin nyt kummeksumaan juurikin tämän krp:n rikostarkastajan haastattelun perusteella. Mitä vertailumaita siinä on sitten käytetty, kun krp:n mukaan kuitenkin tämänlaista sääntelyä nimenomaan muista maista löytyy, jossa näyttöongelmaa vastaavalla tavalla ei ole?

Toisena asiana haluan nostaa esille tämän lausumaesityksen kolmannen kohdan, joka siis kuuluu siten, että hallituksen tulee tuoda viivyttelemättä eduskunnan käsiteltäväksi esitys ulkomaalaislain muuttamisesta siten, että pysyvä oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana. Tämä on erinomaisen kannatettava esitys, ja tämä sama esityshän löytyi Sipilän hallituksen toimenpideohjelmasta alkuvuodelta 2019. Valitettavasti Marinin hallitus ei ole tätä tärkeää asiaa vienyt eteenpäin. Tämä ulkomaalaislain muutos on ilmeisesti suojelupoliisinkin kannattama, kuten lakivaliokunnan puheenjohtaja tuossa toi esille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Sitten edustaja Tynkkynen, ja ystävällisesti kerron, että tältä puhujakorokkeelta 7 minuuttia voi puhua.

19.07 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Kun puhemies Rinne on näitä 7 minuutin puheenvuoroja joskus typistänyt 5 minuuttiin, niin ajattelin, etten katkaise puheenvuoroa kesken kaiken vaan jatkan loppuun, mutta kun huomasinkin, että olitte vaihtuneet tuossa juuri hetken aikaa sitten, niin uskallan nyt 7 minuuttia papattaa, jos niikseen on. Jatkan nyt kesken jäänyttä puheenvuoroani.

Arvoisa puhemies! Meidän perussuomalaisten mielestä on päivänselvää, että esimerkiksi kotitaloustehtävistä ja lapsista huolehtiminen tosiasiallisesti vaikuttaa myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin, minkä vuoksi tällaisten tehtävien olisi syytä kuulua rangaistavuuden piiriin. Muussa tapauksessa Suomeen palaavia niin kutsuttuja Isis-vaimoja ei jatkossakaan voida tuomita terroristien hyväksi tapahtuneesta toiminnasta, ellei heidän voida näyttää muulla tavoin toimineen aktiivisesti terroristiryhmän terroristisen ja rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Esimerkiksi Norjassa henkilön on katsottu osallistuneen terroristiseen toimintaan pitäessään huolta lapsista, tehdessään ruokaa ja pestessään pyykkiä. Tuomittu rangaistus oli 3,5 vuotta vankeutta. Isis-taistelijan ei ole mahdollista lähteä kotoaan taistelemaan, jos hänen tehtäväkseen jää huolehtia lapsista, pestä pyykit, tehdä ruuat ja niin edelleen. Isis-vaimo mahdollistaa tämän.

Me perussuomalaiset emme pidä asianmukaisena lakia, jossa rangaistavaa on ainoastaan aktiivinen terroristiryhmän tai -järjestön rikolliseen toimintaan osallistuminen ja jossa passiivinen järjestöön kuuluminen ei riitä rangaistusvastuun syntymiseen. Vaikka terroristiset organisaatiot eivät välttämättä pidä rekistereitä tai luetteloita siihen kuuluvista henkilöistä tai anna organisaatioon kuulumista osoittavia asiakirjoja, on henkilön sitoutumi-

nen terroristiryhmään kuitenkin lähtökohtaisesti pääteltävissä olosuhteista. Esimerkiksi Saksassa tuomioistuin on katsonut naisen liittyneen Isis-järjestöön, kun hän matkusti neljän lapsensa kanssa Syyriaan elokuussa 2015. Hänen miehensä oli johtavassa asemassa oleva Isisin jäsen, joka hoiti taistelijoiden ja aseiden välitystä.

Terrorismi on yhteiskunnan toiminnalle vaarallinen ilmiö, minkä vuoksi rangaistusten riittävyydestä huolehtiminen on perussuomalaisille tärkeää. Terrorismilainsäädäntömme ei saa olla muita valtioita löysempää. Suomesta ei saa tulla terroristien turvasatama.

Terrorismirikokset kuuluvat lakivaliokunnan tontille, ja käsittelimme siellä lakialoitetta, jossa ehdotetaan kansalaisuuslain muuttamista siten, että kansalaisuuden voisi menettää maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella, jos henkilö on tuomittu vähintään kahden vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen. Tällä hetkellähän Suomessa edellytyksenä on syyllistyminen rikokseen, josta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vähintään 8 vuotta vankeutta ja josta henkilö on saanut vähintään 5 vuoden ehdottoman vankeusrangaistuksen. Perussuomalaisina annoimme tukemme tälle ehdotukselle, mutta menisimme vielä pidemmälle. Mielestämme tuomitun rangaistuksen pituutta koskeva edellytys tulisi poistaa lainkohdasta kokonaan. Kaikilta terroristeilta pitää ottaa Suomen kansalaisuus pois. Kansalaisuuden poistamisen perusteena olevissa rikoksissa on kysymys rikoksista, joihin syyllistyminen kohdistuu aina vakavalla tavalla valtion elintärkeisiin etuihin, minkä vuoksi niihin syyllistymisen pitäisi mahdollistaa Suomen kansalaisuuden poistaminen riippumatta siitä, kuinka pitkä rangaistus teosta on tosiasiassa tuomittu. Suojelupoliisin tarpeen mukaisesti haluamme myös, että ulkomaalaislakia muutetaan niin, että maahanmuuttajan pysyvä oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana.

Arvoisa puhemies! Lopuksi suuret kiitokset edustaja Antero Laukkaselle ja edustaja Jari Kinnuselle, jotka olivat samalla linjalla kanssamme. On harmillista, että kokoomuksen eduskuntaryhmä hajosi eikä edustaja Marko Kilpi suostunut esittämiimme tiukennuksiin, jotta yhä useampi terroristi saataisiin oikeasti tuomittua. Vaikka hallitus ei ole valmiina menemään pidemmälle terrorismilainsäädännön tiukennuksissa, niin kyllä sitä toivoisi, että kokoomus vihdoin alkaisi kokonaisuudessaan heräämään tähän vakavaan tilanteeseen. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

19.12 **Atte Kaleva kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kun puhutaan näistä al-Hol-, Isis-äideistä, Isis-vaimoista, Isis-morsiamista, niin kuin nyt tuolla mediassa on puhuttu, niin silloin kyllä käytetään ikään kuin eufemismina tätä feminiiniä ”vaimo”, ”äiti”, ”morsian”. Kyseessä ovat jihadistit. Tämä on yksiselitteisesti niin, että nämä Isisin riveihin lähteneet, olivat he naisia, miehiä, isiä, äitejä, poikia, tyttöjä, keitä hyvänsä, he ovat jihadisteja.

Tänään täällä eduskunnassa meillä on ollut vieraana Nadia Murad, Nobel-palkittu jesiditaustainen nuori nainen, joka on joutunut erittäin hirvittävien tekojen uhriksi Isisin taholta. Hänet on myyty seksiorjaksi usealle miehelle, mutta ei ainoastaan näille miehille, vaan häntä on pidetty orjana myös näissä kotitalouksissa, ja siinä häntä ovat orjuuttaneet nämä Isis-naiset — Isis-jihadistit.

Tällainen kielenkäyttö, jos sillä pyritään hämärryttämään sitä todellista tarkoitusperää... — En minä sano, että kaikki nämä suomalaiset al-Hol-naiset, jotka siellä nyt ovat, olisivat pitäneet orjia, mutta heidän on täytynyt tietää, minkälaisen hirvittävän järjestön riveihin he

lähtevät, kun he sinne Syyriaan tai Irakiin sen matkan tekevät. Ei siitä ole voinut olla pienintäkään epäilystä, koska Isis, niin kuin äsken sanoin, propagandassaan ei millään tavoin pyrkinyt peittelemään sitä todellista luonnettaan. Päinvastoin he tekivät sen erittäin selväksi. Tämän takia kun me puhutaan täällä taikka yleensä mediassa puhutaan näistä jihadisteista, niin puhutaan heistä jihadisteina.

Näihin al-Holissa oleviin ja sieltä jo Suomeen haettuihin Isis-palaajiin tällä lainsäädännöllä tietenkään ei voida puuttua, koska tämä ei tietenkään ole taannehtiva lainsäädäntö. Mutta on tärkeätä pitää huolta siitä, että jatkossa kun tällaisia tilanteita tulee — toivottavasti ei tule, mutta pahaa pelkään, että saattaa tulla — niin meillä on toimiva lainsäädäntö. Jos minä saisin päättää, niin jokaisen Isis-palaajan tilalle otettaisiin kymmenen jesidinaista ja -lasta. Valitettavasti en sitä voi täällä päättää, mutta on tärkeätä puhua heistä oikeilla nimillä: he ovat jihadisteja, eivät mitään Isis-morsiamia, -äitejä ja näin edespäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kankaanniemi.

19.15 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu siitä, kuka kuuluu terroristijärjestöön, on todella meille ihan avainkysymys ja tärkeä kysymys, ja toivon, että meillä hallitus, oikeusministeriö ja sitten lakivaliokunta löytävät tähän jatkossa hyvin selkeät linjat, [Leena Meri: Kyllä me löydetään, mutta ministeri ei löydä!] ja varmaan seuraava hallitus, joka sitten on vähän toisenlainen näissä asioissa, hoitaa sen asian kuntoon.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä hieman siihen 20 vuoden takaiseen presidentti Halosen tapaamiseen lakivaliokunnan kanssa. Siinä nousi esille silloin se ongelma, mikä järjestö on terroristijärjestö. Ja esimerkkinä presidentti käytti Hamasia, palestiinalaisalueella tai nimenomaan Gazan alueella toimivaa järjestöä. Hamas on poliittinen puolue, toimii poliittisena puolueena, oli vaaleissa silloin aikanaan ja menestyi erityisesti Gazan alueella. Sen lisäksi se on hyväntekeväisyysjärjestö, joka auttaa köyhiä ja jolla on muuta tällaista sosiaalista toimintaa, ja kolmanneksi se on sotilaallinen terroristijärjestö. Ja silloin sitten mietitään, minkälaisena sitä pitää kohdella noin kansainvälisesti, ja yleensä sitä presidentti silloin pohti, ja se on mielenkiintoinen ja tärkeä kysymys.

Tällaisia järjestöjä varmasti löytyy maailmasta. En tiedä, onko Isis tuolla alueella, missä se on toiminut, ollut varsinaisesti poliittinen puolue, mutta poliittinen voima kuitenkin tavalla tai toisella, ja ymmärtääkseni se on myös ollut hyväntekeväisyysjärjestön kaltainen, pyrkinyt sellaisella luomaan itsestään tiettyä mielikuvaa, mutta ennen kaikkea se on ollut äärimmäisen raaka terroristijärjestö, ja koska se on sitä ollut ja tehnyt valtavaa tuhoa ja väkivaltaa, niin sitä on sellaisena kohdeltava, ja siihen liittyneitä suomalaisia ja muunmaalaisia on kohdeltava silloin terroristeina, jos selvät todisteet on siitä, että he ovat olleet sen palveluksessa tavalla tai toisella. Ja tällaisen henkilön kaunisteleminen joksikin kiltiksi äidiksi on kyllä hyvin kyseenalaista.

Mutta tämä, minkä tässä halusin kertoa tuosta menneisyydestä ja nykypäivään peilaten, tuo eteen sen vaikeuden, joka taas näissä asioissa on. Ja tietysti, kun oikeusturvasta on aina pidettävä myös huoli, niin näitä asioita joudutaan tarkkaan pohtimaan, mutta niin, että terrorismille emme anna minkäänlaista sijaa emmekä hyväksyntää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

19.18 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Vestman kyseli tästä valiokunnan mietinnöstä ja tästä kansainvälisestä vertailusta. Tämä perustuu oikeusministeriön meille antamiin selvityksiin ja johtopäätöksiin. Täällä itse lueskelin esimerkiksi ministeriön selvitystä, mielestäni tämä on sivulla 10. Kun on Saksan oikeuskäytäntöä vertailtu, niin ministeriö on meille kertonut, että vaikka rangaistussäännöksessä mainitaan tekotapana myös jäsenyys, niin ministeriön mukaan se on sitten edellyttänyt kuitenkin jonkintyyppistä aktiivisuutta. Mutta nämä ovat tietysti tämän työryhmän kautta ministeriön valiokunnalle antamia näkemyksiä, joten jos näissä on jotakin tarkennettavaa, niin se on hyvin mielenkiintoista. Emmehän me tietenkään ole voineet, kun me emme osaa näitä kaikkia kieliä, itse käydä sitä lakikirjaa tutkimassa, ja kun ei ymmärrä sitä oikeusjärjestelmää, miten sitä tulkitaan. Mutta mielenkiintoinen tieto.

Kuten tuossa omassa puheenvuorossani äsken sanoin, niin minulle ja perussuomalaisille kyllä sopisi se, että me oltaisiin nyt se esimerkkivaltio. Miksi emme voi tässä olla maailman kunnianhimoisin, niin kuin olemme esimerkiksi tässä ilmastokurjistamisessa? Elikkä olisimme tässä maailman kunnianhimoisin, ja muut maat voisivat vedota Suomen hyvään terrorismilainsäädäntöön ja todeta, että kuten on Suomessakin, niin nythän mekin voimme, ja Suomi on sentään oikeusvaltio. Mutta en tiedä, miksi me emme koskaan uskalla olla ensimmäisiä tämän tyyppisissä asioissa, joissa kuitenkin puhutaan vakavasta rikollisuudesta ja toiminnasta, jossa — kuten olemme täällä puhuneet — kaiken tarkoitus on hyökätä muita vastaan, levittää vaarallista ideologiaa ja mahdollisimman paljon aiheuttaa henkilövahinkoja muille ihmisille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

19.20 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Palaan vielä kysymykseen siitä, minkä takia edes esitutkintoja terrorismirikoksista ei ole Suomessa käynnistetty, vaikka siihen ilmeisesti perusteita olisi ollut:

Viittaan tältä osin kaksi vuotta sitten julkaistuun Helsingin Sanomien artikkeliin, jossa suojelupoliisia ja valtakunnansyyttäjää oli haastateltu tästä kysymyksestä. Tämän artikkelin perusteella: ”Useampi HS:n haastattelema turvallisuusviranomainen kokee, että valtakunnansyyttäjän toimisto vaatii niin sanotusti varman tapauksen ennen kuin se päättää aloittaa esitutkinnan tai nostaa syytteet.” Toisaalta valtakunnansyyttäjä on esittänyt omana näkemyksenään seuraavaa: ”Toiviaisen mukaan on useita tapauksia, joissa keskusrikospoliisi ja syyttäjä eivät ole saaneet riittäviä tietoja suojelupoliisilta esitutkinnan aloittamiseksi. Toiviaisen mukaan tutkintaa ei tällöin voida lain mukaan aloittaa.”

Eli turvallisuusviranomaisilla ja valtakunnansyyttäjällä näyttää olevan erilaiset näkemykset siitä, minkä takia esitutkintoja ei aloiteta terrorismirikoksista, vaikka perusteita ilmeisesti olisi. Ja oli tämä syy kumpi hyvänsä, tässä on semmoinen kohta, joka täytyisi ehdottomasti ratkaista.

Pitäisin äärimmäisen tärkeänä, että hallitus selvittäisi tämän kysymyksen ja varmistaisi, että esimerkiksi tiedonvaihdon osalta turvallisuusviranomaisilla on riittävät toimivaltuudet, jotta tämäntyyppisissä koko yhteiskuntaan kohdistuvissa, vakavimmissa rikosmuodoissa tietoja saadaan eteenpäin, siten että rikosvastuu toteutuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tynkkynen.

19.22 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tuossa aiemmin mainitsin tosiaan, että kiitän tiettyjä edustajia siitä tuesta, mitä me saimme perussuomalaisina kansanedustajina tähän vastalauseeseen. Tosiaankin haluan kiittää Antero Laukkasta ja Jari Kinnusta kokoomuksesta myöskin. On hyvin valitettavaa, että siellä ryhmä jakautui, mutta en tarkoittanut sillä, että teillä ei olisi mitään osuutta tähän asiaan, kun huomasin teidän reaktionne. Teidän lakialoitteenne, edustaja Vestman, oli siellä käsittelyssä, ja se oli mielestäni erinomainen lakialoite. Monesti kun näitä lakialoitteita tehdään, voi olla niin, että lähdetään ehkä siitä ikään kuin keskitiestä, että halutaan mahdollisimman iso porukka allekirjoittamaan niitä mukaan, ja joka ikinen tiukennus, mikä tehdään esimerkiksi vaikka terrorismilainsäädäntöön liittyen, on tarpeellinen. Nyt tässä vain ikään kuin menemme pidemmälle meidän omassa toiveessamme, johon myöskin edustajanne Kinnunen yhtyi ja myöskin kuulin välihuutona, että myöskin te olette sitä mieltä, että mennään sitten pidemmälle, jos ihmisillä on valmiutta mennä vielä pidemmälle. Ja myöskin tässä shout-outit annettakoon muutamille kokoomuksen edustajille.

Tiedän, että silloin kun tämä tulee käsittelyyn, olen lähes varma, että voimme luottaa siihen, että nämä niin sanotusti perinteistä kokoomusta edustavat ihmiset, kuten esimerkiksi te, edustaja Vestman, edustaja Rydman, edustaja Kinnunen, Oulusta kollegani edustaja Janne Heikkinen ja niin edelleen ja niin edelleen, varmasti tulevat olemaan näitten terrorismilainsäädännön tiukennusten puolesta, mitä lakivaliokunnassa esitimme, mutta varautukaa siihen, että valitettavasti teidän ryhmänne saattaa jakautua pahasti ja nämä niin sanotut liberaalisiiven edustajat eivät sitten tule antamaan tukea edes teille itsellenne, teidän omalle aloitteelle.

Kun se tuli valiokuntaan, niin me olimme ne, jotka teimme ne kirjaukset sinne, se oli meidän kirjoittamamme, ja ihan viime hetkellä, aivan viime hetkellä, me saimme sitten myöskin teidän puoleltanne tukea. Eli tämmöistä tämä välillä siellä valitettavasti on, mutta suosittelen käymään näitä keskusteluja teidän eduskuntaryhmän sisällä. Uskoisin, että teiltä voitaisiin saada paljon isompaakin tukea. Voi olla, että välillä on niin, että ehkä edustajat eivät ole ihan loppuun saakka niin sanotusti perehtyneet siihen, miksi nämä asiat olisivat niin tärkeitä, ja uskon, että useammalta kokoomuslaiselta tätä tukea voitaisiin saada.

Mutta kiitokset teille erinomaisesta lakialoitteesta tähän asiaan liittyen.

No, arvoisa puhemies, mitä tulee yleisesti sitten tähän terrorismilainsäädäntöön, niin on hyvin, hyvin valitettavaa, että me olemme tässä tilanteessa Suomessa, että me joudumme Suomen eduskunnassa pohtimaan tällaisia asioita, siis ilmiöitä, jotka ovat tulleet ulkopuolelta Suomeen, ja sitten me käytämme täällä päiväkausia aikaa niin valiokunnissa, ministeriöissä kuin sitten myöskin täällä eduskunnan puolella, sitä arvokasta työaikaa, siihen, että pohdimme, miten me nyt toimimme niiden ihmisten kohdalla, jotka ovat täältä Suomesta lähteneet taistelemaan islamin nimissä toiseen maahan, heidän paluuseensa liittyen, heidän tuomitsemiseensa liittyen ja siihen, että osoitetaan se näyttö, että he ovat varmasti syyllistyneet näihin rikoksiin. Tämä on aivan järkyttävää.

Kun puhutaan siitä, että eihän vaikkapa monikulttuurisuudella ja maahanmuutolla ole minkäänlaisia vaikutuksia ja se on vain ihanaa, saadaan yhteisiä ruoka- ja pelihetkiä ja niin edelleen ja niin edelleen, niin tässä on jälleen kerran yksi sellainen päivä suomalaisen eduskunnan historiassa, kun me voidaan jälleen kerran todeta, että kyllä, sillä on negatiivisia vaikutuksia. Nämä ihmiset, joita tulee tuolta Lähi-idästä, jotka eivät suostu integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan vaan alkavat muodostamaan näitä varjoyhteiskuntia, riippumatta siitä, kuinka paljon me kotoutumiseen laitetaan rahaa, ovat niitä ihmisiä, joista juuri

CNN uutisoi, että Suomesta lähti suhteutettuna eniten näitä jihadisteja, näitä taistelijoita, tuonne Lähi-itään, sinne Isis-kalifaattiin — Suomesta. Ne olivat juuri näitä ihmisiä, joita oli tullut tänne, plus heidän vaikutuksensa alaisena olevaa lähipiiriä, josta osa saattoi olla jollain tavalla myöskin kantasuomalaisia. He toivat tämän ilmiön tänne.

Eli maahanmuutolla valitettavasti on tällaisia vaikutuksia, ja toivon, että seuraavan kerran, kun käydään näitä keskusteluja maahanmuutosta ja meitä perussuomalaisia jälleen kerran tullaan syyllistämään siitä: ”miksi te jaksatte puhua tästä aiheesta, kun ihan oikeasti maahanmuutto on Suomelle positiivinen asia...” Meidän on vain yksinkertaisesti pakko nostaa näitä asioita esille, koska ne seuraamukset me joudumme suomalaisena yhteiskuntana kantamaan, kun me otetaan ihmisiä tänne tällaisista kulttuureista.

On selvää, että kaikki ihmiset, vaikka Lähi-idästä tulevat, eivät tietenkään ole millään tavalla sellaisia, jotka tulisivat syyllistymään tämmöiseen toimintaan, tietenkin se on murto-osa, mutta sitten kun puhutaan taloudellisista kustannuksista, me nähdään vaikka Kelan puolella, että siellä se taakka on jo isompi. Me ihmiset ollaan kaikki erilaisia, mutta nämä ovat todellisia ilmiöitä, mitä me joudutaan kohtaamaan sen jälkeen, kun me se päätös tehdään, että me otetaan ihmisiä.

Tässä täysistunnossa aikaisemmin käytiin keskustelua tästä lisäbudjetista, jossa esimerkiksi kiintiöpakolaisten määrää tultiin nostamaan — se oli se 450 — ja jälleen kerran me ei voida tietää, tuleeko sitäkin kautta sellaisia ihmisiä, jotka pystyisivät syyllistymään tähän toimintaan myöhemmin. Siksi tuossa aikaisemmissa puheenvuoroissa puhuimme myöskin siitä, että olisi parempi auttaa ihmisiä siellä kriisialueilla eikä sitten täällä kalliisti.

Tässä ajatuksia yleisesti siihen, että joudumme puuttumaan näihin terrorismiasioihin Suomessa, mikä on ihan käsittämätöntä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vestman.

19.28 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Olen itse ymmärtänyt opposition parlamentaarisen tehtävän sellaiseksi, että siinä haastetaan hallitusta eikä toisia oppositiopuolueita ainakaan niin kuin ensisijaisesti, mutta haluan käyttää tämän tilaisuuden ja kiittää edustaja Tynkkystä ja muita perussuomalaisia edustajia lakivaliokunnassa, että olette asettuneet tukemaan tätä tekemääni lakialoitetta siitä, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminen hyvin kattavasti kriminalisoitaisiin. Tämän meidän lakialoitteemme esimerkkinähän nimenomaan on ollut Norjan säännös, jonka johdosta ja perusteella, kuten toitte esille, on nimenomaan tuomittu terrorismirikoksesta henkilö, joka on hoitanut lapsia, tehnyt ruokaa ja pessyt pyykkiä, koska tällä toiminnalla on tosiasiassa vaikutettu terroristiryhmän rikolliseen toimintaan myönteisesti. Eli siinä mielessä tämä teidän vastalauseenne vastaa käytännössä tätä tekemääni lakialoitetta, ja siitä kiitän.

Haluan vielä kiittää myös siitä, että tässä teidän vastalauseessanne on asetuttu tukemaan Sipilän hallituksen vuoden 2019 alussa toimenpideohjelmassa tehtyä esitystä siitä, että ulkomaalaislakia tulee muuttaa siten, että pysyvä oleskelulupa voidaan peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana. Tämä todella oli Sipilän hallituksen toimenpideohjelmassa, joka valmisteltiin kokoomuslaisen sisäministeri Mykkäsen johdolla ja toimesta, ja on valitettavaa, että tämä vasemmistohallitus ei ole tätä tärkeätä ulkomaalaislain muutosta vienyt eteenpäin, jota, kuten aiemmin totesin, myös suojelupoliisi on toivonut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Vielä edustaja Tynkkynen.

19.30 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Meillä kyllä nyt poikkeavat käsitykset siitä, mitä parlamentarismi on. Parlamentarismissahan ei rajoiteta sitä, keneen voi suhtautua kriittisesti. On niin, että usein se kritiikki kohdistuu nimenomaan hallitukseen, ollaan vastavoimana, mutta parlamentarismiin kuuluu myöskin se, että joissakin valtioissa, kuten Venäjällä esimerkiksi, löytyy niin sanottua valeoppositiota. Saadaan näyttämään asia siltä, että ikään kuin olisi oikea oikeusvaltio, jossa sitten vastustetaan hallitusta, vaikka toisin sanoen monesti tilanne on se, että sieltä oppositiosta itse tuetaan hallitusta. Ja jos on sellainen tilanne Suomessakin, että me näemme, että oppositiopuolueista esimerkiksi kompataan hyvin voimakkaasti punavihreätä hallitusta, niin kuin vaikka nyt on ollut kokoomuksen osalta siellä valiokunnassa — me emme saaneet sellaista tukea kuin mitä me salikeskustelussa olemme saaneet — niin on hyvin loogista, että me myöskin nämä epäkohdat tuomme esille. Ja on hyvin valitettavaa, että hyvin usein itse asiassa joudumme yksin täällä — ei aina, esimerkiksi EU:n elpymispakettikeskustelussa oli niin, että me saimme osalta teistä tukea, emme olleet aivan yksin, mutta jälleen kerran toinen osa lähti sitten komppaamaan hallitusta, ja näin ollen sitten te ja hallitus ajatte yhteistä linjaa ja silloin on hyvin loogista parlamentarismissa suhtautua kriittisesti myöskin siihen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 162/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 15/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Talvitie.

Keskustelu

19.32 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle liittyen kansainvälistä suojelua hakevien vastaanottoon ja varautumiseen siihen liittyen on hyvin käytännöllinen. Näihin käytännön vastuukysymyksiin vastaaminen ei kuitenkaan vastaa siihen olettamaan ja tarvittavaan ja odotettuun varautumiseen, josta hallintovaliokunnassa ajateltiin, että tämän syksyn aikana olisimme saaneet sen käsittelyyn.

Kyse on tosiaan tässä lakiesityksessä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta. Käytännössä esityksessä siirretään vastuu laajamittaiseen maahantuloon varautumisen suunnittelusta elyltä Maahanmuuttovirastolle eli Migrille. Sinänsä tämä hallituksen esitys selkeyttää valtakunnallisen ja alueellisen varautumisen koordinaatiota ja suunnittelua,

mutta se ei vastaa ollenkaan siihen varautumisvajeeseen, mikä tässä tähän asiaan liittyen on ilmassa. Hallituksen esityksen perusteluissa lukee suoraan, ettei kyseisessä esityksessä hallitus ole tarkastellut laajamittaiseen maahantuloon varautumista koskevia sääntelytarpeita, vaan se on tehnyt vain teknisluonteisen täsmennyksen. Jos hallitus olisi tehnyt toimia laajaan maahantuloon varautumisen näkökulmasta, se olisi tuonut eduskunnan päätettäväksi isomman kokonaisuuden, ja tämä hallituksen esitys olisi ollut osa sitä.

Arvoisa puhemies! Laajamittainen maahantulo todettiin kansallisessa riskiarvioinnissa 2018 yhdeksi huomattavasti aiempaa korkeammaksi kansalliseksi riskiksi. Tämä kansallinen riskiarviointi valmistui 2019, ja siitä asti meillä tähän asiaan liittyen on ollut kaikkien tiedossa tämä varautumisvaje. Siksi kokoomuksen hallintovaliokuntaryhmä ja myöskin perussuomalaisten hallintovaliokuntaryhmä piti esityksen vakavana puutteena, ettei hallitus ole tarkastellut laajamittaiseen maahantuloon varautumista koskevia sääntelytarpeita laajemmin, vaan on tyytynyt tähän nykyisen sääntelyn täsmentämiseen. Hallituksen esityksen mukaan valmistelua ei tosiaan ole tehty laajamittaisen maahantulon isosta kokonaisuudesta, ja näin ollen me edelleen odotamme sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden tai valtiollisen hybridivaikuttamisen näkökulmasta tulevia lakiesityksiä.

Aiemminkin hallintovaliokunnassa on ollut esillä sääntelytarpeita liittyen Suomen varautumiseen hybridioperaatioihin, joissa valtio käyttää laajamittaista siirtolaisvirtojen ohjaamista toisen valtion painostuksen välineenä. Totesimme kokoomuksen ryhmänä, että hallintovaliokunnassa kuulemisten perusteella emme voineet vakuuttua siitä, että meidän toimivaltuudet, eli Suomen viranomaisten ja turvallisuusviranomaisten toimivaltuudet, ovat riittävät varautumaan ja torjumaan tätä laajamittaista maahantuloa. Näin ollen totesimme, että tähän hallituksen esitykseen liittyen jätämme vastalauseen yhdessä perussuomalaisten valiokuntaryhmän kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva poissa. — Edustaja Vestman.

19.36 **Heikki Vestman kok:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Talvitie edellisessä puheenvuorossa toi esille, niin todella tässä hallituksen esityksessä, joka siis sinällään on kannatettava ja tärkeä, tuodaan esille se tosiasia, että hallituksessa ei ole tehty valmistelua laajamittaisen maahantulon isosta kokonaisuudesta, eikä laajamittaista maahantuloa näin ollen ole esityksessä käsitelty laajemmin sisäisen turvallisuuden, rajaturvallisuuden tai valtiollisen hybridivaikuttamisen näkökulmasta tai valmiuslain näkökulmasta.

Huomenna täällä käydään välikysymyskeskustelu, jossa käsitellään samaa teemaa — äärimmäisen tärkeä keskustelu kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Julkisuudessa tästä aiheesta käydyissä keskusteluissa on ollut se erikoinen piirre, että on tuotu hallituksen ministerien taholta esille se, että tätä keskustelua ei tulisi käydä, koska kysymys on tällaisesta kansallisen turvallisuuden kysymyksestä ja varautumisesta. Nythän Suomen lait ja niiden esityöt ovat täysin julkisia. Netistä on luettavissa se, minkälaisia toimivaltuuksia esimerkiksi valmiuslaki tai rajavartiolaki antavat viranomaisille. Nämä eivät ole mitään valtionsalaisuuksia.

Kuten tässä oppositioedustajien vastalauseessa, hallintovaliokunnan mietinnön vastalauseessa, on tuotu esille, hallintovaliokunnan kuulemisten perusteella ei ole voitu vakuuttua siitä, että Suomen viranomaisten toimivaltuudet ovat riittävät varautumaan ja torjumaan laajamittaista maahantuloa ja tällaista hybridivaikuttamista, jota nyt tuolla Puolan ja Valko-Venäjän rajalla on nähty.

Sen lisäksi, että Suomessa tulee käydä tarkkaan läpi valmiuslaki, kuten tasavallan presidentti ja Rajavartiolaitoksen päällikkökin ovat julkisuudessa toivoneet, tulee tarkastella näitä normaaliolojen toimivaltuuksia. Suomella on edelleen tuomatta lainsäädäntöön sellaisia EU-oikeuden mahdollistamia työkaluja kuin rajamenettely EU:n ulkorajalla. Tästähän Sipilän hallitus kokoomuslaisen sisäministeri Mykkäsen johdolla teki linjauksen alkuvuonna 2019, että rajamenettely säädetään Suomen lakiin — menettely, jonka siis EU:n turvapaikkamenettelydirektiivi mahdollistaa. Tämä on tämmöinen seulontamenettely, jossa pystytään päästämättä ihmisiä rajan yli katsomaan, mitkä näistä hakemuksista ovat sillä tavalla perusteettomia, että ne voidaan jo siellä raja-alueella käytännössä hylätä. Valitettavasti Marinin hallitus ei ole vienyt tätä tärkeää mahdollisuutta eteenpäin. Täälläkin on siitä käyty sisäministerin kanssa aiemmin keskusteluja, ja tätä hämmästelen ja toivon jossain vaiheessa saavani vastauksen siihen, miksi edes näitä riidattomasti EU-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden mahdollistamia työkaluja ei ole Suomen lakiin tuotu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

19.39 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Näemme joka päivä, miten Valko-Venäjä, sen hallitus, käyttää häikäilemättömästi hyväkseen maahansa houkuttelemiaan siirtolaisia ajaakseen näitä siirtolaisia Valko-Venäjän ja Puolan vastaiselle rajalle tai Valko-Venäjän ja Liettuan vastaiselle rajalle painostaakseen tätä kautta näitä rajanaapureitaan ja aiheuttaakseen epäsopua Euroopan unionin piirissä ja myös Euroopan unionin jäsenmaiden piirissä. Kaikista Valko-Venäjän motiiveista on vaikea päästä perille, mutta se on mielestäni selvää, että tarkoituksena on käyttää siirtolaisia hyväksi eräänlaisena hybridivaikuttamiskeinona, jolla siis tehdään politiikkaa rajanaapureita vastaan.

No, tämä tilanne on tietysti matkaansaattanut Suomessa keskustelua siitä, minkälainen valmius Suomessa olisi, jos meidän rajallemme syntyisi vastaavanlainen tilanne. Voisimmeko esimerkiksi väliaikaisesti poikkeuksellisesti keskeyttää turvapaikkahakemusten käsittelyn eli sulkea käytännössä rajamme, mikäli meitä vastaan samalla tavalla käytettäisiin siirtolaisia tai joka tapauksessa ihmisiä painostuskeinona Suomea vastaan? Mikä on meidän valmiutemme? Mikä on meidän lainsäädäntömme tila tässä suhteessa, ja mikä on muu valmiutemme? Tästä asiasta, ennen kaikkea lainsäädäntömme tilasta, ovat ministerit onnistuneet antamaan sellaisia lausuntoja, että samankin ministerin lausunnot ovat keskenään ristiriitaisia, joten lausunnot ovat luonnollisesti ristissä myös muiden ministereiden tästä samasta asiasta antamien lausuntojen kanssa. Tästä keskustelemme huomenna enemmän välikysymyskeskustelussa.

Joka tapauksessa tässä hallintovaliokunnan mietinnössä on kyse hallituksen esityksestä, joka liittyy laajamittaiseen maahantuloon varautumiseen mutta ei liity niinkään tai itse asiassa ollenkaan tällaiseen hybridivaikuttamiseen. On harmillista, että hallintovaliokunnassa ei löytynyt yksimielisyyttä sellaisen lausuman kannalle, jossa olisi kiirehditty Suomen lainsäädännön ajan tasalle saattamista sekä poikkeustilanteita ajatellen että ihan normaaliolosuhteita ajatellen liittyen tämmöiseen laajamittaiseen maahanmuuttoon ja sen hallitsemiseen. Tästä asiasta lisää huomenna.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 162/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 207/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 33/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 33/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sanni Grahn-Laasonen.

Keskustelu

19.42 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Valitettavasti korona-aika pitkittyy. Esittelen talousvaliokunnan mietinnön 33/2021, joka käsittelee yrityksille maksettavan kustannustuen jatkoa.

Lakiin yritysten määräaikaisesta kustannustuesta lisättäisiin uusi tuen muoto, joka kohdistettaisiin erityisesti matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksille lakiin otettavan toimialalistauksen mukaisesti. Tukikelpoisia olisivat myös muiden toimialojen yritykset, joiden asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellinen, koronapandemian hallintaan liittyvä rajoitus. Lain tavoitteena on pandemiasta ja rajoituksista kärsineiden toimialojen ja yritysten toiminnan jatkuvuuden tukeminen vaikeassa tilanteessa sekä konkurssiin ajautuvien yritysten määrän vähentäminen järjestämällä yrityksille lisäaikaa toiminnan sopeuttamiseen pandemian pitkittyessä. Talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä muutoin muuttamattomana mutta lain voimassaoloaikaa pidentäen.

Talousvaliokunta on käsitellyt koronapandemian johdosta erilaisia tuki-instrumentteja useita kertoja. Aiemmissakin mietinnöissä talousvaliokunta on katsonut, että normaalioloissa markkinoiden toimivuuden kannalta on tärkeää, että lainsäädäntötoimet puuttuisivat mahdollisimman vähän lähtökohtaan yritysten kilpailuedellytysten tasapuolisuudesta. Koronapandemia on kuitenkin kohdellut elinkeinotoimintaa valtavin eroin, minkä vuoksi on perusteltua, että tätä vastaavasti myös julkisin varoin rahoitetut tuet vaihtelevat sen mukaisesti, kuinka liiketoiminta on häiriintynyt. Tukijärjestelmän tulee kohdistua mahdollisimman tarkasti ja oikeudenmukaisesti juuri koronaepidemiasta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korjaamiseen ja pitkäaikaisten vaurioiden estämiseen. Tätä tulee arvioida sekä toimialojen sisäisesti että eri alojen yhdenmukaisen kohtelun näkökulmasta.

Nyt käsillä olevan hallituksen esityksen asiantuntijakuulemisessa valiokunnan vastaanottama asiantuntijapalaute on ollut jakautunutta. Jotkut asiantuntijat ovat katsoneet, että ehdotettu tuki on riittämätön, kun taas toiset asiantuntijat ovat katsoneet, että tuki näyttää myötäsykliseltä ja kilpailun tasapuolisia lähtökohtia rapauttavalta.

Talousvaliokunta on tähdentänyt jo aiemmin, että kustannustukijärjestelmän oikeutuksen arvioinnissa keskeistä on se, että sen tarkoituksena on olla nopea ja väliaikainen likviditeettituki tilanteessa, jossa yritysten toimintaedellytykset ovat ilman niiden omaa syytä

voimakkaasti ja odottamatta heikentyneet ja normaalioloissa kannattava toiminta on muuttunut hetkellisesti kannattamattomaksi. Tällaisessa tilanteessa myös tukimuodot, jotka eivät normaaliolosuhteissa olisi perusteltuja tai sallittuja, voivat olla hyväksyttäviä.

Talousvaliokunta otti etupainotteisesti kantaa myös koronatoimiin. Talousvaliokunta huomauttaa, että epidemian pitkittyessä on tärkeää kiinnittää yhä enemmän huomiota siihen, kuinka elinkeinotoiminta voitaisiin mahdollisimman terveysturvallisesti mahdollistaa eri keinoin. Talousvaliokunta pitää selvänä, että merkittävin yksittäinen epidemiaa hillitsevä tekijä on korkea rokotuskattavuus. Tässä epidemian vaiheessa — ja etenkin, koska on käynyt ilmeiseksi, että virus kiertää yhteiskunnassa vielä pitkään — on tärkeää ottaa käyttöön mahdollisimman laaja keinovalikoima. Eri puolilla maailmaa käytössä olevista niin sanotuista koronapassijärjestelyistä on saatu jo jonkin verran vertailevia tietoja. Talousvaliokunta pitää tärkeänä edellä sanottu huomioon ottaen, että myös Suomessa on käytössä muiden keinojen ohella jonkinlainen koronapassijärjestely. Kysymys on siitä, mahdollistetaanko elinkeinotoimintaa edes jossain määrin yhtäältä täyssulkujen tai voimakkaiden rajoitusten aikana mutta toisaalta myös pidemmällä aikavälillä epidemiatilanteen rauhallisten vaiheiden aikana. Jälkimmäisessä tilanteessa passin käyttämistä ei olisi välttämättä kytketty suoraan rajoitusten voimassaoloon vaan se toimisi terveysturvallisuutta ennakoivasti tukevana välineenä.

Lyhyesti lakiesityksen voimaantulosta: Talousvaliokunta ehdottaa yleisperusteluissa esitetyin punninnoin, että laki yritysten määräaikaisesta kustannustuesta on voimassa vuoden 2022 kesäkuun loppuun saakka. Komission tiedonanto 18.11.2021 — eli kuulemistemme ja valiokuntakäsittelyn aikana — antoi tähän mahdollisuuden. Talousvaliokunta pitää tämän mahdollisuuden hyödyntämistä tarkoituksenmukaisena.

Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 207/2021 sisältyvän lakiehdotuksen. Mietintöön sisältyy yksi vastalause.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Talvitie. — Tässä vaiheessa, ennen kuin edustaja Talvitie aloittaa, haluan ystävällisesti kertoa edustajille Zyskowicz ja Vestman, että satutte istumaan sellaisessa kohtaa täällä salissa, että teidän keskustelunne tahtoo kuulua tänne podiumille saakka — tällainen pieni vinkki. [Ben Zyskowicz: Meneehän pöytäkirjaan?]

Ja nyt edustaja Talvitie.

19.48 **Mari-Leena Talvitie kok:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ehkä arvoisa puhemies jotenkin kohteliaasti yrittää myöskin kertoa, että edustajat Vestman ja Zyskowicz istuvat siinä kohdassa, että se saattaa kuulua myöskin henkilöille, jotka seuraavat tätä täysistuntoa. Juuri muistelen, että tuo takarivi on sellainen kohta.

Meillä on tosiaan tässä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta. Nämä lakimuutokset ja aiheelliset tuet ovat tulleet viimeisen vajaan kahden vuoden aikana tutuiksi. Kesän jälkeen oli toiveissa, että näitä vastaavia tukimuotoja ei tarvitsisi enää ensi vuodelle laajentaa, mutta kyllä se vain niin on varsinkin nyt tässä tilanteessa, kun tänään on pääkaupunkiseudulle annettu laajempi etätyösuositus ja maskisuositus, että koronan kanssa joudumme vielä elämään. On hyvä, että erityisesti nyt matkailu-, ravintola- ja tapahtuma-alan yrityksille kohdistetaan jatkossakin tukea, ja siinä mielessä pidän tarvittavana tätä talousvaliokunnan pidennystä, että tämä kesäkuun loppuun asti on voimassa. Hyvä, että eduskunnan valio-

kunta pystyy myöskin reagoimaan kuulemisten yhteydessä esille tulleisiin asioihin, jotka tämän sitten myöskin mahdollistavat. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 207/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 44 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 210/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 17/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 210/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 26 b §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 196/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 25/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 196/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lääkelain muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 107/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 30/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 30/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viljanen.

Keskustelu

19.51 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutaman sanan ajattelin sanoa tästä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä koskien lääkelain muutoksia. Tässä lääkelain muutosesityksessähän tavoitteena on lisätä apteekkien määrää ja apteekkitarjontaa sekä edistää kilpailua ja parantaa apteekkipalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti tärkeänä, että apteekkien lupajärjestelmän joustavuutta lisätään ja helpotetaan uusien apteekkien perustamista. Myös muutoksenhakumenettelyn sääntelyä täsmennetään ja sujuvoitetaan. Ehdotettu valitusprosessin muutos nopeuttaa apteekkien

perustamista, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta huomioi, että hallinto-oikeuden pitkät käsittelyajat voivat kuitenkin hidastaa markkinoille tuloa edelleen merkittävästi.

Lääkkeiden hinnoittelun osalta ehdotetaan itsehoitolääkkeiden vähittäishintojen sääntelyyn muutoksia, joilla mahdollistetaan hintakilpailu vähittäishintatasolla. Apteekki voisi siis myydä itsehoitolääkkeen enimmäishintaa halvemmalla hinnalla kaventamalla omaa myyntikatettaan. Valiokunta kuitenkin näki tässä kohtaa tarpeellisena, että hintakilpailun ulkopuolelle suljetaan sellaiset lisäneuvontaa edellyttävät itsehoitolääkkeet, joiden käyttöön saattaa liittyä erityisiä riskejä. Tässä valiokunta halusi korostaa erityisesti lääketurvallisuutta.

No, yksi keskeinen asia ovat myöskin sosiaalihuollon palveluasumisen yksiköiden rajatut lääkevarastot, ja sosiaalihuollon palveluasumisen yksiköiden rajattuja, yhteiskäyttöön tarkoitettuja lääkevarastoja koskevilla lakimuutoksilla vähennetään hoidon viivästymistä ennakoimattomissa ja äkillisissä lääkitystarvetilanteissa myös öisin ja viikonloppuisin. Tämän muutoksen myötä vähennetään asukkaiden tarpeettomia siirtoja terveydenhuollon päivystykseen, kun lääkehoidosta suurempi osa voidaan toteuttaa palveluyksikössä paikan päällä. Tässä yhteydessä valiokunta painotti riittävän lääkeosaamisen varmistamista näissä toimintayksiköissä.

Monissa asiantuntijakuulemisissa esitettiin sekä hinnanalennusten että rajattuja lääkevarastoja koskevien säännösten soveltamisen siirtämistä myöhemmäksi, ja näin ollen valiokunta ehdottaakin, että lain voimaantuloa myöhennettäisiin niin, että voimaantulo siirtyisi alkamaan 1.4.2022. Valiokunta myöskin edellyttää valtioneuvoston seurantaa hallituksen esityksen vaikutuksista apteekkiverkoston toimintaan ja niiden huomioon ottamista lainsäädännön jatkokehityksen yhteydessä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 107/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 201/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 31/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 201/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 32/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 32/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Viljanen.

Keskustelu

19.55 **Heidi Viljanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama sana sotilasavustuslain muutoksesta. Sotilasavustuksen tarkoituksena on turvata palveluksessa olevan asevelvollisen tai vapaaehtoista asepalvelusta suorittavan naisen ja heidän omaistensa toimeentulo palveluksen aikana. Tässä esityksessä tavoitteena on parantaa sotilasavustusta saavan henkilön työnteon kannusteita varusmies- tai siviilipalveluksen tai vapaaehtoisen asepalveluksen aikana. Ja tähän lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös niin sanotusta suojaosasta siten, että palveluksessa olevan henkilön palkka- ja yrittäjätuloista otetaan huomioon 200 euron suojaosan ylittävä osa avustuksen suuruutta määriteltäessä.

Valiokunta piti tätä hallituksen esitystä ja muutosta tämän suojaosan kohdalla erittäin kannatettavana, ja esityksen tavoite parantaa sotilasavustusta saavan henkilön työnteon kannusteita palveluksen aikana sai koko valiokunnan kannatuksen. Näin ollen valiokunta ehdottaakin, että työnteon kannusteiden ja palvelukseen osallistuvan toimeentulon parantamiseksi tätä ehdotettua 200 euron suojaosaa nostettaisiin kuitenkin vielä 100 eurolla 300 euroon, jolloin se on lähempänä työttömyysturvassa ja yleisessä asumistuessa sovellettavaa 300 euron suojaosaa.

On kuitenkin todettava, etteivät etuuksien suojausosat korotuksesta huolimatta vastaa toisiaan etuuksien tulokäsitteiden erojen vuoksi. Tässä esityksessä on arvioitu, että noin 300 palveluksessa olevaa hyötyisi tämän avustuksen suurenemisesta hyötyisi. Ja valiokunnan ehdottama suojaosan korotus 300 euroon lisää sotilasavustuksen menoja arviolta 100 000 eurolla, jolloin muutoksen kokonaisvaikutus olisi 300 000 euroa vuodessa.

Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille myös muita sotilasavustuksen kehittämistarpeita. Sotilasavustusta koskeva lainsäädäntö on ollut voimassa vuodesta 1994, eikä siihen ole merkittäviä muutoksia tehty. Ja tältä osin valiokunta pitääkin tärkeänä, että sotilasavustuksen toimivuutta vastata nykyisin palveluksessa olevien nuorten taloudellisen avustuksen tarpeita selvitetään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 200/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 178/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 178/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 147/2021 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 10/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 147/2021 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta

Hallituksen esitys HE 104/2021 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 9/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Talvitie.

Keskustelu

19.59 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Kyse on tosiaan Sallan kansallispuiston perustamisesta, jota olemme ympäristövaliokunnassa käsitelleet. Se jatkaa sitä samaa viime kauden hyvää valmistelutyötä, kun päätimme perustaa Suomi 100 -kansallispuiston Hossaan meidän alueelle Kainuuseen.

Kansallispuistoilla ja niiden verkostolla on iso vaikutus tietenkin ihan jo luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, mutta myöskin sitten matkailun näkökulmasta sekä kotimaisten että kansainvälisten matkailijoiden houkuttelemisessa alueille.

Tässä Sallan kansallispuistossa on nyt sitten kyse Suomen 41. kansallispuistosta. Tämä on siinäkin mielessä tärkeää, että yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa on ollut varsin hyvää. Aloitteen pohjalla on Sallan kunnan aloite perustaa tämä puisto Sallaan. On tärkeää myöskin samalla, kun perustamme kansallispuistoja, että näihin perustamiskustannuksiin varaudutaan, ja Sallan osalta hallituksen neljännessä lisätalousarviossa tälle vuodelle tuli tämä kertaluontoinen 4,5 miljoonan euron investointikustannus, joka on sitten tarkoitus kattaa Metsähallituksen rahoituksella ja osaksi talousarviomomenttien välisillä siirroilla.

Yleisesti ottaen ympäristövaliokunta on kuitenkin huolissaan tämän ylläpitorahoituksen riittävyydestä, sillä investointirahoituksella uudistettujen ja laajennettujen palvelurakenteiden kunnossapito edellyttää jatkuvasti lisärahoitusta. Jotta voimme olla tulevaisuudessakin ylpeitä meidän kansallispuistoverkostosta ja jotta pitkospuut, tulentekopaikat, wc:t,

hygieniapaikat ja muut ovat kunnossa, on tärkeätä, että pystytään sitten tulevaisuudessakin kansallispuistoille rahoja osoittamaan.

Varsin kannatettava ja hyvä esitys.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 104/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 143/2021 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 15/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 143/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asevelvollisuuslain ja siviilipalveluslain 79 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2021 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 2/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 183/2021 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 151/2021 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 32/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 151/2021 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi laajakaistarakentamisen tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 195/2021 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 24/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esityksen HE 195/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista ohjelmakaudella 2021−2027

Hallituksen esitys HE 136/2021 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 14/2021 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esityksen HE 136/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 24.11.2021 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.17.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen